

Torsdagen den 8 december

Kl. 12.00–18.36

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 17 november justerades.

§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2016/17:152

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:152 Regeringens arbetslöshetsmål
av Erik Andersson (M)

Interpellationen kommer att besvaras den 16 december.

Skälet till dröjsmålet är inbokade resor och engagemang som inte kan
ändras.

Stockholm den 6 december 2016

Arbetsmarknadsdepartementet

Ylva Johansson (S)

Enligt uppdrag

Susanne Södersten

Expeditionschef

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2016/17:57 till justitieutskottet

EU-dokument

KOM(2016) 758 till skatteutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut
den 31 januari 2017.

§ 4 Internationellt bistånd

Utrikesutskottets betänkande 2016/17:UU2
Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd (prop. 2016/17:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 1 SOFIA ARKELSTEN (M):

Herr talman! Biståndspolitikerna är sällan en källa till stor friktion när det gäller grunderna. Vi är rimligt överens om att Sverige ska ha en idé om och lägga resurser på att människor ska kunna ta sig ur fattigdom och förtryck. Det skiljer kanske en del i hur vi ser på det målet, hur det ska uppnås och vad som ska prioriteras. Det skiljer sig också ganska mycket i det politiska hantverket. Den nuvarande regeringen har haft betydande utmaningar med det.

I betänkandet är vi osams om en formsak som handlar om hur budgeten skrivs för att det ska vara möjligt att följa upp det som utlovas. Så borde det inte vara. Dessutom är vi osams om en del av politiken, till exempel biståndets prioriteringar.

Därför yrkar jag bifall till vår reservation 4 om prioriteringarna för biståndet. Självklart står vi bakom alla våra reservationer, men vi gör så här för tids vinnande. Ramen ligger fast, så vi deltar inte i budgetbeslutet.

Herr talman! Nya Moderaterna har en plan för biståndspolitikerna. Den är ganska enkel. Så här låter den: Moderat politik funkar här också. Det finns inga ursäkter för socialism.

Kortfattat handlar det om att det krävs ordning och reda, mer uppföljning och mer politikutveckling. Det behövs förutsägbarhet. Biståndet måste leverera resultat. Vi kräver en ansvarsfull hantering av biståndsmedlen, transparens och arbete mot korruption.

Det är en svår tid för världen nu. Konflikterna är färre men värre. Det tar tid innan de politiska lösningarna av konflikterna finns på plats. Sverige behöver landa i den knepiga frågan om förhållandet mellan humanitärt bistånd och det mer långsiktiga biståndet. Hur ska biståndet framöver anpassas till hur den faktiska verkligheten ser ut? Vad är den nuvarande regeringens svar? Det är det ingen som riktigt vet. Vi har ställt frågan. Men vi är i alla fall överens om problemet.

Det finns stora möjligheter att förbättra biståndet: mer landfokusering, att stärka stater i risk för sönderfall, att motverka terrorism, att stärka hbtq-personers rättigheter, att arbeta med teknikutveckling, att samarbeta med andra och att utvärdera.

Att bygga fungerande stater ger fungerande samhällen. Det krävs institutioner, äganderätt och respekt för rättsstatens principer. Det behövs mer handel för att stärka ekonomier, men det ligger trots allt lite vid sidan av debatten i dag. Men bistånd som vacciner, SRHR-insatser, alltså insatser för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, och att fortsätta kampen för kvinnor och mot mödradödlighet, barnäktenskap och trafficking ger stor effekt och gör skillnad. Det är mycket som skaver i världen i dag. Behoven är oändliga, och vi måste prioritera.

Herr talman! OECD-Dac-definitionen av bistånd ska värnas. Vi vill öka stödet till multilaterala organisationer – det brukar vara FN-systemet – men minska det bilaterala biståndet, alltså biståndet mellan länder. Eftersom resurserna är begränsade krävs prioritering.

Nu kommer det lite förkortningar här, så håll i hatten! Vi ökar på UN-HCR, WFP, Unicef, Cerf och Gavi. Vi konstaterar att det krävs en översyn av kärnstödet till de multilaterala organisationerna för att avgöra var det gör mest nytta. Det finns ändå en hel del politisk samsyn i utskottet. Det gäller till exempel SRHR-frågan, som vi tillsammans hjälper regeringen att förstå och driva. Vi delar oron för det krympande utrymmet för det civila samhället. Vi delar engagemanget för hbtq-personers rättigheter och engagemanget för kvinnors rättigheter. Men med en sådan här svag regering måste riksdagssamarbetet fungera, och ibland måste jag säga att det går sådär med förankringen.

Det är bra att Sverige levererar inom biståndet och fortsätter med det goda arbete som har gett oss det fina rykte vi har. Vi förväntar oss inte heller något annat. Men det är oroande när regeringen bara flyter med och lägger lite extra pengar då och då men inte har någon klar idé, någon vass prioritering eller någon rörelse mot politikutveckling och förnyelse i biståndet.

Det är dåligt med ryckigheten och den oproffsiga hanteringen. Jag vill bara påminna om förra årets budgetdebatt, som verkligen var bananas. Det är oroande om Sveriges prioriteringar ändras på grund av vår plats i säkerhetsrådet. Nog kan vi tycka att världen förtjänar bättre än den här ljumma miljöpartipolitiken.

Det finns dock ljusningar. Ett nytt gyllene tillfälle är de nya hållbarhetsmålen. Sverige borde kunna välja några och vara bäst på dem. I stället har regeringen tagit bort den minister som hade samordningsansvaret, tillsatt en delegation som har levererat en debattartikel och lovat att uppdatera det biståndspolitiska ramverket. Men det har ännu inte hänt.

Det är för lite och för sent. Människor har rätt till frihet, trygghet och rättvisa. Utveckling drivs ytterst av människors egen vilja och förmåga. Där är biståndets uppgift att bidra till att skapa förutsättningar för människor att lyfta sig ur fattigdom och förtryck. Kopplingen mellan bistånd och säkerhetspolitik blir allt starkare. Det handlar om att hantera grundorsakerna och minska det globala utanförskapet. Biståndet ska precis som utrikespolitiken vara värderingsdrivet.

Anf. 2 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Tack, Sofia Arkelsten, för anförandet! Jag är särskilt glad att du understryker att det finns en stor samsyn på många frågor och att det är viktigt att Sverige fortsätter att ha ett gott rykte internationellt, vilket jag kan intyga att vi verkligen har när det gäller ett effektivt, ett långsiktigt hållbart och ett obundet bistånd. Det sistnämnda gör att våra avsikter aldrig ifrågasätts, utan det handlar om att vi verkligen vill jobba långsiktigt med att stärka fattiga människors situation.

Därför välkomnar jag också att Sofia Arkelsten understryker värnandet av OECD-Dacs kriterier för vad som kan räknas som bistånd. Du uppmärksammar också det krympande utrymmet för civilsamhället samt SRHR och starka institutioner och fredsbyggande. Detta är saker där vi är helt överens.

Jag är lite förvånad över att Sofia Arkelsten antyder att vi inte prioriterar. Vi har tydliga prioriteringar inom biståndet som nu läggs fram i det biståndspolitiska ramverket. Fredsbyggande och konfliktförebyggande är en ny stor prioritering som den tidigare regeringen inte hade. Miljö och

klimat är den andra stora prioriteringen, och den tredje handlar om jämställdhet. Där gjorde den tidigare regeringen också stora insatser.

Vi är överens om att det finns stora behov i världen just nu. 65 miljoner människor är på flykt, och 130 miljoner är i behov av humanitärt stöd. Därför blir jag förvånad när jag ser att Moderaterna i sin budgetmotion vill sänka biståndet. De vill återgå till det gamla bni-begreppet, vilket innebär att man ska skära bort 1,5 miljarder varje år.

Jag vill fråga Sofia Arkelsten: Vad tänker du prioritera bort, och var tänker du skära ned? Gäller det skolor, vatten, jämställdhet eller konfliktförebyggande? Vad är det som ska bort?

Anf. 3 SOFIA ARKELSTEN (M) replik:

Herr talman! Tack för frågan, som jag anade skulle komma! Moderaterna vill naturligtvis inte sänka, utan vi har kvar den gamla definitionen också i den här budgeten. Detta är också det första året som regeringen har den nya definitionen av hur biståndet räknas ut.

Jag kan personligen tycka att det var tråkigt att vi inte kom längre i den moderata budgetprocessen, men vi har också varit tydliga med att när vi har ordning och reda i ekonomin kommer vi naturligtvis att respektera OECD-Dac.

Anf. 4 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar Sofia Arkelsten för det ärliga svaret. Jag hoppas att Sofia Arkelsten får ett bättre genomslag i sitt eget partis budgetprocess. Moderaterna har en partiledare som mycket tydligt deklarerar att hon vill bli Sveriges nästa statsminister.

Man ger så låg prioritet åt konfliktförebyggande arbete och insatser för att stärka miljö- och klimatarbete i världen att man tycker att detta kan vänta, och man håller därför inne 1,5 miljarder varje år – det blir 6 miljarder på fyra år. Det här är väldigt konkreta insatser som måste skäras ned.

Jag noterar att Sofia Arkelsten antydde att det har funnits en ryckighet i processen. Jag vill påminna om att Riksrevisionen i sin utvärdering av regeringens hantering inte har kallat den tafflig eller oproffsig. Man har däremot berömt regeringens hantering av att kunna ha en beredskap för den avräkningsprocess där vi nu, till skillnad från Moderaterna, tydligt har talat om att vi sätter ett tak på 30 procent för möjliga avräkningar.

Sofia Arkelsten berömmar sig för att vara mycket tydligare och för att ha klart för sig vad hon vill prioritera. Om ni nu ska skära bort 1,5 miljarder om året, det vill säga 6 miljarder på fyra år, vilka insatser är det då som ska bort? Kan Sofia Arkelsten peka på dem? Är det vatten? Är det sanitet? Är det skolor? Är det konfliktförebyggande arbete? Är det SRHR? Vad är det som ska bort? Detta tror jag att väljarna är intresserade av att få veta.

Anf. 5 SOFIA ARKELSTEN (M) replik:

Herr talman! Jag måste verkligen be om ursäkt om det var så att jag *antydde* att det fanns en ryckighet. Är ni medvetna om hur uselt hanterad budgeten var förra året? Det har blivit marginellt bättre, men regeringen är fortfarande urusel på samordning, att samtala på förhand, att förankra och att hitta samsyn. Det är enbart tack vare att oppositionspartierna och Alliansen är vänliga som vi hittar denna samsyn. Det är för att vi faktiskt redan tycker så.

KU kritiserade hanteringen. Inga formella fel hade begåtts, men ni fick fortfarande kritik i texten. Åjo! Jag ser att statsrådet skakar på huvudet, men jag kan konstatera att ni fick kritik. Vi kan dubbelkolla detta med KU:s ordförande Andreas Norlén – ni fick kritik.

Riksrevisionen säger att det påverkar kvaliteten när det är så där ryckigt. Det är precis så det är! Jag kan också konstatera att stora förslag omfattande flera miljarder hanterades under en kort kväll. Inför regeringssammanträdet på torsdagen fanns det inte ens ett färdigt förslag så att det fanns med på agendan när regeringen skulle fatta beslut. Agendan läggs väl ut vid 6–7-tiden på regeringens hemsida. Jag har ställt en skriftlig fråga om detta, för det måste man göra för att få några svar här, och jag kan bara konstatera att förslaget då fortfarande bereddes i Regeringskansliet.

Samma sak gäller för regleringsbrevet till Sida, som också rörde många miljarder. Jag måste vara tydlig med att jag inte accepterar den extremt oproffsiga hanteringen. Jag tycker att den är tråkig.

Detta är den första budget där ni använder det nya målet. Ni hade tidigare samma mål som vi. I den förra budgeten redovisade ni visserligen båda, men det var det gamla målet som gällde. Jag är inte särskilt orolig för detta.

Anf. 6 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Sofia Arkelsten började med att prata om att Moderaterna har en plan för biståndet. Sedan sa hon någonting om socialism, och jag väntade bara på att hon också skulle säga att regeringen var trött, för då hade vi fått talepunktsbingo från Moderaterna i den här debatten.

Låt oss titta på den motion som Moderaterna har presenterat. Detta är ett parti som har ambitioner att ta över regeringsmakten och som är det största oppositionspartiet just nu. Vilken är deras plan för biståndet? Var går skillnaden mellan socialism och icke-socialism i svensk biståndspolitik?

Jo, denna skillnad går vid att man vill göra nedskärningar på 1,5 miljarder kronor i biståndsbudgeten. Vem kunde tro att socialismen var så nära i Sverige?

Dessutom vill Moderaterna, som vi hörde från Sofia Arkelsten i talarstolen, göra satsningar på en rad multilaterala organisationer som omfattar drygt en halv miljard. Detta betyder att det budgetförslag som Sofia Arkelsten tänker rösta på i eftermiddag innebär neddragningar på drygt 2 miljarder kronor.

Om någon hade velat göra den typen av neddragningar på ett annat område hade man förväntat sig att få något slags beräkning. Varifrån ska pengarna tas? Vad ska man skära bort? Sofia Arkelsten har nu fått frågan två gången, men hon vägrar att ge några besked. Vilka insatser ska man dra in på? Var ska man göra dessa besparingar?

Jag tycker att detta är ohållbart. Det är inte ansvarsfullt, Sofia Arkelsten. Därför ställer jag samma fråga som Isabella Lövin ställde tidigare. Du kommer att rösta för nedskärningar i biståndet på 2 miljarder i budgeten för 2017. Varifrån tycker du att de pengarna ska tas?

Moderaterna skriver också i sin motion att man vill göra tydligare landfokuseringar och minska antalet länder som Sverige har bilateralt utvecklingssamarbete med. Exakt vilka länder vill Moderaterna att Sverige ska fasa ut sitt bistånd till under nästa år?

Anf. 7 SOFIA ARKELSTEN (M) replik:

Herr talman! Det är alltid uppiggande att nämna ordet socialism, för då vet man att det kan komma en replik från Hans Linde från Vänsterpartiet.

Det är inte nedskärningar som vi föreslår, utan vi ligger kvar på den gamla nivån vad gäller biståndet – det gamla sättet att beräkna bni. Jag är dock medveten om att vi kommer att få mycket smäll och skäll för detta. Jag är också rak med att vi inte kom hela vägen fram, men Moderaterna har en budgetmotion som tar ansvar för ekonomin. Det är det som händer just nu.

Angående vilken vår politik är har jag redan nämnt vad vi vill satsa mer på. Jag har dessutom nämnt vad vi inte vill satsa lika mycket på: det bilaterala arbetet. Beskedet finns i vår motion, och det går bra att läsa den.

Anf. 8 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Kan ni föreställa er en annan debatt, inom ett annat utgiftsområde, där man skulle säga att man i nästa års budget vill skära ned på försvaret med 2 miljarder kronor? Men man har ingen riktig aning om var pengarna ska tas ifrån. Tänk er att man vill skära ned 2 miljarder på skolan och hänvisar till otydliga skrivningar i en budgetmotion. Sådant hade inte accepterats på något annat budgetområde.

Sofia Arkelsten står här med hög retorik om att det ska vara ordning och reda och tydlighet, men hon kan inte förklara varifrån man ska ta 2 miljarder kronor nästa år. Hon kan inte heller svara på den ganska enkla frågan vilka länder det är som Moderaterna vill fasa ut biståndet till.

Jag tolkar den motion som Moderaterna har skrivit som att man vill fasa ut biståndet till Bolivia, Burkina Faso och Irak. Detta är en gissning, utifrån vad Moderaterna har skrivit.

För Bolivia har vi en ny strategi på plats, som löper fram till 2020. Ska vi avbryta den strategin nu, Sofia Arkelsten? Ska vi bryta de löften vi har gett, bland annat till det civila samhället i Bolivia?

Burkina Faso har precis genomfört det första demokratiska valet i landets historia. Man har ett nyvalt parlament och en nyvald regering. Man är mitt i en demokratisk transition. Är det då verkligen läge för Sverige att dra tillbaka sitt stöd och överge dessa modiga demokrater, som äntligen har erövrat den parlamentariska makten?

Det sista landet är Irak. Tycker Sofia Arkelsten och Moderaterna på allvar – om man tittar på situationen i Irak just nu – att detta är ett bra läge att ta hem det svenska biståndet? Är det ett bra läge, med tanke på den sköra situation som råder i Irak, att avbryta satsningar för fred, säkerhet och statsbyggnad?

Anf. 9 SOFIA ARKELSTEN (M) replik:

Herr talman! Det är en utmaning att hantera Hans Lindes tolkningar av vår politik. Det som står i vår motion är att vi ska lämna de länder där vi redan har påbörjat en nedtrappning och ett avslut vad gäller det bilaterala arbetet.

Jag har sagt att det som vi tycker är viktigt att satsa vidare på är det multilaterala biståndet. Detta betyder inte att vi lämnar länderna vind för våg, utan snarare att man väljer ett annat sätt att arbeta med dem.

På ett sätt är det här en väldigt fin beskrivning från Hans Linde. Behoven är hela tiden orimligt stora. Vi skulle kunna lägga hela statsbudgeten på att hjälpa andra länder. Vi skulle kunna göra hur mycket som helst. Det svåra är inte att önska, utan det svåra är att vi hela tiden måste välja vad som är viktigast. Vad leder till mest krishantering?

Den stora frågan är därför hur vi ska hantera det humanitära biståndet kopplat till det långsiktiga. Just nu finns ingen riktigt bra synergi. Det finns inte någon riktigt bra koppling. Men jag tror att det inte är lika effektivt att ha många och små bilaterala samarbeten, utan jag tror att det är mer kostnadseffektivt och ger bättre resultat att arbeta multilateralt, tillsammans med andra länder.

Anf. 10 MARIA ANDERSSON WILLNER (S) replik:

Herr talman! Bistånd ska bidra till utveckling där andra flöden inte förmår att åstadkomma resultat. I Addis Ababa Action Agenda konstateras att för att kunna leverera i fråga om de nya hållbarhetsmålen krävs ytterligare och annan finansiering.

I dag försvinner 10 kronor från de fattigaste länderna i skatteplanering och ren skatteflykt för varje biståndskrona som kommer in, och tyvärr ökar siffran. Skatteflykt och korruption urholkar bland annat det svenska biståndet.

Hur ser då Moderaterna på regeringens arbete mot skatteflykt?

Anf. 11 SOFIA ARKELSTEN (M) replik:

Herr talman! Vilken konstruktiv och bra replik från Maria Andersson Willner!

Jag tycker att det är viktigt att Sverige står upp för att ordning och reda ska gälla och att vi ska arbeta mot skatteplanering och korruption. Korruption är ju en av de absolut svåraste sakerna att komma åt.

I går träffade vi Afghanistans vice utrikesminister. Då ställde en av ledamöterna i utskottet en fråga om just korruptionen – Afghanistan är vår största biståndsmottagare – och hur de arbetar mot det. Det är osannolikt svårt att komma åt, men om inte Sverige och andra länder ligger på kommer det naturligtvis inte att hända någonting.

I de nyantagna hållbarhetsmålen och en global agenda berörs korruption, bland annat i målet som handlar om bra institutioner, ordning och reda och lagstiftning.

Vad gäller skatteplanering vet jag att Anders Borg, när han var finansminister, slöt ett antal skatteavtal, så Sverige gör sin del där. Jag tycker att det är bra att vi går vidare och arbetar med detta även i biståndet.

Anf. 12 MARIA ANDERSSON WILLNER (S) replik:

Herr talman! Jag har också en fråga till Sofia angående landfokusering. Landfokusering låter jättefint – större koncentration. Fler länder ska enligt Moderaterna fasas ut för att vi ska kunna fokusera mer på dem som finns kvar.

I budgetpropositionen kan vi se vilka länder som skulle fasas ut enligt den borgerliga regeringen. Irak skulle fasas ut, och det har Hans Linde redan tagit upp. Men ibland vänder verkligheten, och då måste vi också vända.

Hade det varit rätt, med den information vi har i dag, att fasa ut biståndet till Irak?

Anf. 13 SOFIA ARKELSTEN (M) replik:

Herr talman! Det är också en bra fråga.

Som det ser ut nu ligger vår budgetmotion fast. Så är det i politiken, att det är som det är tills det är på ett annat sätt, så jag kan inte börja svaja här i talarstolen.

Jag har tittat en del på vilka mottagarländer som har fasats ut de senaste åren från svenskt bistånd, och det är 30 länder. Men jag kan också konstatera att 13 av dem har fasats ut därför att deras egen ekonomi blivit bättre, och det var möjligen inte biståndet som var allena saliggörande och lite grann räddade dessa länder. Det gäller flera länder i Afrika och Indien, som är ett enormt stort och viktigt land, men även Ryssland. Ryssland finns med i vissa biståndshandlingar där vi stöttar det civila samhället. Men det är ändå intressant att se att det finns en rörelse i detta.

Jag tror att man som regering behöver vara väldigt lyhörd. Men det är en motsättning i det lite mer långsiktiga. Det behövs lyhördhet parad med långsiktighet när det gäller biståndet och att man ser världen som den ser ut.

Det är möjligt att det finns utrymme för förbättring.

Anf. 14 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Vi debatterar utgiftsområde 7 Internationellt bistånd, vilket är ett extremt viktigt område som i många fall handlar om liv eller död. Samtidigt är det ett utgiftsområde som kan skapa framtidstro och hopp för människor som är så utsatta att många här i Sverige inte ens kan föreställa sig det.

Det långsiktiga målet med bistånd måste vara att länder utvecklas till den grad att de inte längre behöver något bistånd. Det tror jag att de flesta av oss är överens om. Genom en grundlig översyn av ineffektivt bistånd, en större koncentration av biståndet till de minst utvecklade länderna och på färre inriktningar kan vi dessutom effektivisera utvecklingsbiståndet.

Med tanke på det lidande vi ser runt om i världen med förtryck, krig, naturkatastrofer och fattigdom är det viktigt att fördela anslagen rätt, varför vi sverigedemokrater prioriterar de hårdast utsatta människorna. Och varje satsad krona ska göra så mycket nytta som möjligt.

Vi vill se ett bistånd som skapar förutsättningar för människor i fattigdom och förtryck att förbättra sina levnadsvillkor utifrån deras grundläggande behov i den omedelbara vardagen. Vi vill även ha ett tydligt fokus på fattigdomsbekämpning och att barnens bästa ska stå i centrum.

Till skillnad från regeringen och de övriga oppositionspartierna är vi djupt kritiska till de massiva avräkningar som görs i biståndsbudgeten till förmån för inhemskt flyktingmottagande i Sverige. Det är enligt oss ohelderligt att slå mot hårt utsatta i behov av vår hjälp bara för att kunna syssla med en falsk plakatpolitik här i Sverige.

I går deltog jag i utgiftsområdesdebatten om migration här i kammaren. Jag belyste då den skeva fördelningen för ett år sedan av pengar och hur det påverkar miljontals människor som är i behov av vår hjälp. Även om siffrorna jag tog upp då enbart rörde beräkningarna för 2016, som dock låg i underkant, ser fördelningen i dag ut på liknande sätt. Svensk flyktinghjälp

beräknades då kosta 80 miljarder per år och skulle bidra till stöd för 78 000 människor.

Samtidigt hade FN begärt 70 miljarder för att täcka sitt behov för ca 12 miljoner flyktingar. De fick bara ihop hälften, vilket innebär att svensk flyktinghjälp, som bara kunde nå en bråkdel av världens över 65 miljoner flyktingar, kostade mer än dubbelt så mycket som FN:s globala behov. Vem som helst förstår att detta inte är riktigt okej.

Den här typen av fördelning är i mitt tycke fullständigt galen. Med Sverigedemokraternas budget möjliggör vi resurser som skulle hjälpa miljontals fler människor än vad både regeringen och den så kallade oppositionen gör, trots att det på papperet är en mindre ram än regeringens.

Vi satsar på de hårdast utsatta, och vi förfinar inte statistiken genom att räkna in ofantliga belopp som i dag dras av för flyktingmottagandet i Sverige. Tack vare att vi prioriterar bistånd till de mest fattiga och utsatta kan vi med andra ord göra ökningar på flera andra viktiga områden såsom flyktinghjälp, humanitärt bistånd, vatten, sanitet, hälsa och sjukvård samt jordbruk.

Herr talman! Utöver själva fördelningen av biståndet menar vi att det krävs ett antal andra förändringar i biståndspolitik. Den kanske viktigaste är en mer noggrann kontroll av att biståndet används rätt och att man når önskat resultat.

Regeringen bör upprätta en vitbok över hur stor del av det svenska biståndet det är som har utställts till mottagarländer tidigare genom historien utan att Sverige utvärderat vetenskapligt om medlen alls kommit till någon nytta. På så sätt möjliggör vi en bättre transparens för våra medborgare.

Utöver detta bör stickprovskontroller av svenska biståndsprojekt utföras med hjälp av randomiserade kontrollstudier och kvantitativa effektutvärderingar. Samtliga långsiktiga biståndsprojekt som visar sig sakna dessa utvärderingar bör på sikt avvecklas.

En målsättning med svenskt bistånd bör vara att förstärka länder som går i en positiv riktning. Det får inte löna sig att missköta landets ekonomi och dess välfärdssatsningar eller bryta mot internationella konventioner om mänskliga rättigheter.

Med denna princip är det viktigt att Sverige har ett flexibelt system för framför allt de minst utvecklade länderna, då kombinationen med dessa krav ofta blir svår. I dessa fall bör biståndet främst fördelas till det civila samhället och inte genom dess regeringar. I de fall där mottagarländerna bryter mot grundläggande mänskliga rättigheter eller fungerar kontraproduktivt måste biståndet kunna fasas ut på ett effektivt sätt. Vårt stöd bör i första hand riktas till de absolut svagaste länderna.

Herr talman! Sist men inte minst vill jag tydliggöra vikten av att ha en möjlighet att använda biståndet för att mottagarländer dels ska främja mänskliga rättigheter, dels uppfylla sina åtaganden gentemot sina medborgare.

Vi har bland annat sett hur Afghanistans riksdag röstat emot återtagandet av egna medborgare från Sverige. Detta är oacceptabelt, och regeringen bör vid behov kunna vidta åtgärder.

Sverigedemokraterna står givetvis bakom samtliga SD-reservationer i betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag bifall enbart till reservationerna 2 och 5.

Anf. 15 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar Markus Wiechel för anförandet. Det var många ord inledningsvis som jag verkligen instämmer i. Vi har en mycket svår situation i världen i dag med människor som är oerhört utsatta för krig och konflikter och en strukturell fattigdom som de har mycket svårt att komma ur om inte de rika länderna hjälper till med både freds- och statsbyggande och de akuta behov som så många har.

65 miljoner människor är i dag på flykt på grund av krig och konflikter som de över huvud taget inte råår för. 130 miljoner är just nu i behov av humanitär hjälp.

Vi har ett mycket ambitiöst bistånd. Vi har också en ambitiös och generös flyktingpolitik och tar emot en del av dem som flyr från krig och konflikter. Vi är stolta över att vi gör både och. Svaga människor ska inte ställas mot varandra i detta sammanhang.

Jag är dock förvånad över Markus Wiechels anklagelser om att svenskt bistånd inte är kontrollerat och inte följer vetenskapliga utvärderingar. Vi har mycket strikta krav på svenskt bistånd, och både det vi ger genom multilaterala organisationer och via Sida och biståndsramen följs upp kontinuerligt.

SD vill sänka biståndet de kommande fyra åren med 10 miljarder kronor. Ni vill ge upp målet om 1 procent av bni till bistånd. Var tänker Markus Wiechel skära ned? Är det i skolor, i sjukvård eller i det långsiktiga fredsbyggande arbetet? Vad kan gå bort? Var tänker du skära ned de 10 miljarderna?

Anf. 16 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr talman! För det första gör vi inte de avräkningar som regeringen gör. Vi minskar avräkningarna med 90 procent. Det kan vi göra just för att vi inte förespråkar samma politik som Isabella Lövin och den övriga regeringen. Det gör att vi kan satsa på andra områden såsom humanitärt stöd, vatten, sanitet, hälsa och så vidare.

Vi ger särskilda organisationer som World Food Programme, Unicef och UNHCR betydligt mer pengar än regeringen och kan därför hjälpa betydligt fler människor även om vi har en mindre ram än regeringen.

Sverige ligger i framkant när det gäller utvärderingar, men det betyder inte att det är tillräckligt. Vi har sett hur pengar har slussats till ineffektiva projekt. Vi har också sett hur pengar har gått till palestinska myndigheten, där förtryck av bland andra kvinnor och indoktrinering av barn sker dagligen.

Vi har sett hur pengar indirekt har gått till terroristorganisationer. Än i dag ger regeringen pengar till organisationen Islamic Relief som är en del av Muslimska brödrskapet. Förra året gav regeringen dessutom pengar till Syrian Recovery Trust Fund, en organisation som också är kopplad till radikala islamistiska och salafistiska rörelser i Syrien.

Anf. 17 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Det är en märklig detaljnivå som Markus Wiechel går in på. Jag kan garantera att det stöd som ges till palestinska myndigheten går via EU:s mekanism för stöd till Palestina. Även Islamic Relief är godkänd av EU och andra aktörer. Markus Wiechels beskyllningar är därför mycket märkliga.

Men det är ett bra sätt att försöka undkomma frågan om var de 10 miljarderna ska tas ifrån. Det kan knappast vara från de marginella stöd som går via de kanaler som Markus Wiechel har tittat på.

Markus Wiechel var också inne på att vi måste ta hårdare tag mot Afghanistan. Jag undrar vad som åsyftas. Handlar det om de 68 000 barn som går i skola i Afghanistan tack vare Svenska Afghanistankommittén? Tänker Markus Wiechel att vi ska villkora biståndet med att Afghanistans regering ska uppträda på ett visst sätt? Hur tänker du?

Vi är nog med att vi ska ha ett långsiktigt, kvalitativt bistånd som ger goda resultat, och det ska vara obundet. Vi ger aldrig bistånd utan att noggrant följa upp att demokrati och mänskliga rättigheter respekteras och att det är så effektivt som möjligt.

Att kräva saker från regeringar i fattiga och sköra länder har genom historien gett dåligt resultat. Det står väldigt klart i de vetenskapliga utvärderingarna.

När det gäller de 10 miljarderna under de kommande fyra åren räcker det inte att tala om avräkningarna eftersom det är mycket större belopp som Markus Wiechel tänker ta bort. Ska pengarna bara räcka till filter i flyktingläger?

Anf. 18 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr talman! EU:s godkännande ger jag inte särskilt mycket för, kan jag lova. Vi har tydliga bevis på de kopplingar som finns mellan radikala islamistiska organisationer och Islamic Relief, som faktiskt är en del av Muslimska brödrskapet. Det finns inga tvivel om det. Trots det väljer regeringen att fortsätta att slussa pengar dit. Det kallar jag kontraproduktivt.

När vi har räknat klart på detta har vi en ram på 0,84 procent av biståndsbudgeten. Det är inte mindre än så.

Så till Afghanistan. I mitt anförande sa jag att det är viktigt att regeringen har en möjlighet att agera om så krävs. Vi får se hur Afghanistan hanterar situationen med återtugandet. Men om de inte tar sitt ansvar för sina egna medborgare, vilket alla stater bör göra, måste regeringen kunna vidta åtgärder. Jag syftar inte på att dra bort humanitärt bistånd eller stöd till Unicef eller skolor i Afghanistan. Jag syftar på det direkta stödet till den afghanska regeringen.

Vi måste fokusera på att stötta civilsamhället i Afghanistan där det finns behov. Man när det gäller stödet till den afghanska regeringen ska regeringen kanske tänka efter om man behöver vidta andra åtgärder.

Anf. 19 SOFIA ARKELSTEN (M) replik:

Herr talman! Det är spännande att höra Sverigedemokraterna i en sådan här debatt. Sverigedemokraterna har lite som politisk idé att vara emot internationella samarbeten. Ni vill gå ur EU, och Nato vill ni inte gå in i.

Bistånd är en global angelägenhet. Vilka aktörer vill SD samarbeta med? Får FN godkänt? Hur ska vi göra med EU-samarbetet när det gäller bistånd? Vad gäller för Gates Foundation och religiösa aktörer? Hur tänker ni kring biståndssamarbete?

Anf. 20 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr talman! Samarbeten är bara positivt. Jag och Sverigedemokraterna är positiva till alla former av internationella samarbeten. Det vi motsätter oss, till exempel när det gäller EU, är överstatlighet som inskränker ländernas nationella självbestämmande och medborgarnas möjlighet att påverka sina liv genom beslutsfattarna.

Det finns flera organisationer runt om i världen som både jag personligen och partiet ser positivt på. FN är en mycket viktig aktör i internationellt samarbete, framför allt när det gäller utsatta människor. Det är ett av skälen till att vi vill öka anslagen kraftigt till organisationer som Unicef och UNHCR.

Vi ser också viktiga aktörer i exempelvis Syrien och Irak. Det är organisationer som jobbar i konfliktområdena, till exempel den syrianska kyrkan och olika syrianska församlingar som stöttar utsatta – inte bara kristna utan alla människor som behöver hjälp. Det här är organisationer som kan bidra med stöd i de mest komplicerade områdena, och självklart ser vi det som positivt att samarbeta med dem.

Anf. 21 SOFIA ARKELSTEN (M) replik:

Herr talman! Bilden av SD:s syn på samarbete är radikalt annorlunda för oss som arbetar med er varje dag då vi sitter i samma utskott. Det skaver lite när Markus Wiechel beskriver att SD gärna vill samarbeta när ni generellt är emot allting som rör bistånd på EU-nivå, alltså det samarbete som vi har inom Europa när det gäller bistånd.

Jag har en annan, lite mer teknisk fråga. Hur ser ni på olika typer av bistånd? Det är knepigt att läsa ut det ur er motion. Det som förenar MP och SD kan också vara skepticismen mot till exempel vaccin. Uppfattar du att vaccin är en bra typ av bistånd? Uppfattar ni att SRHR, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, aborträttigheternas värnande till exempel, är en bra typ av bistånd? Är det här sådant som ni tycker ska ingå i biståndet?

Anf. 22 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr talman! Vi kan börja med att titta på frågan om bistånd på EU-nivå. Vi anser, precis som när det gäller andra EU-relaterade frågor, att vi kan sköta det bäst här i Sverige. Vi behöver inte EU för att kunna hantera vår biståndspolitik eller fördela de pengar som vi önskar ska gå till biståndet. Det kan vi sköta bättre själva. Sedan ska vi vara generösa, och vi kan givetvis ha olika samarbeten med andra länder, kanske för att effektivisera biståndet eller liknande, men vi sköter det bäst i vårt eget land, precis som andra länder gör. Vi kan använda oss av FN som är ett betydligt bättre internationellt organ för att slussa vidare pengar.

Precis som jag var inne på i mitt huvudanförande är vårt huvudsakliga fokus de mest utsatta. Det handlar framför allt om humanitärt stöd och om satsningar på vatten, sanitet, hygien, hälsa och den sortens stöd. Det som är mindre lyckat i många sammanhang är direkta stöd till olika stater där man inte har rätt kontroll på vad pengarna går till.

Anf. 23 MARIA ANDERSSON WILLNER (S) replik:

Herr talman! Sverigedemokraternas paradgren är inte internationell solidaritet. Sverigedemokraterna pratar om behov i världen och i närområdet

kring de omfattande och omänskliga katastrofer för mänskligheten som vi ser i dag, och sedan skär de kraftigt ned på biståndet. Totalt minskar de biståndsramen med 10 miljarder på fyra år.

Hur menar Markus Wiechel att Sverige ska vara med och ta ansvar för utvecklingen i världen när behoven ökar men Sverigedemokraternas engagemang minskar?

Anf. 24 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr talman! Än en gång tycker jag att retoriken här är lite missvisande. Sverigedemokraterna lägger betydligt mer än regeringen på internationellt bistånd. Vi lägger 9 miljarder mer än regeringen på humanitärt stöd till olika organisationer.

Det här är lite märkligt. Regeringen använder sig av flyktingkostnader i Sverige för att höja sitt bistånd. Vi lägger 0,84 procent av bni på bistånd, vilket är en bra bit över FN:s rekommenderade nivå på 0,75 procent.

När det gäller internationellt stöd önskar vi bidra till en positiv utveckling, inte bara genom bistånd utan också genom att främja internationell handel, inte minst med fattiga regioner, och genom att tillåta människor och länder att kunna styra sig själva. Vi vill inte att organisationer som EU, som jag var inne på tidigare, ska bestämma över andra.

Anf. 25 MARIA ANDERSSON WILLNER (S) replik:

Herr talman! ”Vi nöjer oss inte med en kvantitativ målsättning utan fäster större fokus vid kvaliteten och ett bistånd som är inriktat på effektivitet och resultat med de mest utsatta människorna i fokus. Bistånd ska vara till för en positiv utveckling i mottagarlandet och inte för att givarländer ska nå kvantitativa målsättningar.”

Detta är ett direkt citat från Sverigedemokraternas särskilda yttrande. Samtidigt ifrågasätter ni hela det svenska biståndet på grund av att det inte har utvärderats kvantitativt. Vad menar ni egentligen? Är det kvalitet som ska vara styrande, eller nöjer ni er med att Sverige når kvantitativa målsättningar?

Anf. 26 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr talman! Det här med kvantitet kan förvisso tolkas på flera olika sätt, så på så sätt förstår jag frågeställningen. Regeringen använder sig till stor del av kvantitet när man hela tiden pekar på hur mycket man lägger inom biståndsramen. Då bortser man från att uppemot 30 procent av biståndsbudgeten försvinner till inhemska invandringsrelaterade kostnader. Det här är ingen kvalitet, utan det handlar bara om kvantitet.

Vi fokuserar på kvalitet och satsar på de människor som behöver hjälp runt om i världen och inte har rent vatten eller mat för dagen. Det är det vi menar med kvalitet framför kvantitet. Om man åker runt i Turkiet, Jordanien, Libanon och så vidare och pratar med dem som är på plats kan man ta reda på om de generellt önskar kvalitet eller kvantitet. Jag tror nog att de flesta önskar att man kan hjälpa så många som möjligt till det bästa priset som möjligt.

Anf. 27 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! I de här mörka dagarna finns det behov hos oss att få perspektiv på utvecklingen.

Vi kan se tillbaka på millenniemålen som en framgång. Där lyckades världen fokusera sina utvecklingsinsatser. På 15 år klarade vi av att halvera fattigdomen. Då hade vi åtta mål. Vi har nu enats om Agenda 2030 och gått från 8 till 18 mål. Även här, herr talman, kommer det att behövas tydligt fokus, inte minst från svensk sida.

Om vi ska klara att utrota fattigdomen måste vi vara fokuserade. Världens fattigaste koncentreras till vissa delar av världen. År 2011 fanns 60 procent av dem i fem länder.

Herr talman! Grundläggande utbildning är ett område som är centralt för att nå förändring och som frigör människor. Här kan vi också se att vi har lyckats nå framgång under arbetet med millenniemålen. Läskunnigheten för barn i åldern 15–24 år ligger på 91 procent. Barnadödligheten har halverats, och mödradödligheten har gått ned.

När vi tittar tillbaka på 2015 – året då millenniemålen skulle nås – kan vi också se att vi inte bara har lyckats i vårt arbete globalt utan också har lyckats enas om fortsättningen, både med de globala utvecklingsmålen och med klimatavtalet i Paris. Förändrade förutsättningar för vårt arbete framöver föreligger därmed.

Från Centerpartiets sida vill vi se att svenskt bistånd ska uppnå både mervärde och resultat. Vi är tydliga med målsättningen om 1 procent av bni, vi är tydliga med att det ska vara ett i huvudsak obundet bistånd, vi tycker att det är viktigt med Dacreglerna och att de hävdas, och vi har ett fokus med sikte på att vi 2030 måste ha lyckats med att göra både områden och länder biståndsoberoende.

Biståndet kompletterar, och i bästa fall ska det också generera resurser för hållbar utveckling. Vi ser nämligen att det krävs mycket mer än vad biståndet i sig klarar att åstadkomma på den globala arenan om vi ska nå målen i Agenda 2030.

En utrotning av fattigdomen kräver ökat fokus, som jag tidigare nämnt, på de fattigaste människorna i de minst utvecklade länderna. Från vår sida är det naturligtvis helt centralt att vi också tar fasta på klimatavtalet, därför att vi vet att om vi inte lyckas möta klimatutmaningarna riskerar vi de insatser som vi har gjort så här långt när det gäller biståndet. Därför är det centralt att vi fortsatt har ett klimatfokus.

Vi vill också stärka demokrati och jämställdhet och öka respekten för mänskliga rättigheter. Det är centrala punkter för vårt svenska bistånd, där vi brukar vara rätt överens. Men vi ser att det är en oroande utveckling på demokratiområdet. Demokratiindex visar att vi nu tappar kraft globalt. Allt fler länder stryker det civila samhället när det gäller yttrande- och pressfrihet, oliktankande fängslas, oavsett om det är religion, etnicitet, politik eller hur människor vill leva sitt liv som är grunden för detta. Ofriheten växer alltså.

Då är det viktigt att Sverige fortsatt stöder frihetskämpar. Vi ska vara en humanitär stormakt och är det. Men då kan vi inte bara arbeta förebyggande, utan vi måste också återuppbygga. Utan att vi återuppbygger efter kriser och konflikter kommer vi inte att vara förebyggande, utan då bäddar vi för nästa konflikt. Därför är återuppbyggnadsprofilen viktig för vår del.

Jag noterar att regeringen valde att inte omprioritera när man drog in resurser förra året. När man nu å andra sidan kan tillföra mer pengar på grund av att flyktavräkningar minskar används dessa pengar bara för att återföra i fråga om tidigare löften. Annars hade det funnits resurser för att kunna öka också de humanitära insatserna till exempel till UNHCR på detta område.

Herr talman! Jag vill förstärka bilden när det gäller biståndets uppdrag att bidra till en förbättrad miljö. Vi i Centerpartiet har i vår budget, som nu inte är föremål för ställningstagande på grund av att rambeslut redan har tagits, pekat på och föreslagit 500 miljoner i nya medel till Gröna klimatfonden för att stödja insatser för att anpassa länder och minska sårbarheten bland människor. Det är naturligtvis ett fokus i den afrikanska kontexten när det gäller just dessa insatser, inte minst åtgärder för att inkludera hela samhället. Där är landsbygdsdelarna med jordbruket och jordbrukets förutsättningar att växa en viktig del för att utrota hunger, för att nå jämställdhet och för att nå en inkluderande fattigdomsbekämpning.

Herr talman! Jag vill understryka att vi naturligtvis står bakom hela vår budget, men jag yrkar bifall till reservation 6 under punkt 4 gällande prioriteringarna av biståndet.

Anf. 28 HANS LINDE (V):

Herr talman! I dag kommer 34 000 kvinnor, män och barn att tvingas lämna sina hem. I dag tvingas de ansluta sig till de 65 miljoner människor som redan lever på flykt.

I dag kommer 17 000 barn som inte har fyllt fem år att dö, och de kommer att dö alldeles i onödan.

I dag kommer också 800 kvinnor och flickor att dö på grund av att de har blivit gravida, och då är graviditet inte en sjukdom. De kommer att dö för att de har förvägrats rätten till sin kropp, sin sexualitet och sin reproduktion.

Utvecklingsutmaningarna är många, och de är stora. Samtidigt saknas det inte resurser. Vi har aldrig tidigare i mänsklighetens historia varit rikare än vad vi är just nu. Men våra resurser är så djupt orättvist fördelade. Den rikaste procenten av jordens befolkning äger lika mycket som resterande 99 procent. 85 personer äger lika mycket som de 3,5 miljarder fattigaste. Det är som om Moderaternas riksdagsgrupp tillsammans skulle äga lika mycket som den samlade befolkningen i Kina, Indien, USA och Brasilien.

När vi får rapporter om det obeskrivliga mänskliga lidandet i Aleppo och om värmerekorden i Arktis är det lätt att känna uppgivenhet. Men i det tysta och långt bort från mediernas strålkastarljus går kvinnor och män ihop för förändring. Inte sällan lyckas de också förändra sin verklighet och göra det med stor framgång.

Trots det eskalerade våldet i Afghanistan får just nu 65 000 barn, 62 procent av dem är flickor, utbildning i Svenska Afghanistankommitténs skolor. Alltför många av dessa flickor är de första flickorna i sina familjer som får en möjlighet att lära sig läsa och skriva.

Inne i krigets Syrien ser Lama Mouakea och hennes kollegor i organisationen Syrian Family Planning Association till att kvinnor och flickor får tillgång till preventivmedel och mödravård. Sedan kriget inleddes har de startat 74 nya mobila kliniker.

I Burkina Faso arbetar just nu det första demokratiskt valda parlamentet. Det kunde väljas efter att befolkningen hade avsatt den auktoritära presidenten Blaise Compaoré efter 27 år vid makten. Man lyckades därefter också avvärja en militärkupp.

I Colombia är man på väg mot fred efter decennier av blodigt inbördeskrig. Moçambique har infört rätt till abort. Argentina har infört världens mest progressiva könstillhörighetslagstiftning för transpersoner. Och i Zambia får äldre för första gången någonsin rätt till en pension.

Textilarbetare i Bangladesh, hbtq-personer i Uganda och journalister i Honduras väntar inte på att vi ska befria dem. De kämpar redan varje dag för förändring. Men de behöver vårt stöd, och de behöver vår solidaritet.

I 62 år har Sverige bedrivit statligt bistånd. Våra misslyckanden och framgångar har lärt oss vad som fungerar och vad som inte fungerar.

Vårt utvecklings-samarbete kan inte ensamt rädda världen. Men det är ett av våra viktigaste verktyg för att understödja arbetet för demokrati, social rättvisa, jämställdhet och hållbar utveckling som redan bedrivs runt om i världen. För vår historia här i Sverige visar att vårt bistånd rätt utformat kan göra skillnad och kan bidra till förändring. Det är därför som vi i Vänsterpartiet är biståndsvänner. Vi vill se ett stort svenskt bistånd av hög kvalitet. Därför har vi försvarat enprocentsmålet och aktivt drivit på i förhandlingarna med regeringen för att minska avräkningarna 2017. Jag måste nog också erkänna att Vänsterpartiet hade önskat att vi hade lyckats minska avräkningarna betydligt mer än vad som nu framgår av den budget som ligger på riksdagens bord.

I grunden handlar det om att vi vill se en svensk utvecklingspolitik som är långsiktig, samstämmig och förutsägbar. Det handlar om ett svenskt bistånd som tar sin utgångspunkt i behov och önskemål hos dem som känner fattigdomen, förtrycket och orättvisorna i sin vardag.

När starka krafter nu vill urholka biståndet, bland annat genom att låta biståndet finansiera militära utgifter eller genom att använda bistånd som påtryckningsmedel för att tvinga länder i syd att ta tillbaka deporterade flyktingar, behöver vi bli än tydligare med att vi måste värna biståndet.

Här välkomnar jag de tydliga besked som Isabella Lövin gav förra veckan vid biståndseffektivitetstoppmötet i Nairobi.

Sedan 2012 har 90 länder infört lagstiftning som begränsar friheten för det civila samhället. I en tid då utrymmet för det civila samhället krymper behöver vi vara än tydligare med vårt stöd, både runt om i världen och här hemma i Sverige.

Vi ser också hur sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter attackeras världen över och att alltför få givare är beredda att ta strid för SRHR-frågorna. Jag är också glad över att Vänsterpartiet och regeringen har varit överens om att Sverige ska ge Globala fonden ett nytt och omfattande löfte för de kommande tre åren.

Jag tror samtidigt, avslutningsvis, att vi under det kommande året måste vara beredda att kraftigt öka vårt stöd just till SRHR-arbetet efter utfallet i det amerikanska presidentvalet. Vi ser nu en amerikansk konservativ administration komma på plats, en administration som troligtvis

kraftigt kommer att attackera och undergräva stödet till mödravård, till preventivmedel, till sexualupplysning och till kvinnors rätt till sin egen kropp. Då måste vi från svensk sida också vara beredda att kliva fram och öka vårt stöd till organisationer som UNFPA och IPPF.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 7.

Anf. 29 BIRGITTA OHLSSON (L):

Herr talman! Inledningsvis yrkar jag bifall till Liberalernas reservation 8.

Jag besökte Polens huvudstad Warszawa i helgen tillsammans med europeiska liberaler. Vi skulle kraftsamla för att utarbeta strategier för att stoppa den populism som snabbt sprider sig i Europa och världen.

Jag och alla ni här i kammaren minns när kommunismen hade Polen i sitt grepp och när Öst- och Centraleuropa sedan demokratiserades, när planekonomi byttes mot marknadsekonomi och när munkavlen byttes mot yttrandefrihet. Vi vet hur viktigt det var för polska liberaler och socialdemokrater som trotsade regimen att känna att de hade vårt stöd och att det fanns likasinnade på andra sidan järnridån som ropade att ett annat samhälle faktiskt var möjligt.

Vi vet att demokrati inte växer av sig själv. Detta ser vi i Polen i dag och på många andra platser i världen. Vi ser det också i historien – hur demokratin är en trädgård som ständigt måste vattnas. Utan demokrater på plats kan ingenting växa. Därför vill vi liberaler att Sverige, som ett av allt färre progressiva länder i världen, sätter upp demokratisering som ett överordnat mål i utrikes- och biståndspolitik.

Jag vill att Isabella Lövin och Margot Wallström driver på för att EU:s biståndsstrategier får ett ökat fokus på demokratiinsatser och stöder de goda initiativ som tagits. Ett sådant exempel är EU:s mekanism för människorättsförsvarare, som kommer att kunna ge både akut och långsiktigt stöd – allt från fysiskt skydd till nätverksetablering – till riskutsatta människorättsaktivister i hela världen.

Jag vill också att den rödgröna regeringen ger de svenska utlandsmyndigheterna i uppgift att tydligare prioritera arbetet för att främja demokrati och mänskliga rättigheter. Den svenska rösten utomlands måste verka för att liberala värderingar, inte bara nationella intressen, blir starkare.

Vi behöver fler modiga frihetsprojekt för att stötta människor i diktaturer och auktoritära stater så att alla där kan få tycka, tänka och tro fritt. Jag hoppas att regeringen så snart som möjligt kommer att tillsätta en utredning för att lägga fram en samlad agenda för svenskt stöd till demokratiaktivister.

När jag satt i alliansregeringen som minister öppnade vi tillsammans med kollegor den svenska ambassaden i Havanna med ett internetkafé för dissidenter och andra som ville ta del av censurerad information. Kaféet var, vid sidan av det amerikanska konsulatet, en av få platser där kubaner kunde kommunicera fritt. Jag är därför besviken över att regeringen har ställt sig bakom EU:s avtal med kommunistdiktaturen Kuba. Processen har helt saknat insyn från demokratiska krafter på plats i landet, och en del centrala krav har mjukats upp.

Herr talman! I den fattiga delen av världen är bristen på reformer ett större problem än bristen på resurser. De lagstiftande församlingarna i län-

Prot. 2016/17:42

8 december

Internationellt bistånd

derna måste själva agera för att städa bort korruption och liberalisera ekonomin. Det är allmänt känt att vi liberaler tycker att stater som genomför demokratiska reformer, främjar mänskliga rättigheter, jämställdhet och öppenhet samt minskar korruption ska belönas för detta i biståndet. Vi bör också från svensk sida kunna låna ut våra duktiga svenska tjänstemän mycket oftare för att hjälpa till att bygga en god förvaltning.

Ett land som jag vill lyfta fram är Tunisien. De har antagit en feministisk konstitution, de har genomfört fria val, de har en stor läskunnighet och de har en av regionens mest välutvecklade ekonomier. Den unga befolkningen längtar verkligen efter frihet. Under 2015 gick landet, enligt Freedom House, över till att vara fritt, och detta måste vi bevaka och bejaka.

Samtidigt vet vi att Tunisien är det land dit flest människor åker för att ansluta sig till Daish. Det är en stor utmaning. Därför är det nu enligt Dacreglerna möjligt att använda biståndsmedel för förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism. Här tycker vi liberaler att Tunisien ska bli ett pilotprojekt som sedan kan appliceras på andra länder, för att hjälpa dem mot den tilltagande radikaliseringsen.

Den moderna terrorismen är gränslös. Rekryteringen kan ske i ett land, attentatet utföras i ett annat och basen etableras i ytterligare ett. Här är det viktigt att skapa en stor strategi. Därför fördubblar vi stödet till Tunisien i vår budgetmotion.

Herr talman! Stater som inskränker mänskliga rättigheter ska fasas ut från svenskt bilateralt bistånd. Det långsiktiga stödet till sådana länder ska gå via civilsamhälle, demokratisk opposition eller internationella organisationer. Sverige måste därför ha en mycket tuffare politik mot bland andra den palestinska myndigheten. Vi ser hur kvinnor, homosexuella och olikänkande kränks där dagligen, och det har inte hållits val där på över ett decennium.

Sverige måste också driva de frågor som är politiskt känsliga globalt. Det kan vara hbtq-personers rättigheter men också abortfrågan. Vi vet att presidentkandidaten Hillary Clinton talade om vikten av att ge våldtäktsoffer tillgång till säkra aborter i exempelvis krigszoner. Nu fick USA i stället en mycket populistisk, konservativ president, och då är det speciellt viktigt att Sverige och andra länder bygger allianser.

Ett barn, en lärare och en penna kan förändra världen, sa 19-åriga Malala Yousafzai, som sköts i huvudet av talibanerna för att hon ville gå i skolan. I bara vart femte land i världen är det lika många flickor som pojkar som är inskrivna i skolan, och därför måste utbildningsbiståndet prioriteras. Det påverkar nämligen nästa generation.

Herr talman! Den som förlorar sin historia förlorar också sig själv. Därför är det viktigt, inte minst för den västerländska civilisationen, att se till att det som har rivits ned under Daishs period med massvåld i Mellanöstern byggs upp igen. Förstörelse av kulturarv är en självklar del av varje totalitär ideologi. Inget folkmord är fullbordat utan kulturell rensning. Därför vill vi prioritera också denna fråga.

Fru biståndsminister Isabella Lövin! Vi vet att ICC i höstas för första gången dömde förstörelse av kulturarv som ett krigsbrott. Vi önskar att detta prioriteras i biståndet på ett mycket skarpare sätt.

Avslutningsvis, herr talman, lever vi i en märklig tid. Det är inte bara utifrån liberala principer och kosmopolitiska övertygelser som det är rätt

att stödja de goda krafter som med risk för livet kämpar för demokrati. I dagens värld är det en ren överlevnadsstrategi.

Prot. 2016/17:42
8 december

Internationellt bistånd

Anf. 30 SOFIA DAMM (KD):

Herr talman! Det är onekligen en dystert bild av världen som målas upp i dagens debatt.

När jag förberedde mig inför detta anförande var min ursprungstanke att jag skulle inleda med att lyfta upp allt positivt och påvisa att biståndet verkligen har gjort skillnad: hur vi kan se en förbättrad tillgång till rent vatten, hur barnadödligheten har minskat och hur fler barn har möjlighet att gå i skolan. För självklart finns dessa ljusglimtar – biståndet räddar liv.

Men när en värld brinner, när despoter som förtrycker och förföljer den egna befolkningen bara blir fler och när bilderna på barn som lider och dör i östra Aleppo, i Mosul och i andra delar av världen aldrig tycks ta slut är det inte läge att bara betona att Sverige minsann är en humanitär stormakt eller slå oss för bröstet för att i alla fall vi lever upp till våra globala åtaganden i en värld som brinner.

Jag menar inte att vi inte ska vara stolta över framgångar eller tappa gnistan för att göra världen bättre. Varje mun som mättas, varje kvinna som kommer in på arbetsmarknaden, varje individ som tillåts älska vem den vill och tillåts tänka, skriva, tala, rösta och be fritt är en framgång, och därmed ökar chanserna till utveckling.

Men jag menar att det med den världsutveckling vi ser och de enorma behoven kanske är viktigare än någonsin att se till att prioriteringarna är så väl avvägda som det bara går. Frågan vi bör fokusera på är: Vilken roll kan och ska Sverige spela i en värld som brinner?

Kristdemokraterna har samma syn som regeringen på hur mycket medel som bör gå till utgiftsområde 7 Internationellt bistånd. Däremot hade vi velat se andra prioriteringar inom budgeten, och det är dessa som jag nu kommer att redogöra för.

För det första gör det rådande världsläget att vi i vårt budgetförslag avsätter mer av den svenska biståndsbudgeten till humanitära hjälpinsatser, detta för att bidra till att skapa trygghet och framtidstro för fler medmänniskor som nu flyr för sina liv.

Förutom att kraftsamla stöd till stora internationella organisationer som UNHCR, World Food Programme och Unicef, det vill säga de organ som har störst verksamhet bland flyktingar och som arbetar med barns säkerhet och rättigheter, anser vi att regeringen måste vara ännu mer kreativ med att nå fram med hjälpen.

På grund av väpnade strider eller diktaturregimer är det inte möjligt att nå fram med bistånd via officiella kanaler. Vi föreslår därför i vår motion att det civila samhället, i form av små frivilligorganisationer och samfund som ofta har kontakter och direkta distributionssystem, bör nyttjas betydligt mer. De arbetar i den direkta frontlinjen i katastrofområden, de har ofta mycket bra lokalkännedom och de finns på plats mer långsiktigt.

För det andra vill Kristdemokraterna se ett ännu tydligare fokus på att stärka demokratiutvecklingen och öka respekten för mänskliga fri- och rättigheter. Det är minst sagt tragiskt att se hur friheten och demokratin i världen är på stark tillbakagång och hur maktfullkomliga ledare i land efter land klamrar sig fast vid makten – Castro, Mugabe och Abbas. Vi håller

alla andan inför vad som ska hända med Kabila i Kongo nu i december. Han verkar inte vilja flytta på sig.

Det har sagts många gånger, men det tål att upprepas: Demokrati är den bästa garanten för fred och säkerhet. Demokratier krigar inte mot varandra. Och det är bara med varaktig och stabil demokrati som grund som social och ekonomisk utveckling kan få ett hållbart fäste i samhällen.

Sverige ska stödja demokratikämpar och verka för stärkt yttrandefrihet och tankefrihet i länder där det begränsas hårt. Flera av det civila samhällets organisationer arbetar särskilt för att stödja oppositionella grupper i repressiva stater runt om i världen. Det arbetet är oerhört betydelsefullt för de enskilda som dagligen riskerar sina egna och sina familjers liv och säkerhet, för att de står upp för dessa fri- och rättigheter.

Vi kristdemokrater föreslår därför i vår motion att en frihetsfond ska instiftas. Den ska fungera lite mer flexibelt för att ge stöd till dem som kämpar, så att de kan verka och leva mer värdigt. Genom historien har vi sett att enskilda personer kan spela en avgörande roll för utvecklingen i ett land. Många gånger får de och deras familjer som sagt betala ett oerhört högt pris för det.

Herr talman! Hälsoinsatser är ofta mätbara. Milleniemålen visar också att detta bistånd har gett mycket bra resultat. Barnadödligheten har minskat från drygt 12 miljoner år 1990 till 6,6 miljoner 2014 – till stor del tack vare satsningar på vaccinationsprogram, insatser mot malaria och ökad tillgång till rent vatten. Men fortfarande dör omkring 18 000 barn under fem år varje dag, vilket har nämnts tidigare i debatten.

Det är inte värdigt mänskligheten 2016. Det är inte rimligt att barn i vår tid ska mista livet på grund av relativt enkla sjukdomar som diarré och lunginflammation. Vi har i dag alla möjligheter att minska barnadödligheten, som till stor del beror på basala och förhållandevis enkelt avhjälpbara brister i miljön runt barnen.

Vaccinationsprogram har visat sig vara ett mycket effektivt bistånd som bokstavligen kan rädda liv. Kristdemokraterna anser därför att stödet till Globala fonden och till vaccinalliansen Gavi bör höjas.

För förbättrad mödrahälsa krävs däremot mer långsiktigt arbete. Det behövs fler utbildade barnmorskor på plats i dessa länder. Det avhjälpas en stor del av problemen. Men för verklig förändring av kvinnors och flickors situation krävs i många fall förändrade strukturer och värderingar. Många svåra skador och dödsfall sker i samband med förlossning eftersom modern har varit alltför ung för att kroppen ska klara av en graviditet eller en förlossning. Sedvänjan att unga flickor gifts bort måste aktivt motverkas på ett kulturellt och värderingsmässigt plan för att mödradödligheten ska minska.

Herr talman! Det budgetområde som vi nu debatterar leder givetvis till debatt mellan oss, men det leder sällan till stor debatt bland Sveriges medborgare. Det blir sällan till en het valfråga eller kommer upp i tv-debatterna.

Jag tror inte att det beror på att människor inte är intresserade av att göra världen bättre. Jag tror däremot att man vill kunna förlita sig på att skattemedlen används på ett så klokt sätt som möjligt.

I tider då miljontals människor flyr från korrupta och diktatoriska regimer måste vi fråga oss än mer vilket ansvar länders ledare har för att bistå den egna befolkningen och vad vi kan göra för att sätta press på dem.

Vi har också ett stort ansvar för att se till att vi bedriver ett kvalitativt bistånd.

Jag står givetvis bakom Kristdemokraternas reservationer. Men för tids vinnande yrkar jag bifall till reservation 9.

Prot. 2016/17:42

8 december

Internationellt bistånd

Anf. 31 MARIA ANDERSSON WILLNER (S):

Herr talman! Bistånd handlar inte om 1 procent av bni, om 46,1 miljarder i biståndsram, om 29 samarbetsländer eller om 20,1 miljarder kronor till Sida. Bistånd handlar om solidaritet och ansvar. Bistånd handlar om praktisk solidaritet mellan rik och fattig, mellan den som har och den som inte har.

Människors vardag skiljer sig åt. Fattigdom och umbäranden kan inte mätas. Att vara fattig är tufft i Sverige, och att vara sjuk eller arbetslös är tufft i Sverige. Men om Sverige hade varit Zambia hade 398 kvinnor dött varje år i samband med graviditet eller förlossning. I Zambia är mödradödligheten 398 per 100 000 födselar. Men 2007 var mödradödligheten 591 per 100 000 födselar. Genom långsiktigt hälsobistånd till Zambia har Sverige kunnat bidra till den minskningen. Det är det bistånd handlar om.

Flera humanitära konflikter har förvärrats under 2016, och antalet människor som flytt till följd av konflikter, naturkatastrofer och fattigdom har ökat kraftigt. De humanitära behoven i världen är historiskt stora. Och det humanitära systemet är mycket ansträngt.

I spillrorna av de samhällen som ödeläggs av krig, väpnade konflikter eller naturkatastrofer har det humanitära biståndet bidragit till att rädda liv och lindra omedelbar mänsklig nöd. Regeringen har särskilt pekat ut kvinnor och flickor som målgrupp för det humanitära arbetet. Sverige måste fortsätta att aktivt driva SRHR-frågorna inom ramen för humanitära insatser. Sverige bör också öka sitt fokus på genusfrågor och skyddsfrågor inom det humanitära biståndet.

Herr talman! Utrikesminister Margot Wallström tog i utrikesdeklarationen upp vikten av att svensk utrikespolitik driver på för en starkare koppling mellan utveckling och fred, och att vi ökar vårt fokus på förebyggande av konflikt. Det blir en ond cirkel mellan väpnat våld och underutveckling. Inga varaktiga framsteg kan nås i ett samhälle präglad av våld, konflikt och hot om våld.

Väpnat våld och den okontrollerade spridningen av små och lätta vapen är ett hinder för hållbar utveckling. FN:s generalsekreterare konstaterade förra året att tillgången till små och lätta vapen är en grundförutsättning för konflikt och våld och att det är en faktor som multiplicerar konflikt och våld. Utöver mänskligt lidande leder användningen av små och lätta vapen till omfattande ekonomiska och sociala kostnader som hindrar länder från att utvecklas.

FN:s utvecklingsprogram, UNDP, har visat att kostnaderna för väpnat våld vissa år uppgått till 10 procent av bruttonationalprodukten i Guatemala. Väpnat våld kostar Afrika ca 18 miljarder dollar per år. Dessa resurser skulle i stället kunna användas för att stödja utvecklingen i dessa länder och för att bygga upp samhällen med tillgång till skola, vård, infrastruktur och vatten.

Biståndsorganisationer vittnar om hur vapnen försvårar deras vardag och dagliga arbete, hur vapnen hindrar tillträde och möjlighet att ge stöd och leverera bistånd till utsatta människor.

Arbetet mot väpnat våld är därmed inte enbart en fråga om mänsklig säkerhet och hållbar utveckling. Att kunna försäkra oss om att biståndet når fram och får hållbara resultat handlar helt enkelt om kostnadseffektivitet. Med den svenska regeringens prioritering av fred, säkerhet och konfliktförebyggande inom utvecklingssamarbetet kan vi vara ledande i den frågan.

Svenskt utvecklingssamarbete ska bidra till produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor och grundläggande social trygghet. Arbetslöshet, en låg grad av formell sysselsättning, osäkra anställningsförhållanden och undermåliga anställningsvillkor är viktiga orsaker till fattigdom. Genom arbetet för sjysta villkor kan arbetare säkra sin rätt till goda arbetsvillkor, löner, utbildning och social välfärd. Företag får stabilitet och mer köpstarka konsumenter. Därmed gynnas hela samhället.

Swedfund bidrar till samhällsutveckling genom skapandet av jobb med god arbetsmiljö och goda arbetsvillkor i några av de fattigaste och mest sårbara länderna. Det är riktigt bra att Swedfund nu får ytterligare kapitaltillskott om 400 miljoner.

Herr talman! Människovärdet är universellt, likaså måste solidariteten med fattiga och förtryckta vara universell. Allt bistånd och utvecklingssamarbete ska utgå från rättighetsperspektivet, rätten till liv, till hälsa, till vatten och till utbildning. Det måste utgå från fattiga människors perspektiv. Det är en viktig och bra grund för biståndsarbete. Jag vill med det yrka bifall till utrikesutskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 32 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP):

Herr talman! Under en lång tid har vi sett en positiv utveckling i världen när det kommer till krig, våld och konflikt. Vi kunde på allvar tala om världen som en mer fredlig plats med färre konflikter och mindre våld. Det, mina vänner, har varit den långsiktiga trenden och det ger skäl till tillförsikt.

Tyvärr ser vi nu ett trendbrott. Antalet aktiva konflikter i världen stiger igen, och det är en kraftig uppgång i antalet människor som dör till följd av organiserat brott i världen.

Faktum är att vi inte har sett så här många konflikter mellan icke-statliga grupper sedan kalla krigets slut. Mer än 65 miljoner människor befinner sig på flykt i dag. Hjälpbehoven och utsattheten är fullkomligt överväldigande.

För mig är detta en central utblick när vi formulerar och debatterar Sveriges biståndspolitik. Världen behöver mer nödhjälp och humanitärt bistånd. Det behövs akuta insatser med mat, sjukvård och husrum som lindrar nöd och räddar liv. Men humanitära insatser allena räcker inte.

Herr talman! I en mer orolig och våldsam värld behövs det ett bistånd och en utrikespolitik som gör tydliga ansträngningar för att komma åt grundorsakerna till konflikter. Vi behöver på allvar satsa på att bygga fred och förebygga konflikter.

Om vi inte gör det riskerar vi inte bara fler konflikter eller att konflikter sprids och växer. Det kommer också att finnas konflikter som fortskrider år efter år och trasar samhällen och mänskliga öden. Behovet av nödhjälp riskerar att permanentas.

Man brukar säga att fakta sparkar, så låt mig nämna två fakta som är vägledande för mig när det gäller bistånd och global utveckling.

För det första: Människor befinner sig på flykt i drygt tio år i genomsnitt i dag. Miljontals människor har fastnat i ett flyktingskap som tycks vara utan slut. Det är inte bara en ovärdig situation, den är också farlig. Det är en grogrund för extremism och ökad instabilitet.

För det andra: Två tredjedelar av världens fattiga kommer att bo i konflikttrabbade områden om bara tio år. Det är alltså helt nödvändigt att biståndet har ett konfliktperspektiv.

Om vi inte minskar och förebygger våld och konflikt kommer man inte att kunna utrota fattigdomen. Våld i alla dess former är ett av de största hoten mot en hållbar utveckling. Av de humanitära behoven är det 80 procent som i dag finns i utdragna och humanitära situationer orsakade av just krig och konflikt.

Herr talman! Mot den här bakgrunden gör vi rödgröna nu en tydlig uppgradering av det freds- och konfliktförebyggande arbetet inom biståndet. Bland annat har Sida fått i uppdrag att konfliktsäkra biståndet och lyfta in konfliktförebyggande i alla sina biståndsstrategier.

Vi har ökat fokus på sköra och konflikttrabbade länder, och vi arbetar systematiskt för att öka kvinnors deltagande i fredsarbetet.

Vi har sjösatt innovationer som förenar humanitära insatser med det långsiktiga utvecklingssamarbetet. Syrienkrisstrategin, som nu är inne på sitt första år, är kanske det mest kända exemplet på detta.

Under en lång tid har det humanitära och det långsiktiga biståndet ofta varit löskopplade från varandra. För att kunna hjälpa människor att nå tillbaka till ett drägligt liv så snabbt som möjligt måste den här länken stärkas. Vi måste göra insatser för långsiktig utveckling och återuppbyggande redan i ett tidigt skede. Detta är avgörande för att skapa förutsättningar för en framtid efter kriget när freden har fått fäste.

Nyligen hade vi besök av Gustavo Gonzales i Sverige. Gustavo är UNDP:s koordinator för arbetet i Syrien. Han är en av många som har lyft upp Syrienstrategin som ett innovativt internationellt sätt att arbeta. Hans önskan var att Sverige ska ta upp detta i arbetet i säkerhetsrådet för att få fler aktörer att verka på samma sätt. Det är en framgång.

Herr talman! Att förebygga konflikt och främja fred är såklart väldigt komplext. Vi behöver använda en rad olika verktyg, inte minst är det nödvändigt med ett nära samspel mellan bistånd och resten av utrikespolitiken. Därför är jag särskilt glad över den fredsinvestering och satsning på fredsdiplomati som vi nu gör i utrikespolitiken. Det blir en långsiktig förstärkning av vår kapacitet för fredsdiplomati, dialog och medling genom en specialinrättad grupp av diplomater.

Med detta tvärgående fokus på konfliktförebyggande och fredsfrämjande åtgärder skapar Sverige viktiga synergier. I en orolig omvärld behövs det just nu mer än någonsin.

(Applåder)

Anf. 33 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr talman! Det är sällan som jag håller med Miljöpartiet i olika frågor, men när det kommer till humanitärt stöd noterar jag att man ofta har

haft en positiv inriktning. Inte minst under den förra mandatperioden kritiserade Miljöpartiet den dåvarande regeringens avräkningar i biståndsbudgeten.

År 2014 tog alliansregeringen ungefär 4 miljarder kronor från biståndet för att lägga på det svenska asylmottagandet. År 2015 tog den rödgröna regeringen, som Miljöpartiet som bekant ingår i, 8,4 miljarder kronor från biståndet, vilket innebär mer än en fördubbling. Man gick från avräkningar på 10 procent upp till avräkningar på 20 procent. För 2016 har man beräknat att ungefär 16 miljarder går till avräkningar, det vill säga nästan 30 procent av biståndsbudgeten.

Det jag undrar är hur Pernilla Stålhammar kan försvara den här politiken. Varför är det helt plötsligt okej att gå från att kritisera att man tar 10 procent till att helt plötsligt försvara att man tar 30 procent från biståndsbudgeten?

Anf. 34 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar för den frågan. Självklart vill vi inte ställa utsatta grupper mot varandra. Det tycker jag är någonting som Sverigedemokraterna däremot gör genom att man inte vill hjälpa de asylsökande som kommer till Sverige. Man satsar på humanitärt bistånd, och det är ju bra, men samtidigt skär man ned på det långsiktiga biståndet.

Wiechel är nog också medveten om att det var en oerhört exceptionell situation i världen, och att vi fortfarande befinner oss i den. Vi ville verkligen hjälpa till och låta de flyktingar som kom till Sverige söka asyl här. Vi kan göra både och. Vi har ett mycket mer generöst internationellt bistånd än vad Sverigedemokraterna har. Vi går inte utöver de regler som OECD-Dac har satt upp för det som är biståndsfähigt.

Däremot vill ni göra sänkningar. Ni vill inte ta emot asylsökande i Sverige. Dessutom vill ni sänka biståndet på lång sikt med väldigt många miljarder.

Anf. 35 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr talman! Att ställa grupper mot varandra låter fruktansvärt tråkigt. Det vill inte jag heller göra. Men faktum är att när man har begränsat med resurser för att satsa på olika saker måste man ibland prioritera, vilket är en helt annan sak.

I det här fallet prioriterar vi de nödställda och de mest utsatta runt om i världen som i många fall inte har någonting framför människor som har tagit sig till trygghet och sedan sökt sig vidare till Sverige för att få ett bättre liv.

Visst hade vi en exceptionell situation förra året, men det kan inte förklara att man samtidigt prioriterar människor som redan har tagit sig till trygghet framför människor som inte har någonting, människor som i dag i flyktinglägren svälter eller inte har grundläggande förnödenheter, medicin, rent vatten eller andra saker. Det är det här som jag tycker är lite märkligt.

Jag kan tycka att Miljöpartiet i detta fall har gett vika ganska ordentligt i den socialdemokratiskt ledda regeringen. Om det inte är så får Pernilla Stålhammar gärna förklara hur de ändå kan göra dessa prioriteringar.

Som jag tidigare nämnde är det svenska flyktingstödet väldigt ineffektivt. Med mer än ett dubbelt så stort belopp som vad FN använder globalt hjälper man en ytterst liten bråkdel av de människor som behöver hjälp. Det handlar dessutom till stor del om människor som redan befinner sig i säkerhet.

Anf. 36 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP) replik:

Herr talman! Det här stämmer inte. Vi ger ett jättegeneröst bistånd. Det är mycket generösare än det Sverigedemokraterna ger. Ni skär ju ned oerhört mycket i budgeten – 10 miljarder kronor – om man ser några år framåt i tiden. Det är väldigt mycket pengar.

Dessutom inriktar ni er på att ge mat och att bara ge det kortsiktiga. Därför vill jag återgälda med en fråga till Markus Wiechel: Hur tänker ni er att dessa stackars människor ska komma ur konflikten om ni inte satsar på det långsiktiga arbetet samtidigt?

Vad gäller flyktingmottagandet var vi tvungna att minska antalet asylsökande som kom till Sverige i den akuta situation som då rådde. Miljöpartiet vill att institutionerna byggs upp och att integrationen ökar. På så sätt kan vi sedan öka antalet asylsökande som Sverige kan ta emot.

Situationen i världen är dock exceptionell. Man måste jobba både långsiktigt och ge humanitärt katastrofbistånd. Dessa sätt måste giftas samman, och jag ser inte att Sverigedemokraterna gör det när de skär ned biståndet så radikalt som de gör.

Anf. 37 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Ärade ledamöter! Förra veckan träffade jag en ung kvinna i Somalias huvudstad Mogadishu. Hon heter Saida, och med hjälp av svenskt bistånd får hon och hundratals andra somalier nu för första gången en utbildning. Hon har aldrig lärt sig att läsa och skriva, men nu får hon en yrkesutbildning för att bli byggnadsarbetare. Det sker mitt i ett Mogadishu som är fullständigt raserat efter 25 år av inbördeskrig. Varenda husvägg är perforerad av kulor. Katedralen ser ut som en ruin och är ett minne av det Mogadishu som en gång var.

Hon stod där i ett ungdomscenter och visade mig en golvplatta av betong som hon just hade tillverkat. När hon började tala om den var det mycket mer än bara ett exempel på ett smutsigt hantverk som hon hade lärt sig. För henne var det ett steg mot att få vara med och bygga upp Mogadishu igen. Hon ville vara med och bygga upp hela landet Somalia igen. Jag har sällan sett en människa stråla så mycket av stolthet som Saida gjorde med sin smutsiga betongplatta mitt i ett raserat Mogadishu.

Herr talman! Det går väldigt snabbt att rasera ett land, men det tar generationer att bygga upp ett land igen till fred och stabilitet efter krig. Kriget i Somalia har skapat ett ofattbart mänskligt lidande och en kraftig tillbakagång för utveckling. Det gäller inte minst kvinnors möjligheter i samhället.

Men mitt i detta elände tas nu för första gången steg mot något nytt. För första gången på nästan 50 år ska val nu hållas i Somalia. Det är inte några perfekta demokratiska val; det handlar om val genom ombud. Men de olika parterna runt om i hela landet har dock kommit överens om detta, och det är ett steg åt rätt håll. När freden steg för steg återvänder kan nya

frön av hopp börja gro. Små företag kan startas, skolor kan byggas och sjukhus kan öppnas igen.

Svenskt bistånd räddar liv, men inte bara det. Svenskt bistånd skapar också jobb, stärker rättssäkerheten och är med och bygger stater, precis som i Somalia. Tack vare svenskt bistånd fick förra året 22 000 ungdomar jobb i Somalia. Låt därför även oss känna lite stolthet! Vi är med och ger styrka och egenmakt till dem som inte vill något annat än att vara med och bygga upp sina egna länder.

Herr talman! Under de decennier som har gått sedan vi började ge bistånd har vi lärt oss mycket. Vi har lärt oss att man måste bekämpa korruption, att mänskliga rättigheter måste respekteras och att hela samhället, inte bara regeringen, måste vara med om biståndet ska fungera.

Men vi har också lärt oss att biståndet bara fungerar om det utgår från människors behov. Fattigdomsbekämpning, ingenting annat, måste stå i centrum. Det fungerar inte att använda biståndet som ett tvång för att få fattiga länder att genomföra givarländernas egen politiska agenda. Vi vet nu att detta inte är effektivt bistånd.

Priset för denna läxa har varit högt. Vi har sett många exempel på misslyckade biståndsprojekt, där man har planerat uppifrån och inte har utgått från lokalbefolkningens egna behov. Jag blir orolig när jag märker hur EU-land efter EU-land återigen vill använda biståndet som en piska för att driva igenom sina egna intressen. Detta är inget effektivt bistånd.

Herr talman! Jag har ett budskap till dem som tror att biståndet ska vara en kassako för allsköns olika politiska projekt: Det fungerar inte. Jag är väldigt stolt över att en stor majoritet i denna kammare är överens om att biståndets mål ska vara att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck – ingenting annat. Jag är också stolt över att svenska regeringar under många decennier, oavsett politisk färg, har kämpat för att biståndet ska vara effektivt och att varje krona ska användas rätt.

Herr talman! Jag är glad över att få lägga fram en biståndsbudget som ökar med 2,6 miljarder jämfört med förra året. I en tid då de globala utmaningarna är enorma behövs biståndet mer än någonsin. När många andra länder tvekar eller brister i sitt ansvar vill jag vara tydlig med att Sveriges stöd står fast.

Nästa år vill vi höja stödet till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Vi höjer biståndet till vatten och sanitet liksom till hjälp för människor som är på flykt. Särskilt viktigt är det att öka stödet till civilsamhället och satsningar på demokrati och mänskliga rättigheter. Runt om i världen ser vi exempel på hur organisationer trycks tillbaka, hur regimer försöker styra medier och hur kritiska röster tystas. Sveriges röst för demokrati, mänskliga rättigheter och civilsamhället ska vara klar och tydlig. För om vi inte bryter denna utveckling byggs nya spänningar in i samhället. Fred och stabilitet hotas.

Herr talman! För två veckor sedan fick vi rapporter om att Arktis är 20 grader varmare än normalt. I denna tid behöver vi länder som går före och tar ansvar och som visar att det är möjligt att bygga en fossilfri välfärdsstat. Det är de fattigaste länderna som annars kommer att lida mest av klimatförändringarna. Därför är vi inte bara den största givaren per capita till FN:s gröna klimatfond. Vi driver också på för att Världsbanken ska sluta investera sina miljarder i kol och olja och i stället gå över till sol, vind

och bioenergi. Vi vill ta oss an de stora globala utmaningarna. Det är vad världens fattiga och svenska skattebetalare förväntar sig av oss.
(Applåder)

Prot. 2016/17:42
8 december

Internationellt bistånd

Anf. 38 SOFIA ARKELSTEN (M) replik:

Herr talman! Det finns många frågor att ställa till statsrådet, men jag tänkte börja med följande. På vilket sätt kommer regeringen att hantera frågan om det humanitära biståndet och kopplingen till det mer långsiktiga? Vi har i världen i dag konflikter som är färre men värre. De tar längre tid. Och det är knepigt att veta om människor behöver det humanitära biståndet eller något mer långsiktigt. Detta har mycket att göra med vilka slags aktörer som finns på plats.

Just nu har vi humanitära aktörer som tar stort ansvar för det mer långsiktiga arbetet. Jag har ställt frågan till statssekreteraren, som på ett förtjänstfullt sätt beskrev problemet men inte så mycket av lösningen. Jag undrar vilken regeringens inställning är. Vart är ni på väg i det här?

På samma tema undrar jag också hur ni arbetar med förnyelse, politikutveckling och teknikutveckling. Det är möjligen det som saknas i biståndsdebatten i dag. Det handlar väldigt mycket om långsiktigheten, och det måste det göra, särskilt efter ryckigheten förra året.

När jag ändå har statsrådet på tråden tänkte jag fråga när det kommer att gå att följa upp budgeten. När kommer det att vara så att den budget vi får till riksdagen är så ordnad att vi kan följa upp de tematiska delarna? Ni behöver det. Jag tror att det är en bra idé att ni förbättrar förankringen i riksdagen. Den är som sagt lite knepig.

Anf. 39 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar Sofia Arkelsten för det. Vad gäller frågan om kopplingen mellan humanitärt och långsiktigt bistånd tar jag gärna återigen Somalia som exempel. Världens största flyktingläger ligger i Kenya vid gränsen till Somalia. Där finns numera ca 300 000 flyktingar från Somalia. Väldigt många av dem är födda i lägret. De har funnits där sedan början av 90-talet. Nu försöker Kenya stänga det här lägret. De människor som lever där lever med humanitärt stöd. Det är ett stuprör där. Vi måste nu med hjälp av utvecklingsbiståndet se till att vi också stöder att de kan återvända och etablera sig i områden i Somalia som är utpekade som säkra. Flyktingarna har i snitt flyktingstatus i 20 år. Vi behöver stödja dem, så att de kan börja arbeta, får makt över sin egen försörjning och kan starta ett eget liv.

Det är några som har antytt att vi inte ökar det humanitära stödet i budgetpropositionen för 2017, men det gör vi. Vi ökar det med 218 miljoner kronor, så det blir ett ökat stöd till de organisationer som jobbar med detta. Men det är också väldigt viktigt att kunna jobba långsiktigt, så att inte fler människor hamnar i krig och konflikter. Statsbyggande arbete och det som Sverige gör exempelvis i Somalia är ett mindre sexigt arbete som inte syns i medierna så mycket. Men där jobbar vi verkligen för att stärka ett fredligt land för framtiden.

Sofia Arkelsten frågade om teknikutveckling. Vi satsar mycket på att förbättra utvecklingsländerns förmåga att skriva handelskontrakt, till exempel i WTO-sammanhang. I sådana sammanhang vill vi också stärka deras tekniska kapacitet. Det är oerhört viktigt.

Anf. 40 SOFIA ARKELSTEN (M) replik:

Herr talman! Statsrådet hann inte med frågan om när det kommer att gå att följa upp budgeten. Den här gången tar jag upp detta först, så att det ligger först i raden i nästa svarsomgång.

Jag noterar att kopplingen mellan det humanitära och det långsiktiga kommer att hanteras fall för fall.

Jag undrar också lite grann – och det har att göra med långsiktigheten – hur biståndsministern ser på perspektivet bortom biståndet. Jag pratar inte om exitstrategier, utan snarare om de framgångsfaktorer som gör att länder klarar sig själva och om statsbyggandefrågorna. Det humanitära tar mest kraft, men hur tänker ni när det gäller det som finns bortom biståndet?

En annan fråga som är viktig och som har lyfts av många aktörer, särskilt Läkare utan gränser, är den om en sjukvård under attack. Även Röda Korset, som vaktar den internationella humanitära rätten, är väldigt oroliga över detta. Vad gör Sverige? Gör vi tillräckligt för att kunna hantera de här frågorna? Vi har lyft fram detta ett antal gånger från utskottets sida.

Skulle statsrådet möjligen, trots att tiden är kort, kunna säga någonting om vem som blir ny generaldirektör på Sida? Det är den största myndigheten. Det vore intressant att veta. Just nu är det generaldirektörslost, och det tycker vi är tråkigt. Vi är också oroliga för att det ska bli en väldigt politiserad tillsättning, men vi förutsätter att det kommer att bli en bra person med stort engagemang.

Anf. 41 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Tack, Sofia Arkelsten! Rekryteringen av en generaldirektör för Sida går till enligt alla konstens regler. Vi har varit ute med annonsering. Ett antal kandidater prövas just nu utifrån de kriterier som eftersöks. Det är en mycket transparent process. Några politiska tillsättningar kommer över huvud taget inte att ske.

När går det att följa upp budgeten? Vi har haft ett utmanande läge med tanke på flyktingsituationen under förra året. Vi kommer nästa vecka att redovisa svaret på Riksrevisionens utvärdering och synpunkter. Det är viktigt att det ska kunna vara mer förutsägbart. Samtidigt kan man konstatera att Riksrevisionen säger att Utrikesdepartementet har hanterat detta bättre det senaste året. Men det finns givetvis en önskan om att vi ska kunna göra det här på ett mer förutsägbart sätt, inte minst för dem som ska ta emot biståndet. Det är inte så – apropå förra replikskiftet – att vi sitter instängda i ett rum och bestämmer utifrån en tabell. I höständringsbudgeten handlar det ju om vilken kapacitet de olika organisationerna har att ta emot extra tillskott i slutet av budgetåret. De humanitära organisationerna, Unicef, UNHCR, FN:s katastroffond Cerf och andra hade ett väldigt stort behov som de inte hade motsvarande finansiering till. Därför blev det en satsning på dem.

Sjukvård under attack och brist på humanitär respekt är oerhört viktiga frågor. Det är någonting som vi jobbar med, men det är lättare sagt än gjort. Det finns aktörer som inte respekterar principerna, inte minst icke-statliga aktörer.

Anf. 42 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Jag vill tacka Isabella Lövin, för jag tyckte att hon gjorde flera väldigt viktiga markeringar i sitt huvudanförande.

I morse hade riksdagens SRHR-grupp, en grupp som jobbar med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, ett seminarium på UD om aborträtten inom ramen för den feministiska utrikespolitiken. Vi hade talare från det civila samhället och FN-systemet från flera delar av världen. Vi pratade tillsammans om de framsteg som mödosamt uppnåtts de senaste åren, men också om de enorma utmaningar som finns kvar när det gäller att säkerställa alla kvinnors och flickors rätt till sin egen kropp, sexualitet och reproduktion.

Det som var så tydligt var att alla talare hade ett enormt orosmoln framför sig: den nya administrationen i USA. När Donald Trump tillträder i januari är vi många som är övertygade om att bland det första han kommer att göra är att börja skära i USA:s stöd i de här frågorna. Vi vet i dag att USA finansierar insatser för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter för 600 miljoner amerikanska dollar varje år. Mycket av det här kommer troligtvis Donald Trump att välja att skära ned på. Man är den fjärde största givaren till FN:s familjeplaneringsfond, UNFPA. Man går i år in med 75 miljoner amerikanska dollar. Jag har träffat företrädare för UNFPA som redan räknar med att det kommer att gå ned till noll dollar efter Trumps tillträde.

Vad som nästan är ännu värre är att man är helt övertygad om att Donald Trump kommer att återinföra det som kallas ”gag rule”, munkavleregeln. Man kommer att villkora allt amerikanskt stöd till det civila samhället med att organisationerna inte ska jobba för kvinnors rätt till sin egen kropp, vilket skulle vara ett effektivt sätt att tysta många viktiga röster, i synnerhet i syd.

Då blir frågan vad resten av världen gör. Den budget som nu ligger på riksdagens bord kom vi överens om och presenterade innan Donald Trump valdes. Frågan är: Är Isabella Lövin beredd att i januari kliva in och öka stödet till organisationer som UNFPA eller IPPF om vi ser att våra farhågor besannas?

Anf. 43 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar Hans Linde för frågan och oron, som delas av väldigt många över hela världen just nu. Jag märkte den även när jag var i Somalia och inte minst i Kenya. Oron handlar inte bara om SRHR och vilken inriktning den framtida amerikanska biståndspolitiken kommer att ha, utan även om stödet till miljöfonder. USA är till exempel rent monetärt den tredje största givaren till Gröna klimatfonden. Oron handlar också om stödet till demokrati och mänskliga rättigheter, där USA i dag spelar en oerhört viktig roll i många afrikanska länder, exempelvis i Kenya. Frågan är vilken inriktning den amerikanska administrationen över huvud taget kommer att ha.

Jag håller absolut med om att Sverige kommer att behöva stiga in och vara ännu tydligare och troligtvis mer generöst när det gäller SRHR-frågor. Vi är redan största kärnstödsgivare till UNFPA, UN Women och andra. Vi hoppas att också andra länder som delar våra värderingar kan kliva fram.

Vi måste se vad det blir för konsekvenser på andra områden som också är högt prioriterade för regeringen. Det är omöjligt att förutsäga i dag. Jag kan bara konstatera att i dag utser Donald Trump en ny chef för Environmental Protection Agency som är klimatskeptiker. Det bådär inte gott för

det framtida klimatarbetet. Vi får väl hoppas att vetenskapen kan vinna i det fallet.

Det är mycket som är oroväckande med osäkerheten i den amerikanska biståndspolitiken. Men mycket beslutas i kongressen. Det får vi också lita på.

Anf. 44 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Isabella Lövin har självklart helt rätt. Vi har anledning att hysa oro på väldigt många områden. Den nya amerikanska administrationen kommer troligtvis att skära ned och helt ta tillbaka amerikanskt stöd på många områden. Det gäller inte minst på klimatområdet, precis som Isabella Lövin lyfter fram.

Utmaningen när det gäller SRHR-frågorna och många av organisationerna är att det i dag redan är så få givare som är beredda att engagera sig och gå in i frågorna. Det är en liten skara aktörer som är beredda att gå in och till exempel finansiera insatser för att säkerställa att flickor och kvinnor får rätt till säkra aborter.

Här är inte Donald Trump en ensam spelare. Tyvärr har han redan alldeles för många allierade. Det gäller inte minst inom Europeiska unionen där vi ser regeringar i Polen, på Malta och i andra länder som delar hans dagordning och agenda. Det är viktigt att vi nu har en beredskap i Sverige att kunna kliva in snabbt och kunna rädda viktiga insatser från att helt fasa ut eller helt läggas ned.

Man skulle som politiker gärna önska att man helt fick utgå från sina egna prioriteringar, önskemål och vad man själv tycker är viktigast och brinner för. Vi står i ett läge där det är många inte bara viktiga utan livsavgörande insatser på kort sikt som riskerar att avvecklas.

Jag välkomnar Isabella Lövins svar här. Vi behöver i alla politiska partier se under våren hur vi kan agera tillsammans för att öka stödet till de olika organ som nu hotas av en framtida amerikansk administration. Jag hoppas också att vi i den kommande vårändringsbudgeten kan se till att gå in och göra justeringar för att öka stödet.

Jag tror att det kommer att bli helt avgörande att vi går in och tar ett ännu större ansvar för UNFPA, IPPF och andra organisationer som nog tyvärr kommer attackeras från dag ett från Donald Trumps administration.

Anf. 45 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Tack, Hans Linde! Vi måste naturligtvis se hur det utvecklar sig. Man kan ändå säga att det traditionellt har funnits relativt stor samsyn mellan Republikanerna och Demokraterna i den amerikanska kongressen om amerikansk biståndspolitik, med undantag för SRHR. Många av insatserna är bundna i lag och kanske inte så lätta att ändra på, enligt min bedömning, under ett första år. Det kommer att behöva dras via de ordinarie kanalerna. Vi får helt enkelt avvakta och se.

Vi är väldigt glada att det finns en stor enighet i Sveriges riksdag om SRHR men även om miljö och klimat, demokrati och mänskliga rättigheter. Här är det viktigt att vi får ta ett nytt och ännu större ledarskap i de frågorna om vi ska se en långsiktigt hållbar utveckling helt enkelt.

(forts. § 6)

Kammaren beslutade kl. 13.54 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

§ 5 Frågestund

Frågestund

Anf. 46 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av närings- och innovationsminister Mikael Damberg, statsrådet Isabella Lövin, försvarsminister Peter Hultqvist och statsrådet Ann Linde.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Närings- och innovationsminister Mikael Damberg besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Uthyrningen av Slite hamn till Gazprom

Anf. 47 JAN BJÖRKLUND (L):

Fru talman! Den ryska upprustningen är väldigt oroande, försvarsmnistern. Det ryska beteendet i Östersjön, med kränkningar och provokationer, föranleder stor eftertänksamhet i vårt land för vilka åtgärder som vidtas och inte.

Gazprom vill nu hyra två hamnar, Slite på Gotland och en hamn i Blekinge, för att lägga ut gasledningen Nord Stream 2. Överbefälhavaren varnar för detta. Skälet till det är självklart att ryssarna därmed skulle kunna flytta fram sina positioner i Östersjöområdet och få en infallsport på Gotland, denna strategiskt viktiga ö mitt i Östersjön. Den socialdemokratiska ledaren säger att detta är regeringens sak att stoppa; det kan inte han göra. Frågan till försvarsmnistern är därför om regeringen är beredd att stoppa uthyrningen av Slite hamn till Putin.

Anf. 48 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag tackar för frågan. Det är nödvändigt att denna debatt förs. Det är en realitet att vi har ett säkerhetspolitiskt läge som har försämrats över tid, och man kan sätta in också gasledningen i ett sådant perspektiv.

Vi har självklart genomfört en säkerhetspolitisk analys i sammanhanget, och vi har tagit in underlag både från Försvarsmakten och från andra myndigheter. Vi har inbjudit kommunerna till ett samtal den 13 december, och självfallet kommer de försvars- och säkerhetspolitiska aspekterna på detta ärende att avhandlas vid det tillfället. Vi kommer att återkomma med mer information i ärendet vid ett senare tillfälle.

Anf. 49 JAN BJÖRKLUND (L):

Fru talman! Svaret är otillfredsställande och otydligt. Detta är ingen ny fråga, utan vi har under lång tid vetat att ansökan skulle komma. Det brådskar ju – Gotlands beslutsorgan ska fatta beslut snart. Liberalernas uppmaning till regeringen och försvarsministern är därför: Var inte naiv! Stoppa uthyrningen av hamnen på Gotland till Putin. Lämna inte över nycklarna till Slite hamn till ryssarna!

Anf. 50 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Det finns över huvud taget ingen naivitet i regeringens politik på det försvars- och säkerhetspolitiska området. Vi har länge drivit en debatt om just utvecklingen i Ryssland. Jag hade själv vissa problem att få gehör för detta under den förra regeringsperioden, då tonhövet var rätt kraftfull.

Vi tänker inte vara naiva. Vi tänker hantera ärendet. Vi har alltså inbjudit till ett möte den 13 december, och då kommer vi att ge en analys av läget. Därefter återkommer vi.

Kvinnors företagande i välfärdssektorn

Anf. 51 PENILLA GUNTHER (KD):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Mikael Damberg.

Den senaste tiden har det varit en ganska stor debatt kring detta med välfärdsföretag. I många fall handlar det faktiskt om kvinnors möjligheter att starta och driva företag på samma villkor som män. Vi kan titta på upphandlingsregler, inte minst: När kommunerna ska bygga en skola eller annan fastighet går det ut på upphandling till olika byggföretag – ofta har man inte så många att välja på – men det pratas sällan eller aldrig om vilken vinst dessa byggföretag får ta ut. Detta kan då jämföras med om man gör en upphandling av vård- och omsorgstjänster.

Jag vill därför ställa frågan till statsrådet: Hur ser man på jämställdhet? Detta ska ju vara en feministisk regering, men i det här fallet visar det sig att man har helt olika syn på företagande. Ska det inte vara samma villkor?

Anf. 52 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag tackar Penilla Gunther för frågan.

Välfärdsverksamhet är inte vilket företagande som helst och inte vilken marknad som helst. Det ställs höga kvalitetskrav på offentlig verksamhet. Vi har krav på insyn och offentlighet i offentligt finansierad verksamhet, och vi driver krav på ökad meddelarfrihet för verksamhet som drivs med offentliga medel oavsett om den är privat eller offentlig. Vi ställer alltså högre krav på verksamhet som är offentligt finansierad än vi gör på annan verksamhet, och det tycker regeringen är bra.

Vi har en utredning som har presenterat ett förslag där man ställer högre kvalitetskrav men också diskuterar hur vi ska se till att mer av skattepengarna verkligen går till den verksamhet som är tänkt att bedrivas för skattepengarna. I dessa verksamheter jobbar många kvinnor, och de är också engagerade i att deras löneutveckling blir god och att det är bra bemanning där de jobbar. Frågan om att stoppa vinstjakten i välfärden är

alltså definitivt en fråga om kvinnors företagsamhet, men det är också en fråga om kvinnors arbetsvillkor.

Prot. 2016/17:42
8 december

Frågestund

Anf. 53 PENILLA GUNTHER (KD):

Fru talman! Jag kan inte vara nöjd med svaret, av följande anledning: Hade man från kommunernas sida varit mer noggrann med upphandling av just den typ av tjänster jag nämnde hade ju inte bara mer pengar gått över till kvinnors löner i vård- och omsorgssektorn, utan man hade även kunnat utnyttja kvalitetsbegreppen mer i offentlig upphandling. Min fråga kvarstår alltså. Hur ska man kunna främja kvinnors företagande när dessa ojämlika villkor förekommer?

Anf. 54 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Frågan är större än så. All offentlig verksamhet är nämligen inte upphandlad – skolektorn har ett helt annat regelverk, där det också är viktigt att ställa kvalitetskrav och se till att verksamheten har hög kvalitet.

När det gäller upphandlingskrav kan vi konstatera att vi har haft en annan politisk debatt här i kammaren där de borgerliga partierna gick ihop med Sverigedemokraterna och förhindrade att vi ställer ordentliga krav på kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande villkor vid offentlig upphandling. Detta om något är ju viktigt för dem som jobbar i välfärden och med offentliga upphandlingar – att det är sjysta villkor.

Brexit och relationen till Storbritannien

Anf. 55 MARIE GRANLUND (S):

Fru talman! Min fråga är avsedd för statsrådet Ann Linde, och den handlar om brexit.

På midsommaraftons morgon vaknade världen till ett folkomröstningsresultat som innebär att Storbritannien ska lämna EU. Det börjar närma sig nu; före mars ska man ha lämnat in en notifiering. Jag tycker ju att detta är väldigt tråkigt, men det är speciellt tråkigt för Sverige. Vi kommer nämligen att mista en av våra bästa allierade i EU. Det är också väldigt många svenskar som jobbar i Storbritannien, och vi har mycket handel med Storbritannien.

Eftersom man ändå måste titta framåt – lagt kort ligger ju – vill jag fråga statsrådet Linde hur regeringen förbereder sig för att fortsatt ha goda relationer med Storbritannien när landet lämnar EU.

Anf. 56 Statsrådet ANN LINDE (S):

Fru talman! Jag tackar Marie Granlund för frågan. Brexit är ett faktum, och det kommer att innebära en stor förlust för EU – och kanske ännu mer för Storbritannien.

Det vi har gjort i Regeringskansliet är att samtliga departement har fått analysera vilket samarbete vi har med Storbritannien. Då befasts det som Marie Granlund säger. På nästan alla områden förutom när det gäller sociala frågor och arbetsmarknadsfrågor har vi ett mycket nära samarbete med

Storbritannien. Det önskar vi fortsätta med. Därför vill vi att förhandlingarna ska ske på ett sådant sätt att vi får ett så nära samarbete som möjligt med Storbritannien samtidigt som det viktigaste målet är att EU-27 kan fungera effektivt och hålla ihop. Vi har därför också gett ett antal regeringsuppdrag till fem myndigheter.

Anf. 57 MARIE GRANLUND (S):

Fru talman! Jag får tacka för svaret. Det är självklart väldigt viktigt att det förbereds på bästa sätt, eftersom vi har så många förbindelser och relationer.

Jag har sett att statsrådet har varit aktiv i frågan om livsmedelsmyndigheten: När den flyttar vore det väldigt bra om den kommer till Sverige. Jag skulle vilja att statsrådet utvecklar lite hur vi jobbar med den frågan. Sedan tycker jag att det finns en given plats i Sverige där den borde förläggas, men det kan vi återkomma till.

Anf. 58 Statsrådet ANN LINDE (S):

Fru talman! Det gäller den europeiska läkemedelsmyndigheten. Regeringen fattade i dag beslut om att vi ska inleda en kampanj för att försöka få den europeiska läkemedelsmyndigheten till Sverige. I det beslutet, som jag vet inte kommer att vara fullständigt positivt för Marie Granlund, föreslår vi att den ska ligga i Stockholm–Uppsala-regionen. Den analys som vi har gjort visar nämligen att det kommer att bli en kamp mellan huvudstäder. Vi har dock gott hopp om att Sverige är en av toppkandidaterna.

Möte om Nord Stream 2

Anf. 59 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Nord Stream 2 är inte i Europas intresse. Europa behöver inte mer rysk fossilgas. Nord Stream 2 strider mot EU:s energiunion och bör också ses i ljuset av det försämrade säkerhetsläget.

Nu pågår en debatt om risken för ryska rör och andra aktiviteter i Slitehamn och i Karlshamn. För egen del kan jag säga att jag fortlöpande har kontakt med Moderaterna lokalt. Oppositionsrådet Magnus Gärdebring i Karlshamn och gruppledaren Simon Härenstam på Gotland är tydliga i sina nej.

Annat är det med lokala socialdemokrater. Ett möte mellan ledande S-företrädare och regeringen kommer därför att hållas den 13 december. Det är faktiskt på inget sätt förbjudet att se till nationens bästa, allrahelst från Gotland och Blekinge, där många är medvetna om behovet av en stark svensk försvarsförmåga.

Frågan till Peter Hultqvist är: Vad vill man uppnå med mötet den 13 december? Själv skulle jag vilja se en injektion av vilja att säga nej hos ansvariga socialdemokrater på alla nivåer. Ska Peter Hultqvist bara sitta och titta på ifall de inbjudna inte förstår allvaret?

Anf. 60 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Tack för den viktiga frågan! Jag vet inte om jag är direkt känd för att bara sätta mig på läktaren och titta på i olika sammanhang. Var och en får avgöra hur det är med den saken.

Problemet med att vara statsråd är att man måste förhålla sig till olika typer av regelverk, framför allt ett sådant regelverk som gör att man inte hamnar i konstitutionsutskottet. Jag har nogsamrat studerat vad jag kan göra och vad jag inte kan göra och vad jag kan säga i olika lägen utan att någon hugad ledamot ska få anledning att anmäla mig. Detta är alltså inte så enkelt som Wallmark försöker påstå.

Vi försöker nu genomföra det här, med respekt för riksdagens regelverk och vad som gäller för statsråds möjligheter att agera. Nu har vi inbjudit till möte den 13 december. Det är inget möte i någon terapeutisk mening, utan det handlar bland annat om Sveriges försvars- och säkerhetspolitiska intressen. Därefter återkommer vi, precis som jag sa till Björklund.

Anf. 61 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Vi kan väl enas om att försvarsminister Hultqvist kan nicka bekräftande i fråga om det jag nu kommer att säga:

Det är bra att det blir ett möte med de regionala företrädarna. Och det vore bra om de regionala företrädarna för Socialdemokraterna på Gotland och i Karlshamn förstår allvaret i detta och därmed inte kommer att medverka till att det blir ryska rör eller andra aktiviteter i Slite hamn och i Karlshamn.

Detta kräver ingen lång lamentation från försvarsministern. Det räcker med en bekräftande huvudnickning.

Anf. 62 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Lagstiftningen är som den är. Jag är väl medveten om var gränserna går. Men Wallmark är expert på att försöka locka in mig i övertramp av olika slag. Det här var en av de mer raffinerade metoderna hittills.

Det blir möte den 13 december. Därefter återkommer vi. Vi har en försvars- och säkerhetspolitisk analys, och det är ett grundligt jobb gjort på den punkten.

(Applåder)

Regeringens syn på resultatet av PISA-undersökningen

Anf. 63 ROBERT STENKVIST (SD):

Fru talman! Min fråga går till minister Mikael Damberg.

Resultaten har vänt uppåt i den senaste PISA-undersökningen, som presenterades i tisdags. Oavsett vem som ska ta åt sig äran är det en mycket glädjande utveckling. Smolk i glädjebägaren är dock att resultaten för elever med utländsk bakgrund fortfarande släpar efter. Skillnaden mellan elever med inhemsk bakgrund och elever med utländsk bakgrund är fortfarande större än för OECD-genomsnittet. Vad är regeringens reaktion på det?

Vi kunde också notera en sämre likvärdighet och att betydelsen av socioekonomisk bakgrund kvarstår. Hur har regeringen tänkt kring dessa besked? Jag såg att det var en intervju med Löfven i morse, men den sa inte så mycket.

Anf. 64 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Fru talman! Först vill jag säga att frågan är väldigt viktig. Det är en väldigt stor arbetsseger för lärare, rektorer och andra anställda i Sveriges skolor och inte minst för eleverna att man kan se en sådan här vändning i skolresultaten. Det gäller inte bara PISA utan också TIMSS, den stora undersökningen om matematik.

Det här bekräftar bilden av att vi måste fortsätta prioritera skolan, bland annat ekonomiskt. Vi har gjort stora satsningar på skolan. Det handlar om tidiga insatser och om satsningar på lärarna. Det handlar om att dra bort administrativa uppgifter för lärarna. Men det handlar också om – och det är det arbetet vi kommer att växla upp framöver – arbetet för ökad likvärdighet. För det som verkligen fortfarande går åt fel håll i PISA-undersökningen handlar om de ökade klyftorna och framför allt om socioekonomisk bakgrund. Vilka som är dina föräldrar avgör alltmer hur det går för dig i skolan.

Det är en oacceptabel utveckling. Vi har haft en långvarig trend. Den här regeringen är fast besluten att göra frågan om höga kvalitetskrav och kunskapskrav i skolan men också ökad likvärdighet till vår främsta prioritering.

Anf. 65 ROBERT STENKVIST (SD):

Fru talman! Jag tror inte att det är mer pengar som behövs. Vi har en modell med förberedelseskolor för nyanlända, så att de lär sig språket först och så att elever med bristande språkkunskaper inte ska stjåla för mycket tid från elever med fullgoda språkkunskaper. Detta kan ju ge negativa effekter längre fram i kommande PISA-undersökningar.

Har regeringen något konkret förslag på det området? Har man tänkt någonting kring det?

Anf. 66 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Fru talman! Det ligger nu flera förslag på bordet. Inte minst Grundskoleutredningen har tittat på frågan om förlängd skolplikt för de elever som har kommit sent till Sverige för att de ska kunna fullfölja sin grundskoleutbildning. Vi tar flera initiativ för att rikta insatser till de skolor som har störst problem – de finns både i förortsområden kring våra större städer och i gamla industriorter, där kulturen kring utbildning inte finns på samma sätt som på många andra ställen. Jag tror att vi har ingått 100 sådana avtal. Det handlar om riktade resurser och stöd och hjälp till de här skolorna. Vi kommer att fortsätta.

EU:s asylsystem

Anf. 67 JAMAL MOUNEIMNE (S):

Fru talman! Min fråga är riktad till minister Ann Linde.

Sverige tog emot fler asylsökande hösten 2015 än andra länder i Europa. Vi tog ett ansvar tillsammans med några länder i Europa. Nu måste andra EU-länder visa att de också tar ansvar.

Vi ser nu att de åtgärder som regeringen hittills vidtagit fungerar. Införande av id-kontroller tillsammans med en tidsbegränsad åtstramning av asyltagstiftningen är nödvändiga inslag för asylsökande och så vidare. Sverige kan i det läget inte vara generösare än andra EU-länder. Men vi måste ha ett solidariskt system. Vad händer inom EU?

Anf. 68 Statsrådet ANN LINDE (S):

Fru talman! Tack så mycket för frågan! Regeringen driver på för ett solidariskt system där alla länder tar ansvar. I EU finns det en del som talar om effektiv solidaritet. Jag undrar ärligt talat vad de menar med det. Solidaritet kan inte vara ett eget val när det handlar om att fullfölja internationella åtaganden och EU-åtaganden.

Det är väldigt viktigt att EU når en överenskommelse när det gäller frågan om solidaritet och ansvar. EU måste kunna visa handlingskraft och enighet. Alla medlemsstater måste delta och bidra till att ta emot asylsökande i krissituationer. Det är ett minimikrav.

När det kommer till reformen av det gemensamma asylsystemet har förhandlingarna påbörjats i samtliga sju rättsakter. Men man har kommit olika långt. Bilden är komplicerad, också på grund av att det finns många korshänvisningar mellan rättsakterna.

Den svåraste frågan för tillfället är Dublinförordningen och frågan om ansvarsfördelning och solidaritet.

Anf. 69 JAMAL MOUNEIMNE (S):

Fru talman! Tack för svaret! Det är viktigt att vi har ett solidariskt asylsystem inom EU som säkerställer en rättssäker och human asylprocess i hela unionen och som i förlängningen kan bistå fler människor i behov av internationellt skydd.

Anf. 70 Statsrådet ANN LINDE (S):

Fru talman! Det åtagande som vi lyckades få EU att komma överens om när det gäller vidarebosättning var att det skulle finnas 22 500 platser. Detta kom man överens om redan i juli förra året. I dag finns det så mycket som 10 652 platser kvar, det vill säga platser som ännu inte har tagits i anspråk.

Sveriges andel var 491 personer, och vi har under våren beviljat samtliga dessa 491 personer permanent uppehållstillstånd.

Framtiden för det internationella klimatarbetet

Anf. 71 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Fru talman! För ett år sedan satt världens ledare i ett möte som kom att bli historiskt. De samlades och slog fast nödvändiga mål för att stävja en ohållbar klimatkris. Sedan dess har entusiasm och engagemang också präglat en rad internationella processer och, för den delen, nationella beslut.

Samtidigt ser vi hur en verklighetsfrånvärd klimatförnekare snart tillträder ett av världens mäktigaste ämbeten, och med anledning av detta vill jag fråga klimatminister Isabella Lövin: Hur bedömer klimatministern

möjligheterna till framgång i det internationella klimatarbetet framöver och möjligheterna att nå de ambitiösa mål som fastställdes i Parisavtalet?

Anf. 72 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Tack för frågan! Jag representerade Sverige i Marrakech på klimattoppmötet för några veckor sedan. Naturligtvis var nyheten om Trumps vinst en oro för världens länder. Uttalandena om att man inte vill delta i FN:s klimatarbete är ju välkända.

Men det var också väldigt tydligt att världens länder står fast vid Parisavtalet. Kina, Indien och andra har varit väldigt tydliga med att man fortsätter, och den utvecklingen kommer inte att kunna ändras.

Däremot finns det en oro när det handlar om klimatfinansiering, eftersom de rika länderna i Köpenhamn lovade att hjälpa de fattiga länderna med omställning till förnybar energi och anpassning. Om USA på sikt drar sig ur finansieringen kommer andra att få träda in i deras ställe om vi ska klara av denna omställning.

Anf. 73 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Fru talman! Jag är glad att vi kom in på frågan om klimatfinansiering. Vi vet ju att det är helt nödvändigt inte minst för att de fattiga i världen ska klara en omställning och de konsekvenser som klimatförändringarna får.

Av världens fattiga är 66 procent kvinnor. Trots detta är en försvinnande liten del riktad till kvinnors insatser. Hur arbetar den feministiska regeringen för kvinnor, kopplat till internationellt klimatarbete?

Anf. 74 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Jag är väldigt stolt över att Sverige är den största givaren per capita till FN:s gröna klimatfond. Vi har också drivit igenom att det nu finns en jämställdhetspolicy i klimatfonden så att det ska riktas tillräckligt med resurser till kvinnor.

Det är kvinnor som hämtar vatten, det är kvinnor som hämtar ved och bränsle, och det är de som gynnas mest av solenergi och lättillgänglig förnybar energi som kommer att förändra och revolutionera deras liv. Satsa på kvinnorna så går det mycket fortare!

Näringslivets användning av drönare

Anf. 75 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! Min fråga går till näringsminister Mikael Damberg, och temat är teknik och näringsliv.

Drönare är en fantastisk möjlighet för näringslivet, exempelvis för jord- och skogsbruk. Man får snabba data på bild för att kunna så och skörda, framkomliga vägar visas liksom träd som faller och så vidare.

Detta är en större fråga än man kan tro, och nu har den stött på patrull. Rätt skött kan det här bildmaterialet ge korta vägar och mindre arbete mellan myndigheter och näringsidkare.

Olika departement har olika delar när det gäller detta, och jag förstår att det ligger på Justitiedepartementet för hantering. Min fråga till näringsministern är: Är Näringsdepartementet med på tåget i frågan så att inte näringslivet bromsas upp?

Anf. 76 Närings- och innovationsminister MIKAEL

DAMBERG (S):

Fru talman! Tack för frågan! Det är klart att vi på Näringsdepartementet är med på den här frågan, kanske inte just på tåget men i luften, med drönarna.

Vi har alltså en ny lagstiftning på plats. Den har fått en mer restriktiv tolkning i domstolar än vad vi kanske hade förväntat oss. Framför allt hade kanske den borgerliga regeringen som införde lagstiftningen inte förväntat sig att lagstiftningen skulle få den här uttolkningen.

Det arbetas med en översyn av lagstiftningen, och Morgan Johansson har klargjort att vi också ska se om det från departementets sida går att göra någonting tidigare i stället för att hela frågan måste lösas i en utredning.

Anf. 77 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M):

Fru talman! Tack för svaret! Vi var en hel del riksdagsledamöter som i fredags gjorde besök utanför Helsingborg just med anledning av frågan från olika partier, även Mikael Dambergs.

Jag tycker att detta är både önskvärt och bra, och jag vill sätta tryck på att det blir en snabb hantering av frågan så att det inte stannar upp.

Anf. 78 Närings- och innovationsminister MIKAEL

DAMBERG (S):

Fru talman! Jag tror att det finns en bred enighet i Sverige om att ny teknik och nya innovationer kan bidra till att hitta nya sätt att lösa saker mer effektivt. Drönare används i dag i många fler sektorer än bara för fem år sedan. Det är en enorm utveckling.

Vi har också framgångsrika svenska företag som är pådrivande i utvecklingen, så det finns goda ekonomiska möjligheter och tillväxtpotentialer i att använda drönare för att underlätta vardagen inte minst för jordbrukare, i samhällsplanering och många andra sektorer i samhället. Vi ser därför fram emot att försöka hitta en lösning på detta.

Översyn av strategiska försvarsfunktioner

Anf. 79 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Det säkerhetspolitiska läget är allvarligt. Strategiskt viktiga funktioner som hamnar behöver fredas från ryska statsintressen.

Gotland befinner sig nästan i beslutsläge. I nästa vecka är första beslutstillfället. Karlshamns hamnbolag har också möte i nästa vecka. Vi vet att på lucia, den 13 december, har utrikesministern och försvarsministern ett möte med företrädare därifrån.

Det här kan tyckas lite sent, eftersom det bara är några dagar kvar till beslut. Min fråga till försvarsministern är: Finns det skäl att se över strategiskt viktiga och centrala funktioner för att freda dem från ryska statsintressens närvaro så att man från kommunens och andra aktörers sida vet vad som bör göras?

Anf. 80 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag tror att man på den borgerliga kanten är väl medveten om hur lagstiftningen ser ut. Det var ju den som styrde bifallet till Nord Stream 1 som den förra regeringen ställde sig bakom.

Det här är ingen enkel materia att ta sig an. Däremot bör man väl titta på om det finns lagstiftningsmöjligheter som kan användas i en framtid.

Nu står vi här med ett konkret ärende. Det måste hanteras utifrån den lagstiftning som nu råder om man inte i några snabba ryck klarar av att ändra nu gällande lagstiftning, vilket jag inte i dagsläget har någon uppfattning om.

Det är en viktig fråga. Vi har en grundlig hantering efter alla konstens regler i Regeringskansliet. Vi har det här samtalet i nästa vecka, och därefter kommer vi att återkomma i ärendet. Alla försvars- och säkerhetspolitiska aspekter man kan ha på detta är belysta i den internberedning som föregår det mötet.

Anf. 81 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Tack, försvarsministern, för svaret! Det handlade ändå inte om i vad mån man avser att vidta åtgärder. Vi talar inte om Nord Stream och havsrättskonventionen. Det handlar om svenska centrala vitala säkerhetsintressen. Kan de på ett tydligt sätt fredas i framtiden så att man inte svävar i tvivelsmål, vilket man nu har gjort, om vad som bör gälla?

Delar försvarsministern ÖB:s och Centerpartiets uppfattning och avråder från uthyrning?

Anf. 82 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Förra regeringen följde gällande havsrättskonvention och biföll Nord Stream 1. Då var det också verksamhet i Slite hamn. Då vidtog den förra regeringen inga åtgärder.

Det vi försöker göra är att analysera alla de möjligheter som finns. Vi har också utifrån rådande situation i dag gjort en säkerhetspolitisk analys. Den kommer vi att återkomma till i samband med mötet den 13 december. Sedan kommer vi att återkomma i andra sammanhang så att den blir offentlig.

Beslut om uthyrningen av Slite hamn

Anf. 83 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Försvarsministern hade kunnat stå kvar eftersom jag också har en fråga till honom om Nord Stream.

Försvarsministern vill hela tiden komma tillbaka till att det var ett beslut som fattades av den förra regeringen, och nu ska regeringen följa på samma sätt. Låt mig då påminna om att vi nu lever i en annan tid. Låt mig påminna om att det var före händelserna i Ukraina och när Ryssland gick in i Krim. Låt mig också påminna om att just Ukraina har dåliga erfarenheter av att låna ut en hamn till Ryssland. Det var precis vad man hade gjort. Man hade hyrt ut hamnen i Krim, och vi vet vad som hände.

Vi måste också påminna kammaren och regeringen om att vi gång efter annan inte förstår Rysslands agerande. När ÖB har varit så tydlig och sagt

att detta är en dålig idé, vad mer kräver regeringen och försvarsministern innan man sätter ned foten? Klockan tickar, och det är dags för ett besked.

Prot. 2016/17:42
8 december

Frågestund

Anf. 84 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag vill bara påminna om att jag hörde till dem som röstade på voteringsknappen nej till Nord Stream 1 i riksdagen. Mikael Oscarsson hörde till den andra gruppen som röstade ja till Nord Stream 1. Jag vill bara påminna om det grundläggande faktaförhållandet innan ljudvolymen och upphetsningen blir alltför stor i sammanhanget.

Vi försöker hantera frågan enligt de regelverk som finns. Vad är det mer vi behöver av information? Vi behöver ingen mer information! Oscarsson är helt fel ute. Vi har gjort en analys av frågan. Vi kommer att ta resonemanget med kommunerna nästa vecka, och därefter återkommer vi.

Det här har jag sagt nu så pass många gånger att jag tror att budskapet har gått fram. Vi kommer att återkomma när vi har haft samtalet.

Det är ibland intressant att påminna om historien. Man glömmer så fort. Det politiska minnet är kort.

Anf. 85 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Det är bra att försvarsministern röstade nej. Då kan du agera nu med tydlighet.

Det är nu beslutet ska fattas. Det är nu det krävs ett tydligt ledarskap. Det får inte vara så, fru talman, att det är de 50 miljonerna, som jag förstår att de lokala socialdemokratiska politikerna har för ögonen, som ska avgöra.

Nu måste man sätta ned foten, visa tydligt ledarskap och leverera ett tydligt njet. Det måste levereras ett tydligt ställningstagande från Sveriges regering vad gäller uthyrning av Slite hamn.

Anf. 86 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Eftersom jag inte är naiv och jag känner till benägenheten att KU-anmäla vill jag bara påminna om att jag inte tänker trampa i några fällor när det gäller hur man hanterar ärendet. Tydlighet och agerande måste följa regelverket i regelboken.

Jag skulle vara lite försiktig med att säga att det enbart handlar om pengar på Gotland. Vi får återkomma till ärendet. Det finns en försvars- och säkerhetspolitisk analys som är grundligt och ordentligt genomgången.

Upphandlingen vid byggandet av Nya Karolinska

Anf. 87 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Fru talman! Min fråga går till närings- och innovationsminister Mikael Damberg.

När nya Karolinska sjukhuset skulle byggas i Stockholm beslutade sig Alliansen i Stockholms läns landsting för att använda sig av en kontroversiell OPS-upphandling, det vill säga privat-offentlig samverkan. Detta skedde trots att modellen var relativt oprövad i Sverige och att den i Storbritannien visat sig ha stora brister.

Konsekvenserna av det dåliga avtalet som ingicks har blivit kraftigt skenande kostnader. Stockholms läns landsting har enorma vårdutmaningar inom alltifrån förlossningsvård, kapacitet på akutmottagningar och försenade operationer – även för svårt sjuka barn. I stället för att investera i fler läkare och barnmorskor har alltså skattepengar slösats bort, vilket framför allt drabbar invånarna i Stockholmsregionen.

Min fråga är vilka lärdomar regeringen tänker att man kan dra av det katastrofala avtal som Alliansen i Stockholms läns landsting ingick och hur vi kan arbeta för att inte hamna i den här bedrövliga situationen igen.

Anf. 88 Närings- och innovationsminister MIKAEL

DAMBERG (S):

Fru talman! Tack, Alexandra Völker, för frågan!

Som näringsminister kan jag se fördelar av om det finns möjligheter att använda OPS som ett sätt att öka investeringar i Sverige och få fler investeringar till stånd. Det skapar jobb i Sverige. Tyvärr visar OPS-upphandlingen av Nya Karolinska återigen att om man inte är duktig på sådant havererar det. Från början talade man om kostnader för Nya Karolinska på ungefär 6 miljarder kronor. Nu talar man om 60 miljarder kronor fram till 2040. Det går knappt en vecka utan att det kommer fram nya skandaler från landstinget i Stockholm om upphandling och annat. Förut var det strumpor. Nu var det konsulttjänster för 2,2 miljarder kronor. Det motsvarar kostnaden för över 4 000 sjuksköterskor.

Det är klart att jag tycker att Moderaternas agerande i Stockholms läns landsting håller på att sänka tanken på OPS-lösningar. Det kommer inte att finnas politiskt stöd för att kunna jobba ihop med näringslivet för att driva fram investeringar om inte lösningarna tas fram på ett klokt sätt som faktiskt fungerar.

Anf. 89 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Fru talman! Tack för svaret! Det går bara att instämma i det statsrådet säger om hur dåligt detta har hanterats och vilka konsekvenserna blir. Det är glädjande att näringsministern tar med sig att fundera över hur detta kan skötas på ett bättre sätt. Jag tror att vi alla är överens om att den här situationen vill vi inte se upprepas, framför allt för invånarnas skull.

Anf. 90 Närings- och innovationsminister MIKAEL

DAMBERG (S):

Fru talman! Regeringen behöver titta på frågan, men jag tycker också att Moderaterna och Anna Kinberg Batra borde titta på frågan. På något sätt behövs det en kriskommission för att reda ut ekonomin i Stockholms läns landsting. Det här tär på hela den ekonomiska trovärdigheten för Moderaterna. Om man inte kan leda Stockholms läns landsting i ekonomiska frågor hur kan man då vara med och leda Sveriges ekonomi på ett anständigt sätt? Det är också viktigt att återupprätta förtroendet för OPS-lösningar. De kan vara en fungerande modell för att driva fram fler investeringar.

Anf. 91 ROGER RICHTOFF (SD):

Fru talman! Jag har en fråga till försvarsministern. Min fråga gäller bland annat värnplikts- och personalförsörjningen.

År 2014 fattade regeringen beslut om att ge Försvarsmakten rätt att kalla in värnpliktig personal till repetitionsutbildning. Nu ligger det en färdig utredning som jag vet att försvarsministern är väl förtrogen med. När den så småningom landar för beslut hos regeringen, kommer då regeringen att ta med hela frågan om totalförsvarsplikten? Utredningen pekar inte på alla detaljerna. Det här innefattar även en kvinnlig plikt inom totalförsvarsramen.

Jag har ytterligare en fråga. Den är kopplad till att Sverige går mot att kanske ingå ett försvarsförbund med Finland, ett samarbete bortom fredstida förhållanden, det vill säga krig och krigsliknande förhållanden. Kan försvarsministern ge en kommentar?

Anf. 92 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Tack för frågorna!

Självfallet handlar detta om totalförsvarsplikt. Ett beslut om att aktivera totalförsvarsplikten är ett beslut som regeringen kan fatta. Det är i formell mening inte riksdagen som fattar ett sådant beslut.

Regeringen har genom Annika Nordgren Christensens försorg låtit göra en utredning med tanke på att det nuvarande systemet inte har klarat förbandsuppfyllnad och inte levererat övade och fungerande förband. Vi är tvungna att göra något så att det går att komplettera.

Inom ramen för det fredstida samarbetet med Finland förbereder vi för scenarier bortom fredstida förhållanden. Det är ett pågående planeringsarbete. Det är inte fråga om förhandsförpliktelser utan det kräver i ett givet läge ett särskilt beslut för att aktivera den typen av planering.

Anf. 93 ROGER RICHTOFF (SD):

Fru talman! Tack för svaret! Jag tänker kommentera Slite hamn. Vi har ju sagt att vi delar försvarsministerns uppfattning i den frågan, och vi väntar nu på tisdagen – även om vi inte har hittat inbjudan än. Den kommer säkert.

Vi har lämnat vårt besked, och vi tycker att det är rimligt att ni gör det här ställningstagandet nästa vecka. Det har vi sagt till pressen, och det säger jag även till dig, Peter Hultqvist. Vi inväntar detta. Vi tycker att det är ett bra och väl hanterat beslut.

Anf. 94 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Frågan om Slite hamn väcker stort engagemang, men det kräver också noggrannhet i processerna och att man tar varje steg på rätt sätt så att man inte trampar fel.

Jag har respekt för alla uppfattningar som förs fram, men jag hoppas att det också finns respekt för att statsrådsrollen kräver vissa överväganden och vissa anpassningar, också till de regelverk som riksdagen själv har beslutat om.

Vi återkommer som sagt i ärendet.

Anf. 95 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Min fråga är till Mikael Damberg.

Ministern har arbetat med en exportstrategi för Sverige, och i det arbetet har han framhållit att det är viktigt med goda kommunikationer. Han har särskilt pekat på behovet av fler direktlinjer för flyg.

Ministern sa i en intervju: ”Det är viktigt långsiktigt för Sveriges position i en handelsvärld att man har bra kommunikationer till resten av världen. Vi måste se till att Norden och Skandinavien blir viktigt gentemot resten av världen.”

Jag delar helt ministerns uppfattning att det krävs goda kommunikationer om våra företag ska kunna konkurrera på en allt tuffare global marknad. Men om man verkligen menar allvar med det här, om man verkligen menar allvar med påståendet att vi ska klara oss väl internationellt och att vi behöver goda kommunikationer, varför går man då samtidigt fram med en flygskatt?

Anf. 96 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Tack för frågan! Jag tror att alla som funderar över inte minst klimatfrågorna vet att transportsektorn måste bära mer av sina samhällsekonomiska kostnader. Det är också en princip som jag tror har uttalats av Sveriges riksdag.

Det är klart att när man granskar flygets globala utsläpp men också andelen utsläpp som kommer från svenska resenärer inser man att flyget i dag inte bär sina samhällsekonomiska kostnader. Därför tillsatte regeringen en utredning som har kommit med ett förslag som nu kommer att skickas på remiss, beredas och analyseras i Regeringskansliet.

Det är flera andra länder som på olika sätt har infört flygskatter. Bara i Europa är det Tyskland, Storbritannien, Frankrike, Norge och Österrike. Flera länder som vi konkurrerar med på världsmarknaden har infört olika former av flygskatter.

Men Sverige är också ett långt land, ett land som ska hålla ihop. Vi har transportpolitiska mål, och därför måste det vara väl avvägda förslag som regeringen går fram med för att hålla ihop Sverige.

Anf. 97 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Jag delar absolut uppfattningen att man kan diskutera en flygskatt, men det måste ske på global nivå eftersom flyget är ett globalt transportsätt.

Om man inför det enbart i Sverige riskerar det att ensidigt drabba svenska företag. Det har vi inte råd med. De drabbas ju också av en entreprenörskatt, av skatter på anställda inom bank och försäkringar, av kilometerskatt och av höjd bensinskatt, för att nämna några. Nu kommer flygskatten. Hur ska alla de här skatterna tillsammans bidra till svensk konkurrenskraft?

Anf. 98 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Att Moderaterna inte bryr sig om klimatpolitik eller vågar gå före på något enda område inom klimatpolitiken är inte förvånande eller nytt.

Det är inte heller förvånande att Moderaterna alltid tror att lösningen på allt som har med politik att göra heter sänkt skatt. Men då får man också sämre välfärd, mindre resurser till forskning och mindre investeringar i infrastrukturen – eller i försvaret, som vi talade om alldeles nyss.

Vi har gått ifrån modellen med kraftigt sänkta skatter. Vi investerar i ett starkare Sverige som leder till fler jobb och fler växande företag.

Omprövning av inriktningsbeslutet för Försvarsmakten

Anf. 99 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till försvarsminister Peter Hultqvist.

Snart ska vi fira nyår igen. Då återstår det fyra år av den nuvarande inriktningsbeslutsperioden för försvarsbeslut och försvarsfrågor. Sedan det beslutet fattades våren 2015 – tidigare genomfördes också en försvarsberedning – har mycket hänt som påverkar vårt och våra nordiska grannars säkerhetspolitiska läge. Det finns många analyser som vittnar om att det försämras.

Frågan är om åtgärderna vi har beslutat om är tillräckliga. Behöver vi tidigarelägga totalförsvarsplaneringen? Är regeringen beredd att i början av 2017 åter dra igång försvarsberedningsarbetet?

I Centerpartiet är vi det. Vi har också en målsättning om ytterligare 11 miljarder per år för kommande försvarsberedning.

Anf. 100 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Det här är en viktig fråga.

Vi är nu i leveransfasen av gällande försvarsbeslut. Det handlar om sådant som två nya ubåtar, nästa generations JAS Gripen, ny pansarvärnsförmåga, kort och medellång räckvidd i ett luftvärn, granatkastarsystem, sensorer, bättre ubåtsjaktförmåga och Försvarsmaktens basplatta. Det handlar om en lång rad olika sådana åtgärder i kombination med olika typer av internationella engagemang, övningsverksamhet och avtal med andra länder och den längst gående relationen med Finland.

Det här är sådant som höjer den militära förmågan. Vi är långt ifrån klara, men vi har kommit en bit på väg. Vi börjar leverera. Det viktigaste för att åstadkomma höjd militär förmåga är att vi levererar det vi är överens om och har beslutat.

Jag kommer att tillsätta en försvarsberedning nästa år. Den har naturligtvis en grannliga uppgift. Målet med den måste vara att öka den militära förmågan i Sverige. Finansieringsdelarna i det får man återkomma till.

Anf. 101 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Fru talman! Tack, ministern, för detta svar!

Det är oerhört viktigt att vi fortsätter dialogen och att vi sätter fokus också på det kortsiktiga, på vad som väntar de närmaste åren.

Prot. 2016/17:42

8 december

Frågestund

Min fråga till ministern är om regeringen avser att ge uppdrag till berörda myndigheter att genomföra en säkerhetsinventering för att kartlägga och vidta de ytterligare nivåhöjande åtgärder som krävs för att möta ett nytt, säkerhetspolitiskt förändrat läge.

Anf. 102 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! En kommande försvarsberedning kommer att få oerhört mycket material från olika myndigheter, där säkerheten kommer att analyseras ur alla möjliga vinklar och vrår. Jag var själv med i den förra försvarsberedningen; jag vet att den typen av materielleveranser sker.

Perspektivplanen som Försvarsmakten nu har presenterat är ett sådant dokument som jag tror att man kommer att få nytta av. Jag förutsätter – jag kan nästan säga kräver – att en kommande försvarsberedning tar hänsyn till sådana här saker.

Rättsprocesser vid brott mot svenska biståndsarbetare

Anf. 103 ANDERS ÖSTERBERG (S):

Fru talman! Min fråga är till biståndsminister Isabella Lövin.

Sverige är en liten nation med ett stort hjärta. Varje år är det många människor från Sverige som åker ut i olika former av biståndsprojekt.

Oftast går det jättebra. Det blir ett utbyte som stärker både dem på plats och dem som åker tillbaka hem till Sverige. Men ibland händer det hemska saker. För ett par år sedan blev en svensk skjuten i Somalia under ett besök där och dog.

För anhöriga och dem som arbetar med bistånd är det viktigt att en rättsprocess kommer till stånd. Därför är min fråga till biståndsministern: Om en svensk biståndsarbetare blir dödad, hur jobbar den svenska regeringen rent principiellt med att säkerställa att en rättsprocess kommer till stånd i landet?

Anf. 104 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Tack för den viktiga frågan!

Det är tyvärr en oroande trend i världen att allt fler biståndsarbetare och humanitära insatsarbetare dödas, kidnappas, misshandlas och lever under väldigt osäkra förhållanden.

Här jobbar Sverige principiellt för att de humanitära principerna ska respekteras och människor som arbetar för att lindra nöd ska upplevas som neutrala och inte kunna attackeras.

När det gäller den här frågan har UD som princip att alltid hjälpa svenska medborgare utomlands med rättshjälp, kontakt med advokater och allt runt omkring. Oavsett om man är biståndsarbetare eller inte finns det här. Man gör naturligtvis säkerhetsbedömningar och avråder i farliga lägen.

Anf. 105 ANDERS ÖSTERBERG (S):

Fru talman! Inte bara biståndsarbetare utan även de som är engagerade i bistånd löper ökad risk att utsättas för trakasserier eller i värsta fall bli mördade när de är på plats. Jag hoppas att ministern jobbar vidare med frågan och tackar för svaret!

Anf. 106 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Jag kom precis tillbaka från Somalia, där jag var i förra veckan. Det är en av världens absolut farligaste miljöer att vistas i, och säkerhetsarrangemangen kring mitt besök var enorma. Där har vi vår svenska ambassadör och andra biståndsarbetare som arbetar varje vecka, och de är hjältar. Vi stöder naturligtvis på alla sätt från UD och Sida att deras arbete ska vara så säkert som möjligt.

Veterandagen som allmän flaggdag

Anf. 107 ANNICKA ENGBLOM (M):

Fru talman! Min fråga går till försvarsminister Hultqvist. Jag vill börja med att önska lycka till nästa vecka med att övertyga partikamraterna om allvaret i situationen, när kommunalrådet i Karlshamn inte inser problemet.

Min fråga gäller följande: Sverige har i över 60 år deltagit i internationella fredsinsatser världen över, ofta under mycket farliga förhållanden. Svenska veteraner förtjänar både beslutsfattarnas och befolkningens stora respekt och stöd.

Sedan 2009 har vi en veteranpolitik, och sedan 2011 är den 29 maj veterandag. Jag har ställt en fråga till försvarsministern, som hänvisades till justitieministern, om man ämnar ta något initiativ för att även göra den 29 maj till flaggdag. Det ämnade inte justitieministern göra. Nu har vi frågestund, och jag ställer därför frågan till försvarsministern: Ämnar försvarsministern ta några initiativ?

Anf. 108 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Tack för frågan! Det ligger mycket allvar bakom detta. Många människor har gjort oerhört fina insatser i internationella missioner. Det tog också för lång tid innan man uppskattade dessa personer till fullo. Medaljeringar skedde långt efter det att missioner avslutats. Jag tycker att det var bra att man införde veterandagen den 29 maj, och jag tycker att det är viktigt att vara närvarande denna dag.

Jag har egentligen inte funderat och tagit ställning till frågan om flaggdag, men nu har den lyfts på ett påtagligt sätt här i kammaren. Jag ska utifrån mina möjligheter och positioner ta mig en ordentlig funderare på detta och får återkomma i ett annat sammanhang. Tack för förslaget och idén!

Anf. 109 ANNICKA ENGBLOM (M):

Fru talman! Tack för det positiva svaret! Det låter som en öppen dörr. Vi är flera moderater, inklusive undertecknad, som i många år har motionerat om detta i riksdagen, och nu har vi från Moderaternas sida även ett partistämmobeslut i frågan. Nästa år håller Socialdemokraterna kongress. Med denna hoppfulla ansats låter det som om det finns en möjlighet att vi även kan få ett S-kongressbeslut om detta. Kom igen nu, försvarsministern!

Anf. 110 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag tänker inte gå händelserna i förväg. Jag tycker att idén är intressant och ska ta mig en allvarlig funderare på detta. Vi får återkomma i ärendet.

Anslaget till Arianeprogrammet

Anf. 111 LARS HJÄLMERED (M):

Fru talman! Jag har en fråga till näringsminister Damberg. I förra veckan möttes EU:s rymdministrar, och Sverige valde då att ge beskedet att rymdmyndigheten ESA inte ska få lika mycket pengar som tidigare. Sverige kan därmed inte fullt ut fullgöra sitt åtagande i bärraketprogrammet Ariane, där man tidigare ingått som en viktig del.

Regeringens besked innebär att vår rymdindustri, som i dag sysselsätter ungefär 150 kvalificerade personer i Trollhättan, undermineras och sannolikt kommer att läggas ned i närtid. Beskedet innebär också att man med kort varsel drar sig ur ett 30-årigt engagemang och därigenom kan försena bärraketprogrammet i Europa.

Jag vill därför fråga näringsministern vilka konsekvenser regeringen ser att dess besked om att lämna rymdprogrammet får för jobben, industrin, rymdpolitiken och säkerhetspolitiken.

Anf. 112 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Tack för frågan! Lars Hjälmered vet att jag inte är rymdminister, men jag kan försöka svara på frågan i alla fall eftersom den i högsta grad anknyter till näringspolitiken.

Först och främst är det Rymdstyrelsen som hanterar ärendet och gör prioriteringarna inom ramen för sin verksamhet. Det sker ingen neddragning av anslagen till programmet. Bärraketprogrammet ligger dock 250–300 miljoner kronor över de tidigare beräknade nivåerna 2017–2019. Rymdstyrelsen står för de avtal man har tecknat om bärraketerna Ariane 5 och 6, och senast i våras fick GKN ett nytt stöd inom ramen för detta.

Nu vill man ha mer pengar, och Rymdstyrelsen bedömer att pengarna kan göra större nytta i andra delar av rymdprogrammet. Det är Rymdstyrelsen som har gjort denna prioritering; det har inte skett någon anslagsminskning från regeringens sida.

Anf. 113 LARS HJÄLMERED (M):

Fru talman! Det är riktigt att budgeten ligger på ungefär samma nivå, men faktum är att regeringen på rymdministermötet gav besked om att mindre pengar kopplas till Arianeprogrammet. Det är också ett faktum att det man bokstavligen kan kalla för raketforskning i Trollhättan som en effekt av detta kommer att läggas ned; det rör sig om otroligt kvalificerade arbetstillfällen. Vidare har den ansvariga ministern Hellmark Knutsson uppvaktats i frågan, och varken hon eller övriga regeringen har lyft ett finger för att rädda raketforskningen i Trollhättan – jag undrar varför.

Anf. 114 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Rymdstyrelsen, som hanterar anslagen och dessa pengar, menar att om man ska utöka anslagen utöver gällande planer gör pengarna större nytta inom andra delar av rymdprogrammet. Det är Rymdstyrelsens bedömning, men man har varit tydlig med att man gärna fullföljer de avtal man har ingått när det gäller Ariane 5 och 6.

Främjandet av svensk design

Anf. 115 HÅKAN BERGMAN (S):

Fru talman! Min fråga går till näringsminister Mikael Damberg. Några av Sveriges starkaste varumärken finns inom området design. Det handlar om konstnärlig design men även om industridesign. Sverige har starka traditioner men också starka positioner inom till exempel formgivning, mode och möbeldesign och möts också av ett växande nationellt och internationellt intresse.

Vi ser också att design och formgivning får allt större betydelse inom flera näringsgrenar men även att dessa verksamheter är mycket annorlunda när det gäller tillkomstprocess och därför kan behöva andra typer av insatser och stöd för att utvecklas. Min fråga är: Vad gör regeringen för att främja svensk design i Sverige och internationellt, och vad kan vi göra mer?

Anf. 116 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Tack, Håkan Bergman, för en viktig fråga! Jag tror att folk inte riktigt förstår hur stor roll design i dag spelar för andra sektorer än den egna. Design bygger värde i många andra branscher som man jobbar med men skapar också en väldigt positiv och modern bild av Sverige internationellt. Vi är duktiga på detta område.

Det är också anledningen till att vi har gått in i ett nytt samarbete – en satsning på 28 miljoner kronor över fyra år för att promota svensk design internationellt. Vi ska jobba med mer export av svensk design men faktiskt också uppmärksamma design i Sverige så att många av de turister och andra som är intresserade av Sverige får komma hit och uppleva vad svensk design har åstadkommit. Det är ett brett samarbete med hela den bransch som är kopplad till design-Sverige. Jag tror att det utvecklas väldigt positivt och kommer att börja rullas ut i början av nästa år.

Anf. 117 HÅKAN BERGMAN (S):

Fru talman! Tack för ett mycket bra svar! Det låter mycket lovande.

Ansvar för att främja svensk design och formgivning, men också konstnärlig gestaltning i olika former, ligger inte bara på Näringsdepartementet utan också på Kulturdepartementet. Finns det ett samarbete mellan Näringsdepartementet och Kulturdepartementet när det gäller att utveckla stöd till design? Är näringsministern i så fall nöjd med det samarbetet, eller kan det utvecklas ytterligare?

Anf. 118 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Det finns definitivt ett samarbete med Kulturdepartementet men även med Utrikesdepartementet, som faktiskt har en väldigt viktig del i inte minst Svenska institutet och bilden av Sverige utomlands. Det är ganska många aktörer som kan samverka för att bidra till att utveckla och promota svensk design.

Svenskt medlemskap i Nato

Anf. 119 LENA ASPLUND (M):

Fru talman! USA:s blivande president Trump har uttalat hur han ser på USA och dess ovilja eller tvekan till att vara behjälplig vid en eventuell konflikt i Europa. Det känns oroande, och det talar för ett svenskt Nato-medlemskap.

USA är bara en av 28 nationer i Nato. Nato leds för övrigt av generalsekreterare Jens Stoltenberg och inte av USA:s president. I FOI:s rapport om rysk militär förmåga i ett tioårsperspektiv från 2016, som publicerades i dag, konstaterar man bland annat: I ljuset av det senaste årets utveckling bedömer vi de tillgängliga resurserna för militära operationer utifrån antagandet att Ryssland tar initiativ till att använda militärt våld. I rapporten konstateras också att rysk militär förmåga har stärkts och ökar.

Därför vill jag fråga försvarsministern: Varför ser han att en bilateral försvarsuppgörelse med USA är säkrare än ett multilateralt medlemskap i Nato – med åtnjutande av artikel 5?

Anf. 120 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! En svensk ambition att gå med i Nato skulle med snabb fermitet leda till ett rätt rejält ökat spänningsläge i vår del av Europa. Det skulle också sätta en oerhört stark press på vårt grannland Finland som har en lång gräns mot Ryssland. Om man vill ha en sådan utveckling ska man satsa alla kort på detta, men jag tror inte att det är det mest begåvade sättet att hantera försvars- och säkerhetspolitiken just nu.

Vi har inte lagt alla ägg i en korg och satsat bara på relationen till USA. Däremot har vi fördjupat denna relation på ett påtagligt sätt under den period som vi har suttit vid regeringsmakten. Men det är bara ett av många samarbeten vi bedriver: Vi har Natos partnerskap, Storbritannien, de baltiska länderna, Finland, Nordefco, Danmark, Polen, Frankrike och alla internationella operationer. Jag har just inlett en dialog med Tyskland.

Tanken är att skapa ett sådant samarbete som vi kan använda för att möta hot i vårt närområde.

Anf. 121 LENA ASPLUND (M):

Fru talman! Tack för svaret! Den av regeringen tillsatta utredningen som leds av ambassadör Bringéus framhävde tvärtom att ett svenskt Nato-medlemskap skulle förstärka relationen i Östersjön och göra Östersjön tryggare, så jag köper inte riktigt den biten.

Om man nu vill ha så många olika bilaterala avtal anser jag att ett fullt Natomedlemskap är mycket, mycket bättre. Där har vi artikel 5.

Prot. 2016/17:42
8 december

Anf. 122 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag kan bara påminna om att detta ingick i försvarsbeslutet, som även Lena Asplund tryckte på ja-knappen för i riksdagen. Vi verkställer riksdagens beslut, anda och inriktning.

I många av de säkerhetspolitiska analyser som har gjorts av Natomedlemskap pekar man just på förhållandet att vi får räkna med ett ökat spänningsläge i vår del av Europa. Jag ser inte det som en fördel. Däremot tycker jag att den modell vi har att hantera är väl anpassad till vår geografi och vårt läge.

Lokaliseringen av EMA till Stockholm-Uppsala

Anf. 123 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Min fråga var från början tänkt att ställas till Mikael Damberg, men EU-minister Ann Linde får också gärna svara på den. Det får ni göra upp.

Fru talman! Den europeiska läkemedelsmyndigheten EMA har diskuterats tidigare under frågestunden. Det är en myndighet som kommer att lämna Storbritannien den dag då brexit blir verklighet. Detta är en viktig myndighet. Vi har fört interpellationsdebatter tidigare om den, och jag tycker att det är bra att regeringen i dag har signalerat att Sverige ska vara med och kämpa om att få myndigheten hit.

Jag är dock lite förvånad över att man kategoriskt redan nu säger att denna myndighet ska landa i Uppsala-Stockholmsregionen. Det finns goda skäl för det, men det finns också väldigt goda skäl att placera den i en Göteborgsmiljö, där vi har Astra Zenecas fantastiska forskningshubb.

Vilken analys ligger bakom att man kategoriskt väljer att satsa på Stockholmsregionen för denna myndighet?

Anf. 124 Statsrådet ANN LINDE (S):

Fru talman! Tack så mycket för frågan! Innan regeringen bestämde sig för att i dag fatta beslutet att gå in med en regelrätt kampanj för att få hit den europeiska läkemedelsmyndigheten gjorde vi en ganska omfattande analys. Det handlar dels om vad som behövs för att vara attraktiv, dels om hur våra konkurrenter kommer att se ut och dels om hur själva tävlingen kommer att gå till. Egentligen är det ju inte någon tävling, men vi tänker på hur det kommer att vara när man så småningom ska fatta beslutet.

Analysen utmynnade för det första i att vi tror att Sverige är ett av en handfull länder som har möjlighet att få myndigheten, för det andra i att det i hög grad kommer att bli en tävling mellan huvudstäder. Vi tror därför att Sverige ligger bättre till för att få den om vi har ett huvudstadsalternativ, och vi kopplar det till Stockholm-Uppsala. Vi tror också att det kommer att gynna både Västra Götaland och Lund-Malmö, som har ett starkt science center.

Anf. 125 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! I artikeln i Dagens industri i dag nämns inte Mölndal och Astra Zenecas fantastiska forskningshubb med ett enda ord. Det är lite lätt provocerande. Det skulle vara fantastiska fördelar med att koppla denna oerhört starka och för Sverige viktiga life science-plattform till en ny myndighet. Detta är en möjlighet som jag hoppas att regeringen ska kunna öppna för så att vi ska kunna titta på en annan lokalisering.

Anf. 126 Statsrådet ANN LINDE (S):

Fru talman! Förutom Stockholm-Uppsala är det just Västra Götaland men också Lund-Malmö som är de två viktigaste läkemedels- och life science-centren vid sidan av Stockholm-Uppsala. Om vi får hit myndigheten tror jag att det kommer att få effekter som är positiva också för Västra Götaland och de städer som ledamoten nämnde där samt för Skåne.

Jag hoppas att det blir ett riktigt bra samarbete och att vi alla jobbar för att få hit myndigheten till Sverige.

Anf. 127 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag tackar deltagande ledamöter och statsråd.

§ 6 (forts. från § 4) **Internationellt bistånd** (forts. UU2)

Anf. 128 SOFIA DAMM (KD) replik:

Fru talman! Häromdagen nåddes vi av beskedet att ledaren och samordnaren för den kristdemokratiska oppositionsrörelsen på Kuba, MCL, Eduardo Gardet, har fängslats. Han väntar nu på rättegång. Det är ett påhittat åtal. Han greps på grund av att han besökt Miami och mött politiker där som uppgetts ha gett stöd för MCL:s kampanj En kuban, en röst.

I Vitryssland ser vi hur vårt systerparti BPF utsätts för konstanta trakasserier i form av småböter till de aktiva. Vi hade ungdomsförbundets ledare på besök här för inte så länge sedan. Han bor hemma hos sin mormor, och han berättade hur han har fått se kyl, frys, ugn och annat bäras ut från mormoderns lägenhet.

I mitt anförande talade jag om vikten av att vi stöttar dessa hjältar som står upp för demokrati och mänskliga rättigheter och som vill se en förändring.

Jag skulle vilja fråga utvecklingsministern: Hur kan vi på bästa sätt nå dessa aktörer med vårt stöd?

Anf. 129 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Sedan 2012 har 90 lagar stiftats runt om i världen som begränsar civilsamhällets utrymme och möjlighet att verka fritt. Detta är ett allvarligt tillbakasteg för demokratins och civilsamhällets utveckling i världen.

Regeringen har gett Sida i uppdrag att titta särskilt på hur vi, genom utvecklingssamarbete, ytterligare ska kunna stärka vårt arbete för att stödja civilsamhället. Detta ska naturligtvis ske med tonvikt på mänskliga rättigheter, demokrati och yttrandefrihet, vilket innefattar mediers roll.

Detta är något som vi har jobbat med under lång tid, men det finns anledning att titta på hur vi kan förbättra det arbetet i ljuset av de repressiva tendenser som vi ser runt om i världen.

Yttrandefrihet är en väldigt viktig fråga, liksom journalisters roll. Det är viktigt att vi står upp för dessa värden och hjälper dem som har ett svårt och farligt arbete i sina länder i dessa frågor.

Anf. 130 SOFIA DAMM (KD) replik:

Fru talman! I mitt anförande nämnde jag förslaget om en frihetsfond som skulle kunna vara lite mer flexibel och stödja demokratikämpar även i länder som kanske inte vanligtvis tar emot vårt bilaterala stöd. Är detta någonting som biståndsministern skulle kunna tänka sig att titta närmare på?

När man nu talar mycket om shrinking space vad gäller civilsamhället är det ju en fruktansvärd situation. Men jag bedömer att man lite grann glömmar bort de politiskt aktiva, sådana som kanske har gått från att vara aktivister och medlemmar i olika samhällsorganisationer och som har tagit steget att vilja ta ansvar i politiken. Vi vill att många ska gå den vägen – även om det är en svår väg – så att vi får politiker som är i politiken av rätt anledning, som vill göra samhället bättre i stället för att göra det sämre, vilket nu tycks vara fallet i många länder.

Vi har bland annat de partinära organisationerna som jobbar direkt politiker-till-politiker. Kan Isabella Lövin vara lite mer konkret angående vilken typ av stöd som skulle kunna stötta de politiskt aktiva under dessa tuffa regimer?

Anf. 131 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Sofia Damm tar upp behovet av mer flexibla stöd. Jag har noterat att det under lång tid har varit starkt fokus på antikorrupsionsarbete och på redovisning och kontroll av biståndet. Kanske har detta skett lite grann på bekostnad av att kunna ge dessa mindre, flexibla stöd som behövs ute på ambassaderna för att stödja i de akuta fallen, för att kanske kalla till ett möte eller för att hjälpa till när organisationer behöver stöd under kortare tid.

Vi har nu bett Sida att komma med förslag på hur man kan jobba med detta. Under nästa år tänker vi ta fram en ny strategi för freds- och statsbyggande, med fokus på institutionsbyggande.

Vi har ett stöd till partinära organisationer via Sveriges riksdag. Vi har ett stöd till parlamentariker. Vi har också ett stöd som inte är politiskt färgat, som går till enskilda politiker. Jag tror att det är viktigt att hålla sig där.

Vi har också – vilket är viktigt för väl fungerande politiska system, demokrati och ansvarsutkrävande – ett ökat stöd till och inriktning på institutionsbyggande och rättsstatens principer. Om man har en fungerande rättsapparat har man också en rättslig trygghet i sin yttrandefrihet, i sin åsiktsfrihet och i rätten att få arbeta politiskt.

En förutsättning för att politiker, människorättsaktivister och andra aktivister över huvud taget ska kunna verka fritt är att det är ett rättssamhälle och att det inte sker några godtyckliga arresteringar eller liknande. Vi sätter ökat fokus på detta.

Anf. 132 BIRGITTA OHLSSON (L) replik:

Fru talman! Häromveckan avled Fidel Castro. För oss liberaler kommer Fidel Castro alltid att bli ihågkommen som en kommunistisk diktator som förtryckte det kubanska folket under 49 år. Vi ska komma ihåg att Kuba fortfarande är en kommunistisk enpartidiktatur utan fria medier. Detta var fallet under Fidel Castro, och det är fallet under hans bror Raúl Castro, som nu har övertagit kommunistdiktaturen.

Nu på måndag kommer EU att anta ett biståndsavtal med Kuba, i samband med utrikesministrarnas möte. Den svenska regeringen har ställt sig bakom detta avtal. Liberalerna och Kristdemokraterna har anmält en avvikande mening i EU-nämnden.

På vilket sätt anser biståndsministern att biståndsavtalet mellan EU och Kuba kommer att frigöra det kubanska folket och ge dem demokrati?

Anf. 133 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Det avtal som Birgitta Ohlsson syftar på är ett avtal om samarbete och politisk dialog mellan EU och Kuba. Det är ett generellt skrivet avtal som öppnar upp för dialog och samverkan inom flera områden, bland annat rörande demokrati och mänskliga rättigheter. Sverige har aktivt verkat just för att dialogen om demokrati och mänskliga rättigheter ska föras in i dessa förhandlingar.

Detta avtal kommer att ersätta en gemensam ståndpunkt från 1996, som i praktiken har spelat ut sin roll nu när ett flertal medlemsländer – bland andra Spanien – har bilaterala avtal med Kuba. USA har öppnat för en stärkt dialog. Schweiz, Norge, Kanada och en lång rad andra länder bedriver också biståndsverksamhet på Kuba.

Med tanke på Fidel Castros bortgång anser vi att det handlar om en ny situation. Hans bror sitter mycket riktigt vid makten, och det är absolut inte en demokrati.

Men vi måste kunna stödja de demokratiska krafterna i landet och även stödja utvecklingen mot att ta bort monopol och att stödja egenföretagande. Det finns också en viss öppning när det handlar om tillgång till information. Att alliansregeringen öppnade ett internetkafé är ett exempel på stöd som har betytt mycket för Kubas utveckling.

Anf. 134 BIRGITTA OHLSSON (L) replik:

Fru talman! Nota bene: Detta är ett avtal med den kubanska staten. Det är alltså ett avtal med Castrodiktaturen, där det saknas fria medier. Jag vill påminna om att det från januari till augusti 2016 skedde ungefär 8 000 godtyckliga frihetsberövanden av olika demokratiaktivister. Frikyrkor som har kritiserat diktaturen har stängts ned. Vi kan på många fält se hur det politiska förtrycket hårdnar.

EU brukar vara ganska föredömliga i att involvera oppositionen, civilsamhället och andra demokratiska krafter när man tar fram avtal. Men den här gången har dessa grupper stått helt utanför. Detta är anledningen till att jag och många andra under lång tid har varit kritiska till det här avtalet.

Jag vill påminna alla om att läsa Civil Rights Defenders artikel i dag på DN Debatt, där man lyfter fram den här processen. Jag tycker att det är skamligt, rent ut sagt, av Europeiska unionen att helt enkelt stänga ute det kubanska folket från ett väldigt viktigt avtal.

Vi ska också komma ihåg att det finns EU-länder som har stora kapitalintressen på Kuba. De tänker framför allt på mammon och sätter penningen främst, och de har ett väldigt litet intresse när det gäller att stötta demokratiambitioner i landet. Dessa länder har varit pådrivande för att det här avtalet ska bli verklighet.

Jag tycker att detta avtal har blivit oerhört skevt på väldigt många sätt. Vi liberaler är inte motståndare till att Sverige eller EU finns på Kuba, men då ska man finnas där för att stötta dem som kämpar för demokrati, för det blir aldrig demokrati utan demokrater på plats.

Detta är ett avtal direkt med en kommunistisk diktatur som inte tillåter fackföreningar, som motverkar arbetares rättigheter, som motverkar fria medier och som – framför allt – har monopol på makten. Det tycker jag är oerhört fel.

Anf. 135 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Jag delar Birgitta Ohlssons värderingar när det handlar om demokrati och mänskliga rättigheter. Sedan kanske vi inte har precis samma uppfattning i fråga om vilken attityd man ska ha gentemot länder som har stora brister vad gäller mänskliga rättigheter och demokrati och som gör sig skyldiga till kränkningar av sin egen befolkning. Det blir väldigt få länder kvar på jorden som Sverige skulle kunna ha ett utvecklings-samarbete med om attityden mot sådana länder är att vi inte ska kunna ha några former av samarbete, politisk dialog, memorandum of understanding eller öppningar när det gäller handel eller bistånd.

Nu handlar ju den här debatten trots allt om utgiftsområde 7 och biståndsbudgeten för nästa år. Det är klart att vi ser att i de allra flesta länder, jag skulle nästan säga alla, som vi har ett biståndssamarbete med finns det brister i demokrati och mänskliga rättigheter. Där arbetar vi med att stödja befolkningen, just som Birgitta Ohlsson efterlyser.

Det är egentligen bara två länder som vi ger budgetstöd till, Tanzania och Moçambique. Annars går det svenska stödet till civilsamhällets organisationer, via FN-kanaler och annat, där det finns ett klart avstånd mellan oss som givare och regimer som har brister i demokrati och mänskliga rättigheter. Men vi måste naturligtvis alltid stå upp för de här principerna i våra kontakter med dessa regeringar, och det kan jag verkligen garantera att vi gör. När jag är på resa och träffar andra kolleger i regeringar är det dessa frågor som är uppe till diskussion hela tiden. Det är en metod som jag tror är bättre än isolation.

Anf. 136 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Tack, utvecklings- och klimatministern, för din medverkan här!

Jag vill följa upp frågan om konfliktlösningar och klimatet som en del av lösningen och för att förhindra nya konflikter.

Parlamenten har ju en tydlig roll i ett sådant arbete. I många av de länder som inte har en fungerande demokrati eller en demokratisk kultur och det inte finns möjligheter att granska regeringarna, något som vi ser som viktigt, och som har ett alltmer auktoritärt styre, är det oerhört viktigt att vi stöttar parlamenten och parlamentarikerna.

Vi pratar om civilsamhället som stöder civilsamhället. Vi pratar om politiska partier som stöder politiska partiers utveckling. Men det är viktigt att vi också ser parlamentens roll i arbetet för att stötta parlamentariker. Här har Sverige ofta gått vägen via UNDP med den roll som UNDP har där.

Jag skulle vilja höra om ministern ser möjligheter att också söka andra vägar för att stötta parlamenten som konfliktlösare, för de är egentligen grunden. Parlamentariker och parlament är ju konfliktlösa i dess bästa form, om man inkluderar hela samhället. Det är ju en av de viktiga funktionerna.

Jag skulle vilja höra om ministern är beredd att ompröva och inte bara gå via de stora multilaterala strukturerna.

Anf. 137 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Jag vet att Kerstin Lundgren personligen har ett engagemang i organisationen Awepa, som just stöder parlamentariker, och Sverige har stöttat dem via denna kanal.

Parlamentarikers roll är oerhört viktig. Att stödja en demokratisk utveckling kan man göra på olika sätt. Jag tror att ett väldigt viktigt sätt, som Sverige också gör, är att som valobservatörer se till att valen går rätt till. I alltför många av våra partnerländer och biståndsländer förekommer korrupcion, och själva valprocessen går inte till på ett tillfredsställande sätt. Grunden är att de valda som verkligen representerar har hamnat där genom en folkvilja och inte av andra skäl.

Det finns alltså många sätt att stötta på. Ett sätt som jag nämnde tidigare är att stötta institutioner, rättsstatens principer och ett juridiskt system som stöttar människor, så att de som inte har precis samma åsikter som den rådande makten inte hotas av den rådande makten. Det är oerhört grundläggande för en demokrati.

Vårt stöd måste fördelas på många olika sätt. Och jag tror att också Kerstin Lundgren kan se att det är känsligt att stödja specifika kandidater eller politiska partier i andra länder. Det uppfattas kanske som att vi blandar oss i inre angelägenheter på ett väldigt direkt sätt, och det tror jag att vi måste vara försiktiga med.

Anf. 138 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Det sistnämnda är någonting som sköts via de partinära organisationerna, att utveckla möjligheter och strukturer för att själva välja parlamentariker. Det är ju inte vi utan andra som ska välja dem, men vi stöttar.

När det gäller att utveckla en politisk kultur som gör att demokratin kan växa är det naturligtvis viktigt att parlamenten fungerar som parlament, att det är där man möts och där konflikter tas upp och löses. Annars måste man lösa konflikter på andra arenor. Därför är naturligtvis parlamenten och parlamentarikernas roll oerhört viktig för att utveckla en modell för konfliktlösning.

Fru talman! Jag skulle också vilja ta upp klimatbiståndet. Först vill jag höra om ministern anser att det nu är okej att stötta den gröna fonden med biståndsmedel eller om de medlen ska tas vid sidan av biståndet. Det har ofta varit en diskussion om detta. Från Centerpartiets sida har vi tidigare sagt att det viktiga är att vi går in och stöder utvecklingen av den gröna

fonden, så jag välkomnar om Miljöpartiet och regeringen nu delar den uppfattningen.

Jag skulle också vilja höra om det inte vore bra att i det här läget utöka stödet till den gröna fonden ytterligare. Centerpartiet har föreslagit en sådan tydlig satsning, vilket inte minst är viktigt i ett läge där man funderar på vad som kommer att hända med en ny amerikansk administration. Jag skulle gärna vilja höra om ministern är beredd att välja vägen ett ökat stöd.

Anf. 139 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Jag gratulerar verkligen Centerpartiet till er budgetmotion där ni lägger 500 miljoner kronor till den gröna klimatfonden utöver biståndsbudgeten. Det var något som Miljöpartiet tidigare, när vi inte satt i regering, också hade ambitionen att kunna göra. Sedan kan jag konstatera att när ni i Centerpartiet satt i alliansregeringen kunde ni inte få fram några additionella medel till klimatpengar.

Vad vi driver nu är att de pengar som går till den gröna klimatfonden ska ligga utanför den gamla beräkningsmodellen för bni. Vi har här tidigare i kammaren konstaterat att er kollega i Moderaterna inte har tänkt att ens räkna upp biståndsramen efter den nya beräkningsmodellen för bni. Om ni inte klarade av det tidigare tror jag att ni skulle få väldigt svårt att göra det om ni skulle hamna i en regeringskoalition med Moderaterna efter nästa val. Men vi delar den här principen, så vi skulle gärna kunna samarbeta om den frågan, för det är oerhört viktigt att vi lever upp till löftet i Köpenhamn. Om det finns länder som USA som eventuellt skulle kunna svika det löftet måste andra stiga in, för de fattiga länderna måste ha det här stödet för att klara sig. De måste kunna skydda sig mot de orkaner, havsnivåhöjningar, torka och de problem som blir med en ökad temperatur men också få möjlighet att ställa om till förnybar energi. Här finns det en stor möjlighet för fattiga människor att få tillgång till förnybar energi, och den gröna klimatfonden är ju en nyckel till finansiering för de allra fattigaste.

Här kan vi nog samarbeta i framtiden, Kerstin Lundgren.

Anf. 140 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Fru talman! Jag blev positivt överraskad av att biståndsministern lyfte fram Somalia i sitt anförande. Det är naturligtvis glädjande för alla att utvecklingen där går framåt och att de snart kommer att ha val där.

Det finns ju en del av Somalia, Somaliland, som faktiskt fungerar och har varit demokratiskt i ganska många år nu. De har en egen regering, egna politiska partier som respekterar demokratiska val, en egen poliskår och egen militär, egna myndigheter och institutioner, och det är förhållandevis fredligt.

Min fråga till biståndsministern är: Varför jobbar inte svenska regeringen mer med Somaliland? Man skulle kunna erkänna Somaliland som självständig stat, upprätta handelskontor där, vilket inte finns i dag, eller, för den delen, jobba med det som redan finns.

Anf. 141 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Sverige är mycket engagerat i Somalias statsbyggande. Det är ett land som har raserats helt av inbördeskrig och av al-Shababs härjningar. al-Shabab har fortfarande kontroll över stora delar av territoriet.

Vi har givetvis också kontakter med Somaliland, och Somaliland är fullt involverat i statsbyggnadsprocessen. Det är en skör utveckling. Ett antal ledamöter ska väljas från Somaliland och sitta i det federala parlamentet. Samtidigt vill Somaliland inte ingå i det nya federala Somalia.

Dialog är det enda verktyget för en varaktig fred i Somalia. Det finns en stor positiv möjlighet genom den svenska och internationella somaliska diasporan som nu återvänder till Somalia för att bygga upp landet.

Sverige har precis initierat en investeringsfond till vilken svensksomalier och andra kan ge pengar för att starta mikroföretag i Somalia. Här finns det mycket att göra.

Men, Markus Wiechel, ni tar 10 miljarder från biståndet. Det är inte avräkningarna som ni tar, utan ni har 10 miljarder mindre än vad vi har utan avräkningarna. Då kommer ni inte att kunna bidra till vare sig fred eller humanitär hjälp i samma omfattning som regeringen eller något av de andra partierna gör.

Anf. 142 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Fru talman! Nästa år lägger vi mer än regeringen på bistånd, om man bortser från avräkningarna.

Som jag var inne på tidigare finns det redan fungerande institutioner i Somaliland. Detta område har en helt annan historia än övriga Somalia. Somalia är helt enkelt en konstlad stat med Somaliland å ena sidan och andra områden å andra sidan. Det ena har varit ett brittiskt protektorat och det andra ett italienskt.

Varför ska det vara så svårt för regeringen att rikta sig mer mot Somaliland och inte bara mot de kontakter man har i Mogadishu? Det finns inget handelskontor i Somaliland, och vi har inga formella diplomatiska förbindelser med Somaliland trots att det finns både demokrati och fungerande institutioner.

Somalia är viktigt också för angränsande länder. Människor flyr dit från konflikten i Jemen.

Om vi ska möjliggöra för denna region att bli mer stabil ska man kanske satsa där stabilitet redan finns.

Anf. 143 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Låt mig understryka att vi har kontakter i Somaliland. Det är inte på något sätt borta från svenskt biståndssamarbete eller från vår karta.

Men givetvis måste vi satsa på att stödja där vi ser en utveckling mot stabilitet och fred. Det kan knappast vara Markus Wiechels mening att vi ska lämna utvecklingen i Mogadishu för att endast inrikta oss på en liten ö av bättre ordning.

Ja, ni har 1 miljard mer i bistånd nästa år. Men ni tar bort 10 miljarder på fyra år, och det måste era väljare bli väl informerade om. Dessa 10 miljarder skulle kunna gå till statsbyggnad i Somalia, till kvinnor och barn, till vatten och till möjligheter för somalier att stanna, försörja sig och bygga upp ett land som blir fredligt på sikt.

Det är det enda ansvarstagande man kan göra i dag. Man kan inte bara avsätta pengar till flyktingläger i Mellanöstern för att flyktingar inte ska komma till Europa.

Vi jobbar seriöst och långsiktigt för att bygga upp en fredlig stat i både Somalia och Sydsudan, som är i ett mycket svårt läge. Vi kan inte släppa fokus på Sydsudan bara för att det inte står med i tidningarnas rubriker eller för att det inte kommer flyktingar därifrån just nu. Vi måste jobba i de länder där vi har ett bistånd. Det får ni stora problem med om ni tar bort 10 miljarder från biståndet.

Anf. 144 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Fru talman! Hunger, ohälsa, brist på utbildning, brist på vatten och sanitet samt diskriminering av och våld mot kvinnor – många av de missförhållanden som de globala Agenda 2030-målen syftar till att få bukt med – kan lindras om människor får pengar i handen eller på sitt bankkonto.

Fredspristagaren och den amerikanska medborgarrättsrörelsens portalfigur Martin Luther King Jr:s analys av vad som krävs för att utrota fattigdomen en gång för alla är lika aktuell i dag som när han skrev den och mycket relevant i dagens debatt om bistånd.

I sin sista bok *Where do we go from here: chaos or community?* från 1967 konstaterar King att i stället för att försöka bekämpa problem som skapas av fattigdom är det bättre att avskaffa den. Det enklaste sättet är det mest effektiva, menar King: att helt enkelt se till att människor får pengar att röra sig med genom att införa en garanterad inkomst, en villkorlös basinkomst som går att leva på.

Basinkomsten är mer än en vision. Olika varianter har prövats tillfälligt eller införts permanent på olika håll i världen. Låt mig ge ett par exempel av många. Sedan 2004 har Brasilien stegvis infört basinkomst. Över 60 miljoner invånare får redan del av ett stöd till fattiga barnfamiljer som villkoras med skolplikt. Vårt svenska barnbidrag ges till alla utan villkor.

I Indien har FN-finansierade försök där fattiga bybor fått en liten summa pengar varje månad utan villkor eller krav gett enastående goda resultat. Forskare har följt byborna och jämfört med andra som inte har fått pengar.

Eftersom pengarna delades ut direkt till dem de var avsedda för försvann de inte i byråkrati och korrupcion. Mottagarna satsade ansvarsfullt på mat, medicin och utbildning. Därtill fick många råd att investera i näringsverksamhet, rent vatten och sanitet. I klartext gick de ihop för att köpa toaletter, och för att försörja sig på sikt köpte de symaskiner med mera. Särskilt kvinnors frihet, trygghet och värdighet ökade markant.

I ett annat försök i en by i det svårt hiv-drabbade Namibia uppnåddes snabbt liknande goda resultat. Särskilt värt att nämna är de utfattiga kvinnor som fick råd att säga nej till mäns sexköp. Det var en livräddande inkomst.

Det finns också ett ökat intresse i världen, inte minst i låg- och medelinkomstländer, för olika typer av kontantstödssystem, inklusive pensionsystem. Det kan vara riktat till fattiga grupper, oftast villkorslöst men ibland med villkor. Ungefär 130 låg- och medelinkomstländer har något system av detta slag. Antalet länder i Afrika söder om Sahara ökar snabbt. År 2015 hade 40 av 48 länder någon form av kontantsstödssystem.

Fru talman! Den brittiska tankesmedjan Overseas Development Institute har på uppdrag av det ansvariga brittiska departementet samlat kompetens från hela världen för att utvärdera kontantstöd vid humanitära kriser. Högnivåpanelen gick igenom över 200 forskningsstudier och andra källor och redovisar sitt arbete i en mycket uppmuntrande och intressant rapport, *Doing cash differently: how cash transfers can transform humanitarian aid*, från 2015. Huvudbudskapet är klart och tydligt: Ge mer villkorslöst kontantstöd.

Det har visat sig att de allra flesta som befinner sig i nöd och är på flykt undan krig, naturkatastrofer eller annat elände och som får kontantstöd använder pengarna förnuftigt och föredrar att själva få bestämma vad de behöver. Människors värdighet stärks av förtroendet. Lokala marknader gynnas. Minskade kostnader för transport och lagring av varor gör också att mer av biståndet faktiskt går till de behövande.

I rapporten ges några exempel där skillnaden varit betydande. Till exempel skriver man att två och en halv gånger mer av hjälpbudgeten i Somalia gick direkt till de behövande när stödet gavs i form av kontanter i stället för mat. Rapportförfattarna menar att biståndsgivare och hjälporganisationer alltid bör ställa sig frågan: Varför inte kontanter? Och: Om inte nu, när?

Sverige bidrar redan till program med kontantstöd som en del av den humanitära hjälpen till exempelvis palestinska familjer i Gaza och till människor som flytt från Syrien. Det är bra, men kan vi göra mer?

Tillsammans med Valter Mutt och Carl Schlyter har jag föreslagit en ökad satsning på villkorslöst kontantstöd och basinkomst inom svenskt humanitärt bistånd och utvecklingssamarbete, det vill säga att bygga upp system för olika slags kontantstöd som passar de länder vi samarbetar med. Kanske slår jag in en öppen dörr, och i så fall är jag glad. Det skulle vara intressant att höra hur utrikesutskottet och departementet ser på detta. Motionen avslås utan motivering, men någon kanske vill kommentera den här i kammaren.

Alla människor har rätt till ett värdigt liv utan fattigdom, och alla människor vill utvecklas och är inte bara mottagare eller viljelösa offer. Det är två viktiga grundprinciper för svensk politik för global utveckling. Kanske kan man sammanfatta det så här: Att lita på människor och att inte krångla till saker i onödan ger stora fördelar, både mänskliga och ekonomiska, i detta sammanhang lika väl som andra. Därför vill jag lyfta fram det som det brittiska departementet har tagit reda på och erfarenheterna av hur det ser ut runt om i världen.

Fru talman! Jag vill också helt kort nämna ännu en motion av Jabar Amin, Valter Mutt, Carl Schlyter och mig själv om att avskaffa avräkningar från biståndet som nu går till det inhemska flyktingmottagandet. Sverige måste naturligtvis ha råd att satsa på både och. Vi föreslår därför i motionen att avräkningarna fasas ut successivt så att de försvinner helt

inom en tioårsperiod. Skulle det gå snabbare är det naturligtvis varmt välkommet.

Prot. 2016/17:42
8 december

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 9.)

§ 7 Försvar och samhällets krisberedskap

*Försvar och samhällets
krisberedskap*

Försvarsutskottets betänkande 2016/17:FöU1
Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap (prop. 2016/17:1
delvis)
föredrogs.

Anf. 145 ALLAN WIDMAN (L):

Fru talman! Det är väl jämnt tio dagar sedan Jens Stoltenberg, Natos generalsekreterare, i The Observer skrev att vi kanske just nu upplever vår generations farligaste tid. Händelseutvecklingen är dramatisk. För några veckor sedan beslutade Norge att överge sitt så kallade Natoförbehåll, och för första gången någonsin stationeras nu med viss permanens utländsk militär trupp på norskt territorium.

För några veckor sedan sökte sig korvetter med möjlighet till kärnvapenbestyckning och en extremt lång räckvidd in i Östersjön. Samtidigt kom nyheter om att robotsystemet Iskander placeras ut i Kaliningrad med ett uppenbart syfte, fru talman, att försöka sätta ett lås på inloppet till Östersjön.

Det har gått ett och ett halvt år sedan det senaste inriktningsbeslutet fattades, men det är helt uppenbart att detta beslut nu är frånsprunget av den säkerhetspolitiska verkligheten. Medan detta faktum blir alltmer uppenbart märker jag att regeringen i huvudsak nu ägnar sig åt två verksamheter.

Den första är att försöka distrahera den pågående försvarsdebatten och den allt starkare försvarsopinionen med att nu avisera en försvarsberedning. Den andra är att till varje pris försöka sälja ut delar av vårt materiella arv.

Tidigare har riksdagen gett bemyndiganden till regeringen att sälja utrustning som Försvarsmakten inte har något operativt behov av. Nu söker man riksdagens bemyndigande för att också kunna sälja det som Försvarsmakten behöver.

När vi i förra veckan justerade detta budgetbetänkande ställde sig Sverigedemokraterna bakom Alliansen i ett avslag på detta yrkande om bemyndigande. Men döm, fru talman, om min och allas förvåning när samma parti i dag på morgonen aviserade att man har gjort en svängning på 180 grader i den här frågan och alltså anser det rimligt och möjligt att regeringen får mandat att sälja materiel som det svenska försvaret behöver.

Det är väl uppenbart, fru talman, att även på andra punkter är nu den sverigedemokratiska försvars- och säkerhetspolitiken på väg in i nya svängar.

Efter inriktningsbeslutet 2015 skapades en försvarsgrupp som skulle vårda beslutet de kommande fem åren. Efter dagens nyhet kan jag konstatera att denna försvarsgrupp nu också synes ha fått en subkommitté inkluderande det sverigedemokratiska partiet.

Politisk förnekbarhet är någonting som är viktigt ju högre upp man kommer i den politiska hierarkin. Men eftersom försvarsministern ändå befinner sig här i kammaren skulle jag vilja ställa frågan till honom om han känner till om någon av hans medarbetare eller någon annan har tagit kontakt med Sverigedemokraterna för att informera om och diskutera den här frågan.

Medan försvarsministern i exportens tjänst besöker alltmer exotiska platser på vår jord sprider sig en oro här hemma. Inriktningsbeslutet är inte bara obsolet från en säkerhetspolitisk utgångspunkt, utan det är också utsatt för ett ekonomiskt haveri. I budgetunderlaget för 2017 skriver Försvarsmakten att man riskerar fördyringar på materielsidan. Det handlar om totalt 9 miljarder. Av dessa bedömer Försvarsmakten att 5 miljarder kommer att kunna falla ut under innevarande försvarsbeslutsperiod.

Enligt försvarsekonomer på FOI räcker inte det som har anslagits i inriktningsbeslutet för att finansiera den beställning som har gjorts av Försvarsmakten. En representant för FMV yttrade vid ett seminarium för ett par veckor sedan att hans bedömning var att det behövs 8,4 miljarder varje år i tillägg till det nuvarande inriktningsbeslutet för att beställningen ska kunna effektueras.

I det senaste numret av Försvarets forum kunde man läsa att stridskraftscheferna gör bedömningen att man kom in i den här försvarsbeslutsperioden med ett underskott på ungefär 20 miljarder. Regeringen vägrar dock att ta in det här, och man vill begrava försvarsdebatten i en försvarsberedning som bedöms ta ungefär två år i anspråk.

Fru talman! Jag menar att vi inte behöver någon analys av det säkerhetspolitiska läget just nu. Som engelsmännen skulle uttrycka saken: The writing is on the wall. Vi vet att omvärldsläget försämras, och nu handlar det om att tillskjuta medel här och nu.

Sverige behöver tokrusta, ursäkta uttrycket, de kommande åren. Det handlar om uniformer, fordon, ammunition, robotar, kängor och så vidare. Därför, fru talman, har Liberalerna i dag ett yrkande om att försvarsutgifterna på sikt måste uppgå till minst 2 procent av bnp, och vi hoppas kunna nå detta senast 2026.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 7.

Anf. 146 ÅSA LINDESTAM (S):

Fru talman! I dag är det budgetdebatt, och vi ska tala om försvar och samhällets krisberedskap. Arbetet med detta har tagit lång tid i utskottet. Det har varit svårt att tränga in i vissa delar, och vi har begärt mer information. Men i dag ska vi alltså fatta ett beslut om drygt 50 miljarder kronor för försvaret. Syftet är att öka den operativa förmågan.

Jag vill uppehålla mig vid Socialdemokraternas, Miljöpartiets och Vänsterpartiets reservation 5.

Jag vill börja med att säga till Allan Widman att ingen har tagit kontakt med SD. Jag tror att de själva har kommit till insikt. Jag fick skriftligt, via mejl, strax före utskottets sammanträde veta att de ändrat sin uppfattning, precis som jag sa till ordföranden.

Enligt reservationen ges ett bemyndigande till regeringen. Det är viktigt för Sverige, men det är också viktigt för Försvarsmakten och för försvarsindustrin. Det innebär trygghet att ha långsiktiga och klara beslut. Vi är inte betjänta av olika nycker.

Bemyndigandet handlar om export av JAS 39 C/D. Vi vill öka den operativa tillgängligheten. Det är den som det handlar om. Vi vill ha mer flygtidsuttag. Oreda skapar bara bekymmer och utrymme för andra att agera.

Denna ombeväpningsfas har oroat oss under en tid. Vi har sett att den flygoperativa förmågan har minskat. Den vill vi öka. Då är förtroendet för regeringen viktigt. Det som nu händer är bäst för Sverige. Riksdagen ska inte vara på en detaljnivå där vi diskuterar muttrar och skruvar. Vi ska ha trygghet och inte tvära kast. Vi ska hålla samma linje rakt igenom från utskott till kammare.

Försvarsgruppen består av fem partier och drygt 70 procent av denna kammare. Det ger stabilitet. Vi agerar i enlighet med försvarsbeslutet. Det är mycket lätt att ställa sig utanför och svårt att visa att man kan ta ansvar.

Vi behöver höja krigsförbandens operativa förmåga. Vi har fler övningar i dag än på mycket länge, och vi har större komplexitet. Vi har jobbat med brigadledningsförmåga och beredskapsövningar. Och vi har nu också möjlighet att avvisa kränkningar och upptäcka dem.

Jag överlåter till försvarsministern att ta upp en hel del av detta, eftersom jag vill hinna med att även tala lite grann om krisberedskapen. Här gäller ansvarsprincipen, som ni alla vet. Då handlar det om samverkan, men också om handling. MSB jobbar hårt med dessa frågor. Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar står högt upp på deras dagordning. Detta kommer de att leverera. De har också andra uppgifter som att genomföra internationella räddnings- och katastrofinsatser, stödja utlandsmyndigheter och självklart stödja nödställda svenskar i utlandet. De ska även bedriva kunskapsspridning. Här gör våra frivilligorganisationer stor nytta. Det kan röra sig om allt från gräsklippning för att ta prover på gräset där Tjernobyl fortfarande spökar till att sätta upp sambandscentraler.

Kustbevakningen kommer också att få förändrade arbetsuppgifter. Vi måste utnyttja våra resurser mer effektivt, och fler brott ska beivras. Därför ger vi dem också utökad självständighet och rätt att gripa in i den miljö där de verkar, alltså till havs och på sjön. I en ny lag handlar det om brottsbekämpning, om att hålla ordning och om att ha kontroll och tillsyn.

När det gäller Försvarsmakten handlar det alltså om att höja krigsförbandens operativa förmåga. Men allt löses ändå inte genom detta försvarsbeslut. Vi vet att det råder ett ansträngt läge för personalen i vissa förband. Det är emellertid en utredning på gång som nu är ute på remiss. Jag hoppas att den kommer att ge oss lösningen.

Men vår personal måste vara övad också och ha tillgång till den materiel som den behöver. Det är nu på väga att levereras.

När det gäller materiel för övrigt och för framtiden väntar vi också på nästa utredning som kommer om några dagar. Den känns också viktig. Hur ska vi utforma försvaret för den framtida hotbild som finns?

Vi har en mängd samarbeten med andra länder, där Finland är vår främsta samarbetspartner. Men vi samarbetar förstås även med övriga Norden, Baltikum, Polen, USA, FN, EU och Nato.

Prot. 2016/17:42
8 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap*

Dessutom har vi ett samarbete med polisen, så att polisen kan använda försvarets helikoptrar.

Sedan har vi förstås totalförsvaret, denna stora koloss som ska på fötter igen med det civila försvaret.

Inriktningen är, som jag sa, att öka den operativa förmågan. Det är oerhört viktigt. Nu är vi fem partier som står bakom detta. Inför nästa försvarsberedning hoppas jag att fler partier kommer att stå bakom den. Försvaret av Sverige är nämligen betydligt viktigare än de politiska partiernas ståndpunkter, eftersom vi måste stå samlade.

(Applåder)

I detta anförande instämde Peter Jeppsson (S) och Anders Schröder (MP).

(forts. § 10)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.56 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 8 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 7 december

SkU11 Ändrade regler för uppskov med kapitalvinst vid avyttring av privatbostad

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Punkt 5 (Forskning m.m.)

1. utskottet

2. res. 2 (M)

Votering:

225 för utskottet

70 för res. 2

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 37 SD, 24 MP, 20 C, 17 V, 16 L, 14 KD

För res. 2: 70 M

Frånvarande: 16 S, 14 M, 11 SD, 1 MP, 2 C, 4 V, 3 L, 2 KD, 1 -

Punkt 6 (Utbetalning av direktstöd m.m.)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

Votering:

258 för utskottet

37 för res. 3

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 70 M, 24 MP, 20 C, 17 V, 16 L, 14 KD

För res. 3: 37 SD

Frånvarande: 16 S, 14 M, 11 SD, 1 MP, 2 C, 4 V, 3 L, 2 KD, 1 -

Punkt 7 (Utbetalning från landsbygdsprogrammet)

1. utskottet

2. res. 4 (KD)

Votering:

281 för utskottet

14 för res. 4

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 70 M, 37 SD, 24 MP, 20 C, 17 V, 16 L

För res. 4: 14 KD

Frånvarande: 16 S, 14 M, 11 SD, 1 MP, 2 C, 4 V, 3 L, 2 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 9 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde

UU2 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Punkt 1 (Resultatredovisning)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

188 för utskottet

37 för res. 2

70 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 1 M, 24 MP, 20 C, 16 V, 16 L, 14 KD

För res. 2: 37 SD

Avstod: 69 M, 1 V

Frånvarande: 16 S, 14 M, 11 SD, 1 MP, 2 C, 4 V, 3 L, 2 KD, 1 -

Roland Gustbée (M) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Håkan Svenneling (V) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Prot. 2016/17:42
8 december

Punkt 4 (Prioriteringar inom utgiftsområdet)

1. utskottet

2. res. 4 (M)

3. res. 5 (SD)

4. res. 6 (C)

5. res. 7 (V)

6. res. 8 (L)

7. res. 9 (KD)

Förberedande votering 1:

16 för res. 8

14 för res. 9

264 avstod

55 frånvarande

Kammaren biträdde res. 8.

Förberedande votering 2:

17 för res. 7

16 för res. 8

262 avstod

54 frånvarande

Kammaren biträdde res. 7.

Förberedande votering 3:

20 för res. 6

17 för res. 7

258 avstod

54 frånvarande

Kammaren biträdde res. 6.

Förberedande votering 4:

37 för res. 5

20 för res. 6

238 avstod

54 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Förberedande votering 5:

70 för res. 4

37 för res. 5

188 avstod

54 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Huvudvotering:

121 för utskottet

70 för res. 4

104 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 24 MP

För res. 4: 70 M

Avstod: 37 SD, 20 C, 17 V, 16 L, 14 KD

Frånvarande: 16 S, 14 M, 11 SD, 1 MP, 2 C, 4 V, 3 L, 2 KD, 1 -

§ 10 (forts. från § 7) **Försvar och samhällets krisberedskap** (forts. FöU1)

*Försvar och samhällets
krisberedskap*

Anf. 147 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! En av de saker som inriktningsbeslutet handlar om och som håller på att verkställas är stationering av fast personal, en stridsgrupp, på Gotland. Dessutom har överbefälhavaren meddelat att man tidigare lägger den fasta baseringen på Gotland. Det är bra.

Om man nu med ena handen ger stärkt försvarsförmåga på Gotland är det viktigt att man inte tar med den andra handen. Det handlar om Nord Stream 2 och det som nu är föremål för diskussion, nämligen om Slite hamn ska hyras ut till ryska intressen.

Herr talman! Under frågestunden tidigare hade jag möjlighet att fråga försvarsministern om det. Han avböjde dock att svara på ett vänligt men bestämt sätt, genom att hänvisa till att han är minister och oroar sig för en KU-anmälan. Åsa Lindestam är inte minister och riskerar inte någon KU-anmälan och kan då företrädare det socialdemokratiska partiet. Därför vill jag ställa frågan till henne.

Den 13 december kommer det att föras samtal mellan socialdemokratiska lokal- och regionalpolitiker från Gotland och Blekinge och regeringsföreträdare. Vad vill Åsa Lindestam ha ut av de samtalen?

Återigen, vi ger med ena handen då vi stärker försvarsförmågan på Gotland. Det finns nu risk för att vi tar med den andra genom att urholka det, exempelvis genom att Slite hamn hyrs ut till ryska rör, ryska intressen.

Vi moderater känner oss väldigt lugna och tillfreds med att vårt oppositionsråd i Karlshamn, Magnus Gärdebring, säger nej till ryska rör i Karlshamn. Vår gruppledare i regionfullmäktige på Gotland, Simon Härenstam, säger nej till ryska rör och intressen i Slite hamn. Vad tycker Åsa Lindestam att socialdemokraterna på Gotland och i Karlshamn bör säga när det gäller ryska rör och ryska intressen?

(Applåder)

Anf. 148 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Jag satt i den här kammaren när vi diskuterade ettan, den första Nord Stream. Vad jag minns av den debatten och av vad moderaterna anförde tyckte de att det var en bra idé. Jag har också för mig att de sa att Nord Stream 1 var fredsfrämjande.

Nu står vi inför nästa beslut. Jag har förstått att det kommer att hållas förhandlingar i veckan. Jag satt också här i kammaren under hela frågestunden och hörde att försvarsministern fick ett antal frågor, inte bara från Moderaterna utan från flera andra partier också. Han svarade att han väntar på att höra hur samtalen löper i veckan. Jag väljer att göra samma sak. Jag kommer att vänta och se vad som händer i veckan. Jag hoppas att vi sedan kommer att få en föredragning om vad som har kommit fram i diskussionerna.

Jag hoppas också att man lyssnar på varandra. Det är vad demokrati är för mig, att man kan slå sig ned runt samma bord och diskutera för- och nackdelar och fundera på vad man får ut av olika saker. Jag hoppas att vi kan ha samma ton och att vi i den lilla försvarsgrupp som nu faktiskt består av 70 procent av den här kammaren kan få ta del av den informationen. Då kommer vi också att få veta vad samtalen leder till.

Frågan ligger så här långt hos regeringen.

Anf. 149 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Ett berömt stridsrop är: Vad vilja socialdemokratin? Därför vill jag upprepa det: Vad vilja socialdemokratin?

Jag kan förstå – och jag kan i vilket fall inte göra något åt det – att försvarsministern under frågestunden inte ville beskriva vilka förväntningar han har på mötet den 13 december mellan regeringen och lokala socialdemokratiska företrädare från Gotland och Blekinge. Men Åsa Lindestam sitter i riksdagen. Det vore därför intressant att få veta vad man vill.

Återigen, med den ena handen försöker vi nu stärka försvarsförmågan på Gotland när vi sätter upp stridsgrupper – man kan ha synpunkter på om det är tillräckligt och på om det borde vara mer, men vi börjar i alla fall ta steg i rätt riktning mot att förstärka på Gotland. Vill man då riskera att med den andra handen rasera det, när det gäller att tillåta ryska rör och intressen i Slite hamn och även i Karlshamn?

Herr talman! Det enda jag önskar är att få reda på vad Socialdemokraterna egentligen vill i den här frågan. Det kanske inte är särskilt svårt. De lokala företrädarna, till exempel även liberalerna på Gotland, är väldigt tydliga. Centern har nu, genom sin partiledare, förklarat att de, i alla fall på central nivå, motsätter sig Nord Stream 2 och tycker att det är en dålig idé. Allt fler samlas bakom den kloka positionen att Nord Stream 2 inte är i Europas och Sveriges intresse.

Jag menar därför att man ska använda sig av EU:s energiunion, av EU:s institutioner och kommissionen för att på den nivån försöka förhindra Nord Stream 2. Men vi har också ett lokalt ansvar. Och det är tillåtet att axla ett lokalt ansvar för nationen, framför allt om det handlar om två så försvarsvänliga län som Gotland och Blekinge. Där är man medvetna om behovet av en stärkt svensk försvarsförmåga.

Herr talman! Vad vilja socialdemokratin?

Anf. 150 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Återigen, för mig är demokrati viktigt. För en socialdemokrat betyder demokrati att man har många och långa samtal innan man sätter ned foten. Man lyssnar också på andras åsikter innan man så småningom samlar ihop sig, analyserar och beslutar. Det hoppas jag att Moderaterna också gör, om de har den möjligheten.

Det är på det sättet vi måste jobba i den här positionen, i Sveriges riksdag. Det skulle inte vara bra för Sverige om vi själva, var och en, skulle gå ut med våra tyckanden. Jag tror att vi behöver samla oss och lyssna. Efter det kommer vi att ge ett klart besked i frågan.

Vi följer också de lagar och förordningar som det handlar om. Då kan inte en nivå bara bestämma över en annan. Vi har en ödmjukhet inför varandra.

Vi måste ha all information på bordet, innan vi kan säga: Så här ska vi göra, och så här ska vi lösa just den här frågan, eller andra frågor. Socialdemokraterna har alltid jobbat på det sättet. Och det kommer vi att fortsätta göra. Det blir Socialdemokraterna starka av.

Prot. 2016/17:42

8 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap*

Anf. 151 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Herr talman! Jag kunde inte undgå att notera att Åsa Lindestam i sitt anförande återkom flera gånger till att försvars- och säkerhetspolitiken måste vara stabil och långsiktig. Jag vill påminna om att det nu är ganska länge sedan vår säkerhetspolitiska omgivning uppvisade tecken på långsiktighet och stabilitet. Jag tror att det är nödvändigt att anpassa sig till detta förhållande, även om det sker kortsiktigt och med tvära kast.

Åsa Lindestam säger att vi ska sälja svenska stridsflygplan för att göra stridsflyget mer tillgängligt. Det är svårbegripligt att det skulle kunna bli resultatet av en försäljning. Men regeringen hävdar att man genom försäljningar ska kunna återföra medel till Försvarsmakten som ska komma försvaret till godo. Det är därför Alliansen har visat en positiv inställning till detta.

Men, herr talman, när regeringen inte berättar hur många stridsflygplan man ska sälja, inte kan berätta hur mycket pengar som kommer att återföras till det nationella försvaret och inte heller när det kan ske blir utskottet oroligt. Det är därför vi har önskat att regeringen ska återkomma vid varje enskild affär och redovisa konsekvenserna för det nationella försvaret.

Anf. 152 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Jag vill yrka bifall till reservation 5 och i övrigt vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet. Jag glömde det tidigare och ber om ursäkt för det.

Allan Widman! Stabil och långsiktig säkerhetspolitik är viktigt för Sverige. Det är precis det som vi håller på med. Vi förändrar inte på kort sikt och kastar oss fram och tillbaka, utan jag vill att vår säkerhetspolitik ska vara allmänt känd och stabil. Alla ska veta vad Sverige tycker. Det är det som vi håller på med just nu.

När det gäller flygplanen är det så att om Försvarsmakten föreslår denna lösning för att öka den operativa flygförmågan kan alltså Allan Widman säga: Nej, det är det inte. Det kommer att leda till en försämring.

Det är detta som det här beslutet innehåller. Om vi vill göra affärer inom den ram som vi har sagt och inom det försvarsbeslut som vi nu är några – 70 procent – i den här kammaren som står bakom, då tycker jag faktiskt att vi kan tillåta oss att lita på regeringen.

Det här är ett allvarligt läge, tycker jag. Det omvärldsläge som vi ser är absolut inte lugnt och stabilt, som Allan Widman påpekade. När vi inte kan lita på dem som står oss nära och vi vill överpröva deras beslut för att det är någonting som kan bli fel i det tycker jag att det bär i väg.

Om vi nu kan sälja C/D och använda pengarna på ett bra sätt så att den operativa flygförmågan ökar tycker jag att det är bra beslut. Jag litar på regeringen. Jag tror att man fattar rätt beslut. Jag litar också på Försvarsmakten. Jag vet att Försvarsmakten är duktig i det som man gör.

Anf. 153 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Herr talman! Mig veterligt är det inte Försvarmakten som föreslår Sveriges riksdag att bemyndiga regeringen att sälja stridsflygplan JAS 39 Gripen C/D. Det är regeringen som föreslår detta.

Herr talman! Jag har precis som alla andra ledamöter i försvarsutskottet täta kontakter med företrädare för myndigheten Försvarmakten. Som jag har förstått är deras svar villkorat av att man får besked om hur många flygplan det är som vårt försvar ska avstå. Hur mycket pengar är det som kommer tillbaka till Försvarmakten och kommer Försvarmakten till godo? Framför allt: När kommer pengarna i så fall tillbaka?

Vi lever nu i ett omvärldsläge som gör att åtminstone jag oroar mig väsentligt mer för tiden före 2022 än för den tid som kommer efter.

Jag anser att om man är en ansvarskännande försvarspolitikern måste man kunna besvara dessa frågor innan man skriver ut en in blanco-check till regeringen att sälja försvarsmateriel som vår försvarsmakt säger att man har behov av. Hade man inte haft något behov, hade det naturligtvis varit helt okej. Men man säger att man har behov av materielen. Likväl ska ni mer eller mindre villkorslöst ge detta bemyndigande.

Herr talman! Jag har suttit i försvarsutskottet under snart 15 års tid, och jag har inte sett något liknande bemyndigande. Hade det kommit för 15 år sedan med det omvärldsläge som då rådde, ja, då hade jag möjligen kunnat vara mer överseende, men inte som det ser ut i dag.

Anf. 154 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Jag har suttit lika länge i försvarsutskottet som Allan Widman har. Jag har varit närvarande och följt ärendena noga. Jag har också väldigt många kontakter både i och utanför myndigheterna. Jag känner att jag har fått väldigt mycket på fötterna för att kunna stå bakom det här beslutet.

Som jag sa från talarstolen har vi haft många beredningar. Vi har bjudit in alla som vi har velat bjuda in, och jag har aldrig gått emot ett enda förslag från Allan Widman när han har sagt att vi också måste lyssna på dessa. Alla som har haft möjlighet har fått komma och informera oss.

Jag förstår inte vad som kan bli sämre i och med att vi fattar det här beslutet nu, eller vad som blir bättre om vi i stället ska låta utskottet bestämma hur det ska vara. Jag förstår inte den skillnaden. Jag litar på Försvarmakten, jag litar på FMV och jag litar på regeringen. Det här kommer att bli bra.

Jag känner inte att vi fattar ett in blanco-beslut. Vi har fått så mycket information om hur det här ska bli, så för mig är det klart redan.

Anf. 155 MIKAEL JANSSON (SD) replik:

Herr talman! Vi ser just nu att länderna runt Östersjön upprustar. Orsaken är att säkerhetsläget har försämrats. Den nya presidenten i USA, Trump, påverkar ju också detta när han kräver att Natoländerna ska uppfylla sina Natoavtal.

Land efter land proklamerar att försvarsanslagen ska höjas till 2 procent av bnp, men det gör inte den svenska regeringen och inte heller försvarsgruppen. Här talar man om att försvarsanslaget ska öka med 1 miljard per år i fasta pengar. Det innebär att Sverige kommer att satsa 2 procent av bnp på försvaret år 2066. Enligt min mening räcker inte det. Med den

här takten kommer vi inte att kunna fylla de hål som finns i försvaret, och vi kommer inte heller att kunna rusta upp så att vi får ett invasionsförsvaret.

Min fråga till Åsa är: Kommer regeringen snart att höja takten med vilken försvarsanslaget ökar?

Anf. 156 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Det pågår en upprustning runt Östersjön, det ser vi båda. Vi ser också att Nato kräver 2 procent av bnp.

Jag har precis kommit hem från Washington – jag är lite jetlaggad fortfarande – och där kom det väldigt tydligt fram att man kräver av medlemsländerna att de snarast når upp till 2 procent.

Jag tror att det är bra, men man måste också se vad dessa 2 procent innehåller, och det måste vara effektivitet. Om det mesta av dessa 2 procent i andra länder går till personal kanske det ändå inte är personalens löner och pensioner som gör att man får en effektiv försvarsmakt. Vi måste också se på det.

Av dessa 2 procent kräver Nato att 20 procent ska gå till forskning och materiel. Där ligger vi i Sverige i framkant.

I går var vi på Försvarsmaktens högkvarter och fick information. På min fråga svarade man att man som främsta önskemål hade att personalen skulle finnas på plats. Som jag också sa från talarstolen är det ett bekymmer hur vi ska få personal till alla tjänster inom Försvarsmakten.

Jag hoppas att den utredning som nästa månad landar på regeringens bord går fort att genomföra och att den kommer att innebära att det ska finnas personal på plats. Trots allt är det väldigt mycket detta som det handlar om, att det finns en mänsklig hand bakom det som görs. Här har vi en stor utmaning. Även om jag inser att det finns många andra saker som är av stor vikt och ska beslutas om längre fram är det faktiskt personalen som jag funderar mest över.

Anf. 157 MIKAEL JANSSON (SD) replik:

Herr talman! Försvarsmakten genomförde ett krigsspel för några år sedan för att kunna beräkna hur många Gripen Erik som skulle behöva inköpas. Man kom då fram till att 60–80 plan var det lägsta antalet. Ska vi ha 60 plan kräver det ganska rejält mycket nytt luftvärn av medelräckvidd eller långräckvidd.

Försvarsmakten har varit tydlig med vilken typ av luftvärn som man vill ha, och det är det fransk-italienska Aster 30-systemet. Om vi köper det systemet finns det en stor chans att svensk försvarsindustri kan bli delägare och driva på för att det systemet blir ännu bättre.

Detta är lite av en vattendelare, tycker jag. Kommer vi att köpa ett nytt, effektivt och modernt luftvärn som går att utveckla i framtiden eller kommer vi att köpa ett begagnat system som är billigt – exempelvis gamla Patriotsystem – för en mindre peng? Det är här man visar om man verkligen tycker att försvaret är viktigt. I så fall ska man välja Aster 30-vägen.

Jag vill fråga Åsa om regeringen kan garantera att man inte kommer att köpa föråldrade system.

Anf. 158 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Det är just i den här syltburken som vi inte borde ha fingrarna. Innan vi hamnar i något beslut om materiel och framtid måste vi ha

alla kort på bordet. Detta är någonting som jag överlåter till den blivande försvarsberedningen att titta på. Det här är en av de frågor som jag är säker på att man kommer att diskutera mycket.

Vi är nog alla övertygade om att vi behöver ett luftvärn med lång räckvidd. Jag tror att det står överst på den lista som den nya försvarsberedningen kommer att jobba med, så jag är säker på att detta kommer att lösas på bästa sätt. Men man måste först veta hur den materiel som vi satsar på kommer att förvaltas i framtiden.

Jag kan hålla med om att vi inte ska ha sådant som är gammalt och inte brukbart. Detta gäller i alla avseenden och inom alla politikområden. Vi måste ha bra saker som jobbar för framtiden.

Det är dock inte alltid lätt att handla rätt. Därför ska vi som politiker i försvarsutskottet inte göra dessa saker utan lita på de personer som dagligen och stundligen och i ett stort antal jobbar med sådana materielsystem. Det tänker i alla fall jag göra.

Anf. 159 HANS WALLMARK (M):

Herr talman! Samma dag som FOI lägger fram sin senaste forskningsrapport om rysk försvarsförmåga har vi budgetdebatt om försvaret här i Sveriges riksdag. Det är bra, för det är mot bakgrund av verkligheten och dess villkor som vi måste fatta beslut nu och för framtiden.

FOI noterar fortsatta satsningar i Ryssland. Det handlar om kapacitetuppbyggande. Låt mig citera FOI: ”Samtidigt har förverkligandet av det statliga beväpningsprogrammet förbättrat den ryska försvarsindustrins utsikter att spela en viktig roll för rysk militär förmåga under de kommande tio åren.”

I ljuset av detta måste vi göra allt för att öka vår operativa förmåga här och nu men också bereda oss på att möta det som kan finnas i luften, på vattnet, under vattnet och på marken bortom 2020. Till det kommer även rysk förmåga när det gäller cyber, propaganda, desinformation, påverkansoperationer och sabotage.

Sverige står inför stora utmaningar när det gäller försvars- och säkerhetspolitiken. I Försvarsmaktens egen perspektivstudie som presenterades förra veckan pekas på fyra centrala faktorer som påverkar Sveriges säkerhet de kommande åren.

1. Ryssland planerar att öka sin militära förmåga i perioden efter 2020.
2. Operationsmiljön i Östersjöområdet förändras och kommer till stor del att fokusera på att förneka den andra parten handlingsfrihet. Med detta följer också stora satsningar på tekniska system för fjärrbekämpning.
3. Sverige blir oundvikligen påverkat om en väpnad konflikt i Östersjöområdet uppstår.
4. Hybridkrigföring riktar sig mot samhället som helhet, och samhällets sårbarhet vid påfrestningar ökar.

Sammantaget är detta en mycket oangenäm bild av vad vi har att vänta de kommande åren, och det är ett scenario som ställer stora krav på svensk försvarsförmåga. Vi måste därför fortsätta att stärka vår egen försvarsförmåga för att kunna upprätthålla en god tröskeffekt. Samtidigt måste vi

utveckla vårt totalförsvaret för att kunna stå emot hotet från hybridkrigföring.

Vi behöver ett Sverige som inte bara kan agera i tider av fred och krig – var sin yttersta punkt på skalan – utan som dessutom klarar av det stora och breda däremellan, skymningsläget, det vill säga olika tider med olika former av påfrestningar.

Herr talman! Omvärlden kan beskrivas som allt mörkare. Då är det ändå positivt att vi påbörjat stärkandet av den svenska försvarsförmågan. Försvarsbeslutet från 2015 började genomföras från och med den 1 januari. Beslutet har fokus på det nationella försvaret och att höja den operativa förmågan i krigsförbanden.

Tack vare bland andra Moderaterna tillförs försvaret 10,2 miljarder extra under perioden i stället för det bud på 6,2 miljarder som regeringen kom med. Detta är pengar som bland annat har möjliggjort att fast verksamhet åter finns på Gotland efter att den socialdemokratiska regeringen Göran Persson genom försvarsbeslutet 2004 avvecklade Gotlands regemente.

För egen del ser jag det som det första steget på en trappa som oundvikligen måste leda uppåt. Flera bra konkreta åtgärder vidtas som ett resultat av försvarsbeslutet. Det handlar om satsningar på basplattan som inkluderar bland annat mer övning, ny ammunition och standardfordon. Försvarets förmåga till ubåtsjakt stärks också.

Herr talman! En försvarsberedning löser i sig inga problem. Den är inte viktig i sig själv. Men vi från moderat sida har ändå nu i ett år krävt att den ska inkallas dels för att vi ska ha ett organ där partierna kan förhandla om hur vi kan stärka den svenska försvarsförmågan, dels för att vi långt tidigare skulle kunna följa upp den nya tidens alla hot som vi möter.

Det handlar onekligen om den rent militära förmågan men också om det som vi från moderat håll har sagt om ett starkare fokus på det psykologiska försvaret, Totalförsvarets forskningsinstitut och det civila försvaret. Vi förordade i vårt budgetförslag att dessa områden skulle stärkas. Vi kan dagligen se hur desinformation och påverkanskampanjer riktas mot Sverige och riskerar att underminera tilliten till samhällets institutioner. Dessa hot måste identifieras och mötas.

Det civila försvaret är en viktig komponent av totalförsvaret, och uppbyggnaden av det civila försvaret har nu också påbörjats. Det civila försvaret syftar till att värna civilbefolkningen, säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna och bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld. Problemet är att det inte finns tillräckligt med resurser avdelade för uppgiften.

Samtidigt som vi genomför försvarsbeslutet från 2015 måste vi även blicka framåt. Det finns ingen motsättning mellan dessa båda saker. Försvarsmaktens slutsats att vår egen militära förmåga i perioden efter 2020 kommer att sjunka i relation till den ryska pekar just på behovet att redan nu börja förbereda och planera för ett nytt försvarsbeslut. Den trendförändring vi har sett i fråga om försvaret måste fortsätta. Och vi måste ha modet och förmågan att göra det som kan ske för att här och nu öka vår förmåga samtidigt som det viktiga arbetet med att förbereda ett nytt beslut borde ha kommit igång.

Prot. 2016/17:42

8 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap*

Herr talman! Vi moderater har medverkat till att öka försvarsanslagen i förhållande till vad Socialdemokraterna och Miljöpartiet ville. Vi moderater har också medverkat till ett försvarsbeslut som av Försvarsmakten själv beskrivs som ett trendbrott. Vi moderater är därför fortsatt beredda att värna en förstärkt svensk försvarsförmåga inom alla områden.

Nu är inte tid att vara senfärdig. Vi har heller inte råd att låsa oss vid gårdagens lösningar. Sveriges försvar ska fortsatt stärkas, och det som har beslutats ska också levereras. Jag yrkar bifall till Alliansens reservation nr 8.

(Applåder)

Anf. 160 MIKAEL JANSSON (SD) replik:

Herr talman! Finska tv gjorde nyligen en undersökning om vilka partier i Finland och Sverige som ville ha en försvarsallians mellan de båda länderna. I Sverige såg Sverigedemokraterna, Liberalerna och Kristdemokraterna positivt på en försvarsallians.

Man ska veta att en försvarsallians mellan Sverige och Finland skulle höja tröskeleffekten mycket. Det skulle vara betydligt tuffare att ge sig på de två krigsmakterna tillsammans än ett av länderna i taget.

I Finland var Moderaternas motsvarighet Samlingspartiet för en försvarsallians. Ser man på möjligheterna att bygga ett starkt försvar är det uppenbart att det kommer att ta tid. Sveriges och Finlands gemensamma bnp är 54 procent av rysk bnp. När någon säger att vi inte kan bygga ett starkt försvar eller att vi inte kan bygga en tröskeleffekt stämmer det inte. Vi skulle kunna bygga en tröskeleffekt som gör att någon nog inte skulle ge sig på Sverige och Finland tillsammans eftersom det skulle vara en för stark makt, och det skulle kosta mer än det smakar.

Varför motsätter sig Moderaterna en svensk-finsk försvarsallians så mycket?

Anf. 161 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Det är intressant att Mikael Jansson från Sverigedemokraterna pläderar för att bilda en försvarsallians för att få en större ekonomisk kropp med större gemensam bnp och för att man skulle få en tröskel-effekt. Mikael Jansson och Sverigedemokraterna måste då förklara följande: Om man ökar tröskeleffekten med *ett* land, vilken skulle tröskeleffekten bli om man samarbetar med 28 andra stater?

Om koncentrationen är på tröskeleffekt och att man får ökad bnp är Mikael Jansson och Sverigedemokraterna svaret skyldiga om varför man vill ha en försvarsallians med ett land och inte med 28, vilket man får genom ett Natomedlemskap. Dessutom skulle man med ett Natomedlemskap få den bindande artikel 5 som innebär att vi *vet* att andra länder kommer till vårt stöd och till vår hjälp. Vi behöver inte tro, hoppas, be eller önska utan då vet vi att de kommer till vår undsättning.

Vidare tror jag att man mycket väl kan ha en fördjupad diskussion om detta. Jag hör till dem som är för en svensk-finsk försvarsallians, men inom ramen för ett gemensamt Natomedlemskap. Jag tror att det finns stor klokhet i att vi bistår varandras länder. Men jag vill inte utesluta att vi även samverkar med andra länder i vårt närområde såsom Norge, Tyskland, Storbritannien och Polen. Där är Mikael Jansson svaret skyldig.

Vi ska vara medvetna om att vi har en ensidig solidaritetsförklaring, vilket Finland inte har. Ingår vi den här typen av försvarsförbund innebär det att man också från finländsk sida får ett helt annat ansvar för den sjötomt som Sverige ansvarar för. Jag tror att det förtjänar att påpekas även i den finländska debatten.

Som vi alla säger vet vi att en konflikt riktad mot Estland, Lettland och Litauen även kommer att inbegripa inte minst Sverige. Därmed skulle man dras in i den.

Sverigedemokraterna är svaret skyldiga.

Anf. 162 MIKAEL JANSSON (SD) replik:

Herr talman! Skillnaden på en solidaritetsförklaring och en försvarsallians är mycket tydlig. En solidaritetsförklaring innebär inte att man säkerligen kommer att göra någonting. Om ett annat land hamnar i krig är det ett väldigt svårt beslut för ett land att ställa sig solidariskt och ingripa militärt. Det är ett tufft beslut, och det kommer bara att ske om man har en försvarsallians innan. Lojaliteten är ju självklar. Skulle Finland angripas är det klart att Sverige ställer upp om vi har skrivit under på det och vice versa. Det tror jag att historien visar väldigt tydligt.

Att det är bättre att ha en liten allians än att vara med i Nato beror på att Nato i det här läget är motpolen till Ryssland. Om vi flyttar fram Natos gränser närmare Ryssland ökar anspänningen i Östersjön väldigt mycket. Det är i sig en stor fara. Det kan öka risken för missförstånd och upptrappningar. Blir det konflikter kommer det kanske att vara på vårt eget område. Det är ett klart mycket sämre alternativ än alternativet med Sverige och Finland i allians.

Min nästa fråga gäller försvarsanslaget. Alliansens försvarsanslag gick under åtta år från 1,3 procent av bnp till 1,1 procent av bnp. Ni sög ur försvaret. Fast försvaret redan stod på knäna när ni tog makten fortsatte ni att suga ur det. Ni lade 2007 ett extra sparbeting som gjorde att er egen försvarsminister Odenberg fick hoppa av i protest. Vi har i dag ett materielhål – vi saknar materiel för tiotals miljarder till vårt lilla försvar. Min fråga är: Om alliansregeringen får en ny chans, hur vet vi att ni inte fortsätter att nedmontera försvaret?

Anf. 163 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Jag tillhör dem som tycker att Moderaterna förtjänar att vara självkritiska till det vi gjorde och i vissa fall inte gjorde under alliansåren. Men detta har också lett oss till nya slutsatser och till att vi nu gör saker och ting. Vi har medverkat till ett försvarsbeslut där vi var med och såg till att öka de anslag som Socialdemokraterna initialt hade föreslagit. Vi närmast dubblerade dem, vilket bland annat har möjliggjort den satsning som nu sker på Gotland, den förbättrade ubåtsjakten och en del annat. Jag tycker att det finns all anledning för Moderaterna att fortsätta medverka till försvarsbeslut som innebär att vi stärker den svenska försvarsförmågan. Men nu är vi där vi är.

Det är intressant att lyssna till Mikael Janssons och Sverigedemokraternas något trassliga syn på detta med försvarsallianser. Det är faktiskt väldigt svårt att instämna i att en allians med *ett* land skulle ge ökad säkerhet och trygghet men att denna skulle förnekas oss om vi samverkade

med 28 länder, med en betydligt större ekonomisk kropp och en betydligt större tröskelförmåga.

Dessutom, herr talman, måste jag vända mig mot Sverigedemokraternas sätt att betrakta världen. Man ser Nato som en motpart till Ryssland. Därmed beskriver man också Sverige och i någon mening Finland som något slags buffertstater, som en buffertzona mellan två rivaliserande makter.

Herr talman! Jag är en del av väst. Jag är rätt övertygad om att när strateger och militärer i Kreml i Moskva tittar västerut över Östersjön ser de att ett land som Sverige inte skulle stå stillatigande vid sidan av om en militär våldtäkt av Estland, Lettland eller Litauen skulle ske. Det är så som det har beskrivits i Bringéus rapport och på annat håll: Inträffar en konflikt i Östersjöområdet kommer Sverige oundvikligen att dras med. Då tycker jag att det är bra att ha många vänner och inte bara en.

Anf. 164 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Jag är inte den som brukar gå upp och försvara Göran Persson, men jag måste bara ta tillfället i akt. Precis som Mikael Jansson kommer jag ihåg hur Borg år 2007 stod i Almedalen och skar ned budgeten för försvaret så till den milda grad att försvarsminister Odenberg avgick. Jag kommer också ihåg det som sas om försvaret som ett "särintresse".

Det här gjorde att det tillsattes en grupp politiker där de borgerliga ingick, Genomförandegruppen. För att "komma in" i budgeten tog man bort en stor mängd materiel i de beställningar som gjordes. Allt det här skulle man utföra på sex månader. Det var en enorm besparing. Jag tror att det var försvarsminister Tolgfors som tillsatte den gruppen.

I allt det här tror jag inte att man egentligen ville ont. Men när man står inför beslut som man tvingas fatta utifrån ekonomi blir det ibland fel, oavsett om man heter Göran Persson eller Borg. Man kanske inte inser hur svårt det kan vara.

Med anledning av detta skulle jag vilja ställa en fråga. Skulle det återigen kunna hända att man får ett förslag från sina borgerliga kamrater som gör att man måste skära ned budgeten?

Anf. 165 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Om vi nu ska ha historiska budgetdebatter finns det all anledning att fördjupa sig något i dem.

För det första: Som jag sa tycker jag att det finns skäl att vara självkritisk till en del som gjordes och en del som inte gjordes under åren 2006–2014. Min fråga är: Är Åsa Lindestam självkritisk till vad Socialdemokraterna gjorde åren dessförinnan?

Jag kommer från Ängelholm. Det är en av de orter som drabbades av den förbandsdöd som flög genom Sverige under 1990-talet och början av 2000-talet, då svensk försvarspolitik var lika med förbandsnedläggningar. Finns det någon form av självkritik även hos Socialdemokraterna?

För det andra: Kan Åsa Lindestam peka på vilka av de budgetförslag Socialdemokraterna lade fram under alliansåren 2006–2014 som innebar att man ville ha mer pengar till försvaret? Sanningen är den – det kommer jag ihåg mycket väl – att ni till exempel i valrörelsen 2010 hade ett rödgrönt valmanifest där ni tillsammans krävde neddragningar på 2 miljarder. Hade detta blivit regeringens politik hade vi stått i ett än djupare hål som

vi skulle få gräva oss ut ur. Jag tycker nog, herr talman, att det finns all anledning för Socialdemokraterna att tala med lite mindre ord och framför allt kanske med lite större ödmjukhet och självkritik.

Dessutom vill jag påminna om att vi har en försvarsuppgörelse som Moderaterna är en del av. Det grundbud som Peter Hultqvist och Magdalena Andersson gav oss i Alliansen var på 6,2 miljarder. Det slutade på 10,2 miljarder. Det tycker jag är en väsentlig förbättring, som vi stod för under de här förhandlingarna.

Lite självkritik och lite ödmjukhet är min enkla gåva till Socialdemokraterna.

Anf. 166 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Det är nog den omvärldsbevakning som man för tillfället har som gör att det händer saker med försvarets ekonomi. Fyra år före nedläggningen i Ängelholm beslutade man att lägga ned F 15 i Söderhamn. Då stod det mellan Ängelholm och Söderhamn, och Söderhamn förlorade. Jag är mycket medveten om vad som hände. Jag vet vad jag uttryckte för ord när F 15 försvann. Och jag tycker fortfarande att det är sorgligt. Bygden har varit präglad av det här mycket länge.

Den egentliga orsaken till att jag begärde replik är att jag just nu i kamraren upplever att de borgerliga partiernas företrädare Allan Widman och Hans Wallmark inte är överens angående Försvarsberedningen, inte ens om formerna för en försvarsberedning. Är det så att vi kommer att forma en försvarsberedning utan vissa partier i den borgerliga alliansen? Kan ni då fortsätta att kalla er en allians? Jag upplever att ni skiljer er åt sinsemellan i det ni har sagt i dag. Kommer budgetarna från era respektive partier i så fall att se likadana ut, eller kommer det att skilja sig där också? Fler sådana frågor kommer att dyka upp inför en försvarsberedning.

Anf. 167 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Jag är rätt trygg med att Alliansen vill åt samma håll. Vi växeldrar. Det visar inte minst dagens markering från Centerpartiet. Vi vill stärka den svenska försvarsförmågan. Vi uttrycker det på lite olika sätt, och vi har också landat på lite olika slutsatser i de förhandlingar som var inför det här försvarsbeslutet. Men riktningen råder det ingen som helst tvekan om. Vi alla fyra partier vill stärka den svenska försvarsförmågan. Vi alla fyra partier ser värdet av samarbete i form av Nato. Vi alla fyra partier är djupt bekymrade över den ryska utvecklingen. Det är klart att detta förenar oss och kommer att utgöra även inom detta område ett bra och stabilt regeringsunderlag.

Den andra frågan som Åsa Lindestam berörde handlade om den smärta hon uttryckte för nedläggningen av flygflottiljen i sin hemkommun Söderhamn. Det är detta som är problemet. Vi har ort efter ort i Sverige som kan berätta om precis samma smärtupplevelser när en flygflottilj, ett förband eller någon annan verksamhet avvecklades och lades ned. Det var svensk försvarspolitik under de socialdemokratiska åren på 90-talet och början på 2000-talet. Förband efter förband, verksamhet efter verksamhet, lades ned och avvecklades.

När man riktar ett kritiskt finger mot Alliansen finns det skäl att vända det i 180 graders riktning, peka på sig själv och fråga: Vilket ansvar har vi för den försvarsnedrustning som har skett i Sverige? Vilket ansvar har vi

som tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet så sent som 2010 tyckte att vi skulle dra ned på försvarsutgifterna? Det självkritiska fingret tror jag skulle göra Socialdemokraterna gott. Vi är också självkritiska.

Anf. 168 MIKAEL JANSSON (SD):

Herr talman! För tids vinnande yrkar jag endast bifall till reservationerna 5, 6 och 11.

Totalförsvaret och krisberedskapen är viktiga för vår trygghet. När vi var nya i riksdagen 2010 var vi ensamma om att vilja införa utbildning av värnpliktiga. Vi var ensamma om att vilja återgå till invasionsförsvar. Vi var ensamma om att vilja höja försvarsanslaget kraftigt. I dag är vi inte ensamma längre.

I två av frågorna har alla andra partier ändrat sig. Alla vill nu ha utbildning av värnpliktiga tillbaka. Alla vill nu ha invasionsförsvaret tillbaka. I dessa två för försvaret helt centrala frågor där vi har gått före råder nu enighet. Det är bra!

Problemet är att det inte finns någon majoritet för en förändring i den tredje frågan, att kraftigt höja försvarsanslagen. Vi var ju ensamma där 2010. Nu är vi inte helt ensamma längre. I dag är det två partier som kraftigt vill höja försvarsanslagen, Sverigedemokraterna och Liberalerna. Frågan är: Var är Moderaterna och Socialdemokraterna?

Med den takt ni vill upprusta – 1 miljard kronor per år i fasta priser – kommer det att ta till år 2066 innan vi i Sverige satsar 2 procent av bnp på försvaret. Den takten är inte relevant. Den är alldeles för låg jämfört med hur osäkerheten har ökat i vårt närområde. Kom igen, om Sverigedemokraterna och Liberalerna kan prioritera försvarsfrågorna ordentligt ska fler partier kunna det.

Putsa gärna på retoriken och försök ta olika poäng i debatten! Det tillhör försvarspolitikerna det med. Men glöm framför allt inte att budgetera betydligt mer resurser till försvaret. Innan upprustningen tar effekt måste en hel del svarta hål i försvaret köpas ut.

Köpas ut måste också alla freds Anpassningar i försvaret som inte är relevanta i ett invasionsförsvar. Övriga länder i Östersjöområdet är nu i snabb takt på väg emot försvarssatsningar på 2 procent av bnp. Det kommer att vara verklighet inom fem år.

Varför satsar den svenska regeringen på att nå detta viktiga mål först om 50 år? Den strategin är sanslöst oansvarig. När vi ska återta invasionsförsvaret måste hela systemet fungera som ett väloljat system av system. Det är vi överens om mellan partierna.

Vi är också överens om att alla försvarsgrenar är viktiga. Vi behöver fungerande luftförsvaret, sjöförsvaret och markförsvaret. Vi behöver också hemvärn, ett civilt försvar, och hushållen bör ha en egen krisberedskap. Vi anser att det också behövs ett driftvärn. Angående driftvärn har inte de andra partierna gjort några ställningstaganden än.

Totalförsvaret som helhet ska kunna avvisa kränkningar men också avgöra mot inträngande stridskrafter. Att kunna hejda intrång i flera riktningar samtidigt är viktigt, men vi bör också kunna avgöra i åtminstone en riktning. Vi anser att försvaret för att nå detta mål måste ha en viss volym, och vi anser att försvaret måste vara klokt utgångsgrupperat.

Vi ska kunna bedriva en offensiv försvarstaktik men med defensivens fördelar. Vi tror inte att en eller två armébrigader kan lösa dessa uppgifter

för hela Sverige som regeringen tror. Vi behöver flera förband. Försvaret behöver vara väl samplanerat mellan fältarmén, hemvärnet och lokalförsvarsförbanden.

Vi anser att åtta armébrigader med 40 000 officerare och soldater med understöd av 38 000 officerare och soldater i olika fördelningsförband är en normalnivå för den svenska armén. Vi vet inte var en fiende eventuellt kommer att angripa, men vi måste kunna försvara huvudstaden med Arlanda, flygbasen Kallax, Norrbottens kustland, Gotland, Småland och Blekinges kustland.

Vi föreslår därför också uppsättande av tre amfibiebrigader med sammanlagt 18 000 officerare och soldater. Dessa brigader ska ha kompanier för rörlig kustrobot. Vad gäller antalet ubåtar måste vi ta hänsyn till att minst en av tre ubåtar alltid kommer att befinna sig i varv. Vi måste också ha ubåtar ständigt grupperade utanför Stockholm och Göteborg. Vi hinner nämligen inte ta ubåtar långa sträckor vid behov i undervattensläge. Det gör att Sverige behöver minst tolv ubåtar i ett längre perspektiv, och i ett medellångt perspektiv kan vi klara oss med åtta. Förmåga till minläggning, minröjning och ubåtsjakt är viktig. Antalet ytstridsflottiljer bör utökas till tre med en på västkusten.

Luftvärnet bör få större plats. Brigadluftvärnet bör utökas till en hel bataljon per brigad, och flygvapnet bör ha ett eget strategiskt luftvärn. Om vi behåller alla Gripen C/D i flygvapnet och dubblar tillverkningstakten på Gripen Erik kan Sverige ha sammanlagt 200 Gripen år 2026, det vill säga tio divisioner. Köper vi in fler reservdelar, öppnar flygverkstaden i Ronneby igen och anställer fler servicetekniker blir flygflottan mer operativ.

Utbildningen av värnpliktiga bör utnyttjas till att öka antalet förband. Vi stöder fullt ut tanken på en försvarsallians med Finland. Den kan ingås inom två år och optimeras efter hand.

Anf. 169 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Herr talman! Nu tyckte jag nästan att jag inte riktigt förstod. Mikael Jansson säger i sitt anförande att vi ska behålla alla Gripen C/D som det svenska flygvapnet har i dag. I det särskilda yttrandet som Sverigedemokraterna har lämnat i betänkandet upprepar man samma sak: "När det gäller ombeväpningsfasen från JAS 39 C/D till JAS 39 E anser vi att Försvarsmakten bör få behålla samtliga Gripen C/D operativa inom flygvapnet." Längre ned skriver man: "Vi anser att det vore rimligare att flygvapnet får 100–200 stridsflygplan och att Gripen C/D kan opereras fram till slutet av 2020-talet."

Varför är då detta så märkvärdigt? Jo, herr talman, det är märkvärdigt därför att Sverigedemokraterna i dag på morgonen meddelade övriga ledamöter i utskottet att man nu avser att ge regeringen ett bemyndigande att sälja just JAS 39 Gripen C/D, alltså de plan man till och med här i talarstolen påstår att vi behöver behålla. Därför blir ju frågan: Har Sverigedemokraterna satt ned foten i denna fråga eller inte?

Det är en sak att utskottet och riksdagen har gett regeringen bemyndigande att sälja försvarsmateriel vi inte har ett operativt behov av i Försvarsmakten. Det som nu är på väg att ske är dock någonting helt unikt, nämligen att man ger tillstånd till försäljning av sådant som försvaret behöver. Jag förstår inte på något vis hur ekvationen går ihop intellektuellt för Sverigedemokraterna. Är det så att man nu avser att ge regeringen detta

Prot. 2016/17:42

8 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap*

bemyndigande måste jag ju ställa frågan vad i himmelens namn det är som har fått Sverigedemokraterna att – efter justering i utskott – helt ändra uppfattning i denna fråga.

Anf. 170 MIKAEL JANSSON (SD) replik:

Herr talman! Det är inte så komplicerat egentligen. Hade vårt budgetförslag gått igenom hade man inte behövt sälja några C/D-plan. Det vill vi inte göra. Vi har en egen linje, så att säga, som innebär att vi vill ha fler än 60 plan – vi vill ha på sikt 200 plan. Att köpa Gripen är väldigt billigt samhällsekonomiskt för Sverige; vi har egen tillverkning av stridsflygplan, vilket väldigt få länder har. Saab håller nu på att koppla greppet kring marknaden, vilket är ett mycket intressant läge.

Varför har vi då ändrat oss i frågan som var uppe i utskottet i morse? Jo, vårt budgetförslag kommer inte att gå igenom. Det kommer inte att vara vår budget som är underlag för statens verksamhet, utan det kommer att vara regeringens budget. Då måste vi ta hänsyn till läget som det är. Vi är rädda att den befintliga numerären när det gäller plan som faktiskt kommer att finnas under kommande år kan bli för låg, vilket blir en strategisk risk. Vi vågar heller inte delta i någonting som skulle kunna äventyra exportordrar av Gripen.

Detta var ett trassligt ärende med många lösa tåtar i, men hade riksdagen antagit vår budget hade det varit enkelt. Då hade vi inte behövt avveckla några C/D-plan alls. Vi tycker nämligen att det är fel linje. I det befintliga läget, där vår budget inte har blivit antagen i kammaren, måste vi dock gå den väg vi har gjort.

Anf. 171 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Herr talman! Det Mikael Jansson påstår är direkt felaktigt. Det är en sak att vi, när det gäller rena budgetfrågor, inte kan rösta emot regeringens förslag när våra alternativ faller. Men det här är inte en budgetfråga; det är fråga om ett bemyndigande. Vårt utmärkta kansli har inte någon gång under hela beredningsprocessen sagt att det blir omöjligt att neka regeringen bemyndigandet, så det duger inte riktigt att gömma sig bakom detta, Mikael Jansson.

Du säger att vi behöver alla dessa C/D-flygplan och att vi hade kunnat köpa många fler om ert budgetförslag hade gått igenom. Det finns ett gammalt uttryck som lyder "Bättre en fågel i handen än tio i skogen", men den tesen är inte konform med Sverigedemokraternas politik. Vad ni gör nu är nämligen att avveckla flygplan vi faktiskt har, till förmån för en förhoppning om att ni någon gång i framtiden ska köpa in ett okänt antal hundra nya flygplan. Detta håller inte.

Jag ställer min fråga på nytt, för jag noterar att Sverigedemokraterna vägrar svara på den: Vad är det som får Sverigedemokraterna att klockan fem över tolv vända 180 grader i den här frågan? Har Sverigedemokraterna kontaktats angående detta? Vad är det som har fått er att ändra uppfattning, Mikael Jansson? Var vänlig och svara på den frågan!

Anf. 172 MIKAEL JANSSON (SD) replik:

Herr talman! Det är klart att vi diskuterar och analyserar underlagen tillsammans med andra som har kunskaper, men vi har inte haft kontakt

med de rödgröna. Vi har bara meddelat de rödgröna att det nu finns en annan inställning från vår sida.

Vi tycker att ditt utskottsinitiativ är väldigt bra, Allan Widman. Det skulle regeringen kunna ha med i nästa års budgetproposition, det vill säga att man kommer in till riksdagen med en exportorder i taget. Det är en bra princip. Vi tycker att det är mycket bättre jämfört med hur budgetpropositionen ser ut i år.

Vi vågar dock inte riskera att det blir en dipp i den befintliga numerären av stridsflygplan under kommande år, och vi vill inte riskera exportordrar på Gripen. Det är nämligen viktigt. Saab håller på att koppla greppet på marknaden, och de ordrar vi får i närtid kan påverka stora kommande ordrar som vi har möjlighet till.

Det var ju för väl att denna kammare beslutade att vi skulle utveckla egna stridsflygplan. Det är kanske det beslut som har räddat mest pengar. Jag kan inte se något beslut som har varit så lönsamt för oss. Det är nämligen utrett av en KTH-professor att det är gratis när vi köper Gripen. Samhällsekonomiskt är det positivt. Hade vi köpt amerikanska plan hade det kostat oss flera hundra miljarder kronor.

Vi sverigedemokrater har alltid varit positiva till Gripensatsningen och till svenska ingenjörer, och vi ska förhålla oss positiva till utvecklingen av högteknologisk försvarsmateriel av detta och andra slag. Det är nämligen väldigt viktigt för landet.

Anf. 173 ANDERS SCHRÖDER (MP) replik:

Herr talman! Jag noterade att Mikael Jansson rabblade upp än det ena, än det andra materielprojektet han vill satsa på – kanske på en detaljnivå jag inte hade önskat, men det är väl upp till Sverigedemokraterna hur mycket de vill gå in och pillar på alla muttrar och så vidare.

Jag kan tycka att det är lätt att lova stora satsningar när man har en oppositionsbudget som kanske inte riktigt går ihop. Det är en klassiker att varje gång Sverigedemokraterna lämnar en budgetmotion konstaterar ekonomiska experter att det inte är genomförbar politik. Man räknar med besparingar som inte är realistiska och som inte skulle gå att genomföra. Det är väldigt stora nedskärningar framför allt på migrationssidan som inte går att göra även om man skulle vilja.

Min egentliga fråga handlar dock om något annat. Vi har talat mycket om materielen, och jag skulle vilja gå in på den nya tidens krigföring och hybridhot. Vi har inte minst påverkansoperationer, någonting som aktualiserades i höstas genom den person som i medierna har gått under namnet Egor Putilov. Den personen fick lämna Sverigedemokraternas riksdagskansli, men partiet självt menade i sitt pressmeddelande att personen inte utgjorde ett säkerhetshot. Man erkände åtminstone inte det, utan man hänvisade till att det blivit för mycket mediala skrivelser.

Utifrån detta skulle jag vilja fråga om Mikael Jansson tycker att Egor Putilov utgjorde ett potentiellt säkerhetshot och att det var rätt att han, utifrån det perspektivet, fick lämna sin post.

(TALMANNEN: Jag vill påminna om att vi debatterar utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap.)

Prot. 2016/17:42

8 december

Försvar och samhällets
krisberedskap

Anf. 174 MIKAEL JANSSON (SD) replik:

Herr talman! Vårt budgetförslag och de sparbetning vi har är kontrollräknade av riksdagens utredningstjänst, Anders Schröder, så det är egentligen den du kritiserar. Det finns partiska ekonomer som säger att våra siffror inte går ihop, men återigen: Det är en kritik mot riksdagens utredningstjänst.

Vi minskar alltså nyinvandringen. Att man tjänar pengar på det kan nog många räkna ut, för den invandring vi har haft matchar inte arbetsmarknadens krav just nu. Det är väldigt dyrt. I alla våra städer kan vi se att det finns stadsdelar där väldigt få är i arbete. Att man tjänar pengar på att inte ha en sådan typ av invandring är ju även mellan tummen och pekfingeret självklart, men våra siffror är alltså kontrollräknade.

Jag tror att vi kommer att få se mycket påverkansoperationer från de nationer i världen som just nu sysslar med sådana, och Ryssland är ett sådant land. Vi kommer att få se många personer som försöker ta sig in för att få information och påverka. Det kan drabba alla, så att säga.

När det gäller Putilov hade han fått andra anställningar där han hade lyckats nästla sig in. Att han inte var lämplig att vara anställd hos oss blev ju med tiden klart. Jag hade ingenting med honom att göra, och jag vet inte vad han har för bakgrund. Om han var en farlig person i detta hänseende vet jag inte; jag känner mig bara säker med tanke på att han åtminstone inte kom in i försvarsavdelningen, där vi jobbar. Det är helt klart så att man bör vara observant på detta. Det kan jag hålla med om.

Anf. 175 ANDERS SCHRÖDER (MP) replik:

Herr talman! Vad gäller budgeten kan man absolut skicka in många olika frågor till riksdagens utredningstjänst. Vi som har gjort det vet att de räknar på alla möjliga hypotetiska scenarier. Men bara för att de räknar med att det är hypotetiskt genomförbart betyder det inte att det skulle gå att genomföra i praktiken. Det handlar om de politiska realiteterna och om vilka internationella konventioner vi är förbundna till när det gäller att ta emot människor, till exempel.

Det går inte att avveckla en myndighet hur snabbt som helst. Vilka samhällsekonomiska effekter blir det om man gör väldigt snabba förändringar av bidragssystemen, som Sverigedemokraterna räknar med? Det är detta jag hänvisar till när jag säger: Det här är inte någonting som jag tror går ihop rent ekonomiskt.

Vad gäller Putilov noterar jag med viss glädje att det ändå är någon sorts framsteg. Vi går från att det här inte är ett problem till att det kanske är ett problem – man vet inte. Jag är glad över att Mikael Jansson åtminstone tar ett steg i den riktningen.

Anf. 176 MIKAEL JANSSON (SD) replik:

Herr talman! Vad gäller konventioner och vad de sätter för gränser vet vi att den regering vi har i dag sa: Konventioner är tvingande på så vis att vi inte kan stoppa invandringen till Sverige. Det sa statsministern. Men så gick det en tid, och sedan kunde han stoppa invandringen. Regeringen gör alltså olika tolkningar av konventionerna – den saken är säker.

Vi vet också i dag att Danmark tillämpar Dublinförordningen rakt av. Det räcker med att vi jobbar med de avtal vi har. Då kan vi stoppa mycket av den invandring till Sverige som är förfelad och kostsam i de delarna.

Det var de frågorna jag uppfattade.

Anf. 177 ANDERS SCHRÖDER (MP):

Herr talman! Vi har ett försämrat säkerhetspolitiskt läge – så har det hetat i ett par år. Orsaken är framför allt det ryska agerandet i vårt närområde. Genom en kraftig upprustning och ett folkrättsvidrigt agerande i Ukraina har den ryska regimen visat att den är beredd att använda militär makt för att nå sina politiska mål. Rysslands agerande går helt emot den europeiska säkerhetsordning som innebär att varje stat måste ha rätten att på egen hand, i demokratisk anda, utforma sin politiska framtid. Att detta inte längre är självklart i alla delar av Europa är allvarligt.

Även i andra europeiska länder ser vi exempel på hur Putins regim försöker påverka politiken. Den ryska regimen bedriver i dag ett påverkansarbete i hela västvärlden, inte minst genom cyberattacker, spionage och desinformationskampanjer. I samband med valet i USA hackades till exempel Demokraternas mejlservrar i syfte att skada Hillary Clinton och stärka Donald Trump. Vladimir Putin har även beviljat betydande lån till franska Nationella frontens valkampanjer. I Sverige har en tjänsteman på Sverigedemokraternas riksdagskansli ägnat sig åt desinformation under falskt namn – det finns misstankar om kopplingar till Ryssland. I Montenegro har en man med kopplingar till Ryssland gripits. Han anklagas för att ha planerat en kupp för att avsätta den sittande regeringen och installera en ny som är mer skeptisk till väst. Rysslands långsiktiga ambition är att försvaga väst genom splittring.

Sedan den 9 november i år är den säkerhetspolitiska situationen i omvärlden än mer oklar. Donald Trump gick till val på en motsägelsefull, otydlig och populistisk utrikespolitik. Ena dagen är han en isolationist som hotar med att inte stödja sina Natoallierade. Nästa dag hotar han med att anfälla Iran. Hans dokumenterat systematiska ljugande genom hela valrörelsen gör att vi ärligt talat inte kan ta honom på orden. Hans utrikespolitiska linje blir därmed oklar. Det är svårt att veta någonting om den innan han har tillträtt som president i januari.

Det är utifrån detta jag med viss förvåning noterar att valet av Trump i en del borgerliga kretsar har använts som ett argument *för* ett Natomedlemskap. Jag tror att de personer som vill binda fast Sverige i gemensamma försvarsgarantier med USA gör klokt i att avvakta Trumpadministrationens tillträdande innan de avfärdar eventuella nya risker som ett Natomedlemskap skulle kunna innebära för vår del. Låt oss i stället utveckla de försvarspolitiska samarbeten som vi har med USA men också med till exempel Storbritannien, Polen och framför allt Finland! Att en process med Tyskland inletts för att ytterligare bredda vilka vi samarbetar med är positivt. Sverige ska vara fortsatt alliansfritt.

Herr talman! Mot bakgrund av den ökade osäkerheten enades regeringen och tre av de borgerliga partierna förra året om en inriktningsproposition i syfte att stärka den operativa förmågan i stridsförbanden. Det är den inriktningen som vår budget syftar till att genomföra. Det är inte ovanligt att jag som miljöpartist får frågan: Vill inte ni rusta ned? Eller jag kan rent av få frågan: Vill inte ni avskaffa försvaret? Miljöpartiet har, precis

Prot. 2016/17:42

8 december

Försvar och samhällets
krisberedskap

som bland annat FN, en långsiktig vision om global nedrustning. Det är en vision som jag hoppas att många delar. Men dagens politiska beslut måste ta sin utgångspunkt i hur världen faktiskt ser ut snarare än i hur vi önskar att den ser ut. Vi har gjort en sådan säkerhetspolitisk analys tillsammans med övriga partier i Försvarsberedningen. Vi är eniga om att det försämrade omvärldsläget gör att försvaret behöver stärkas.

I inriktningspropositionen från 2015 enades fem partier om att skjuta till drygt 10 miljarder till försvaret fram till 2020. Det är ett viktigt trendbrott. Särskilda prioriteringar som pekas ut i inriktningspropositionen är satsningar på basplattan för att höja förbandens stridsduglighet, ubåtsjaktförmågan och en utplacerad stridsgrupp på Gotland. Utplaceringen valde ÖB att tidigarelägga utifrån det försämrade säkerhetspolitiska läget, vilket jag ser som ett positivt exempel på att Försvarsmakten har en förmåga att agera proaktivt om man upplever att det behövs.

Samtidigt som arbetet med att öka den operativa förmågan i stridsförbanden här hemma pågår deltar svenska soldater i internationella insatser i en rad länder runt om i världen. Insatserna i Mali, Afghanistan och Irak bidrar tillsammans med svenskt bistånd till att öka säkerheten i instabila regioner. Därför blir det logiskt att Sverige utökar sitt bidrag av militära rådgivare i Irak efter en sådan förfrågan från koalitionen.

De steg som togs med inriktningspropositionen för att stärka försvarets operativa förmåga och som nu verkställs i budgeten är viktiga. Samtidigt finns det ännu mer att ta tag i, inte minst vad gäller den bredare hotbilden. Hybridhot som omfattar cyberkrigföring, desinformationskampanjer och andra typer av påverkansoperationer har blivit mer vanligt förekommande. Jag tror att det är områden där vårt försvar framöver kommer att behöva stärkas ännu mer. Nästa år ska en ny försvarsberedning tillsättas. Jag ser fram emot att i det forumet få diskutera de här frågorna med flera av mina kollegor i kammaren.

Med det yrkar jag bifall till reservation 5 och står i övrigt bakom förslaget i betänkandet.

Anf. 178 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Herr talman! Ärade ledamöter och åhörare! Detta är ett av de viktigare tillfällena under det här året och den avslutande månaden att gå igenom vad som krävs för att ha en bra beredskap och en god försvarsförmåga och också förutsättningarna för nästa års verksamheter.

I många olika inlägg har man lyft fram var vi står i dag. Det grundläggande och viktiga nu är att titta framåt och att lära av det som har varit. Men det handlar också om att ha en så realistisk bild som möjligt utifrån vad som faktiskt händer och vad det är som vi måste ta på allvar.

Det har svängt snabbt. Det fortsätter att bli än mer osäkert. Världen ser oroligare ut nu än vad den gjorde när Försvarsberedningen lämnade över den rapport som låg till grund för försvarspolitiska överväganden och det inriktningsbeslut som fattades våren 2015.

I en oroligare värld krävs ledarskap, samling och handlingskraft med fokus på att nå långsiktighet men också tillräckligt bra innehåll i de beslut som måste fattas.

Den senaste tidens relativt snabba förändring av säkerhetsläget i vår omvärld betyder att många geopolitiska sanningar kan behöva omprövas. Vi kan inte längre ta tidigare antaganden för givna.

Vi har följt effekterna av och diskussionerna efter brexit och presidentvalet i USA. Senaste nyårsaftonen antog Ryssland sin senaste säkerhetsstrategi. Det pågår förödande krig och konflikter i Mellanöstern, i Ukraina och på fler platser. Det påverkar oss och Europas absoluta närområde. De konsekvenser den ryska regimens tankar och ageranden nu och framöver får för vårt land måste vi ta på allvar.

Vårt samhälle är riktigt sårbart. Vi står inför både gamla och nya hybridhot. Vi möter cyberattacker. Vi ser och konstaterar militära kränkningar, övningsverksamhet, upprustning och säkerhetspolitiska signaler som än mer visar på oron.

Vi har mycket att återta med totalförsvarsplanering och andra insatser för att stärka hela den samlade uthålligheten i Sverige. Jag tror att det är angeläget att verkligen utvärdera om det är en tillräckligt offensiv ambition att börja totalförsvarsplaneringen i slutet på den här inriktningsperioden. Jag tror att det är någonting som måste påskyndas, för det berör hela Sverige. Det berör alla kommuner och alla myndigheter, och vi vet att myndigheternas beredskap ser olika ut.

Man måste också ha en förståelse för vad det handlar om. Ordet ”hybridhot” måste förstås mycket bredare och djupare i vårt land. Det är oerhört grundläggande.

Vi står fast vid och är glada över att vi nådde fram till den överenskommelse som landade på ytterligare 10,2 miljarder till det svenska försvaret. Vi deltar aktivt i att följa upp försvarsbeslutet, och vi vårdar överenskommelsen.

Samtidigt ser vi också att nuläget är annorlunda än det var då. Vi i Centerpartiet anser också att det är viktigt att regeringen kan ta de beslut och ge de uppdrag som krävs till både Försvarsmakten och övriga myndigheter som berörs för att de ska kunna analysera vad som nu krävs för att möta de nya hoten och det nya läget på det kortsiktiga planet och också återkomma till vad det handlar om för ytterligare resurser som behövs för att stärka försvarsförmågan.

Det är det ena perspektivet. Det andra handlar om kommande försvarsbeslut. På medellång sikt behöver vi göra ett så grundligt jobb som möjligt. Det är därför väldigt viktigt att de utredningar som har presenterats och de som kommer att presenteras i närtid och inom ett år både tas om hand och analyseras grundligt och att vi ser ett helhetsperspektiv.

För att kunna göra jobbet så bra som möjligt inför nästa beslut anser vi att en försvarsberedning behöver inkallas i början av 2017. Eftersom vi har den lägsta andelen av bnp till försvarsresurser bland Nordens länder just nu – 1 procent, medan snittet för de övriga ligger på drygt 1,3 procent – har vi för Centerpartiets del landat i att en skälig nivå för våra försvarsutgifter är minst det nordiska snittet. Det motsvarar ytterligare 11 miljarder per år i nuvarande procentuella andel. Det blir för en femårsperiod ytterligare 55 miljarder för att komma upp till det nordiska snittet. Då vet vi samtidigt att Danmark, Finland och Norge har aviserat förändringar i förhållande till tidigare beslut.

Det är vår målsättning: att vi ska kunna ha en dialog i kommande försvarsberedning som börjar tidigare än tänkt för att kunna landa i en gemensam ambition om minst det nordiska snittet som andel av bnp för försvarsutgifterna. Kan vi nå det kommer vi också att skapa ett mycket större

utrymme för Försvarmakten att kunna genomföra de åtgärder som krävs inför 2020-talet.

(Applåder)

Anf. 179 STIG HENRIKSSON (V):

Herr talman! Vänsterpartiet anser att Sverige ska arbeta med både civila och, när så krävs, militära insatser. Vi anser dock att det är väldigt viktigt att civila och militära insatser alltid hålls noga separerade när det gäller personal, materiel och ekonomi. Det är viktigt att biståndsmedel inte används till militära insatser och att verksamheterna inte blandas samman, eftersom det skapar oklarheter och tvivel kring de civila insatsernas opartiskhet och integritet.

Frågor om militära insatser behandlas av det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet. Just nu diskuterar vi fortsatta insatser i Irak och Afghanistan. Riksdagen har därför förutsättningar att vid behandling av enskilda fredsfrämjande insatser beakta dessa förutsättningar för att insatsen ska kunna genomföras på ett sätt som inte bidrar till en sammanblandning med biståndsinsatser. Det är väldigt viktigt av många skäl att de hålls separerade, inte minst på grund av att risken för våld mot biståndsarbetare och andra som arbetar med utpräglade hjälpinsatser ökar när civil personal förknippas med militär.

Jag står självklart bakom den här skrivningen men nöjer mig här i kammaren med att yrka bifall till vår reservation 9 samt reservation 5, som är gemensam för S, V och MP.

Reservation 9 handlar om att bättre samordna militära och civila resurser på hemmaplan. Det kan tyckas motsägelsefullt, men det är det inte alls om man tänker efter.

Detta blev alldeles uppenbart när det gäller brandbekämpningshelikoptrar vid den stora skogsbranden i Västmanland 2014, och det blev än mer tydligt sommaren efter. Eftersom Försvarmakten inte har något uppdrag att dimensionera för det civila samhällets behov, som det heter, tolkades det som att man inte ens när det gällde helikopterförarnas semesterplanering behövde ta någon hänsyn till eventuell brandbekämpning. Lyckligtvis var sommaren 2015 regnig.

Vår uppfattning är att Sverige är ett alldeles för litet land för att inte samordna och koordinera sina resurser. I dag ska Försvarmaktens stöd till det civila samhället och andra myndigheter vid behov enbart ske ”inom ramen för Försvarmaktens befintliga förmåga och resurser”. Att samordna Försvarmaktens kapacitet och dimensionera för vissa typer av civila behov menar vi med relativt små medel skulle kunna spela en stor roll för civil krishantering. Det vore också ur samhällsekonomisk synpunkt naturligtvis effektivare att använda resurserna så.

Visst har Försvarmakten kvar uppdraget att stödja de civila delarna av samhället vid en större kris, men den skrivningen är enligt min mening inte tillräcklig.

Ett konkret exempel är Flygvapnets anskaffning av nytt målflyg, något som ska ske i relativ närtid, eftersom de gamla planen från 70- och 80-tal börjar bli uttjänta. Om Försvarmakten tar hänsyn till civila behov skulle det i det här fallet kunna handla om att man vid införskaffandet av ett nytt målflyg ser till att de även fungerar för vattenbombning. Det är inom parentes den enda form av bombflygplan jag riktigt uppskattar.

Jag anser alltså att det bör utredas hur Försvarsmakten tydligt kan uppdras att både i sin planering och i sin verksamhet dimensionera för att också kunna bistå samhället vid nationella kriser och katastrofer. Utredningen bör omfatta extraordinära händelser som omfattar såväl sjöräddning som brandbekämpning och naturkatastrofer.

I detta sammanhang bör utredaren även se över hur ett eventuellt ersättningssystem kan konstrueras, för självklart ska Försvarsmakten kompenseras för eventuella merkostnader vad gäller såväl investeringar som drift.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 9.

Anf. 180 SOFIA DAMM (KD):

Herr talman! Kristdemokraterna ser försvarsöverenskommelsen som ett viktigt första steg för ett starkare försvar som ändamålsenligt kan försvara Sveriges gränser. Vi ser att försvarsöverenskommelsen behöver staka ut en ny väg för att Försvarsmakten ska ha tillgängliga resurser och möjlighet att försvara vår fred och frihet.

Vad vi redan nu vet, ett år senare, är dock att verkligheten har kommit i kapp den för ett år sedan så nödvändiga propositionen. Situationen i Östersjöregionen har eskalerat bara det senaste året, och det är viktigt att återigen sammankalla försvarsberedningen för att skyndsamt påbörja ett nytt arbete med att staka ut vägen till ett starkare försvar, där vi kristdemokrater anser att det uttalade målet bör vara att försvarsutgifterna kommer upp till 2 procent av bnp.

Vi anser också att detta brådskar. Ett förslag skulle kunna vara att försvarsgruppen får till uppgift att se vilka frågor som särskilt brådskar och diskutera finansieringen av dessa så att en tidigareläggning av vissa beslut skulle kunna ske.

Det är dock inte enkom mer medel som kommer att kunna lösa Försvarsmaktens i dag tämligen försvagade situation. Förändringar behöver ske på personalförsörjningssidan, och här ser vi positivt på den nyligen presenterade utredningen.

Herr talman! Det psykologiska försvaret måste stärkas. Desinformationskampanjer har blivit vardagsmat i Sverige och i våra grannländer. I fallet med journalisten Jessikka Aro vid finska Yle blev det ännu mer tydligt att desinformation är en fråga som inte bara rör enskilda länder utan är en fråga som rör hela den demokratiska ordning vi känner i dag.

Desinformation är ett problem som måste tas på största allvar av både enskilda länder i samarbete likaväl som av de samarbetsorgan som har säkerhetsfrågan på sitt bord, bland annat FN.

För att stärka arbetet mot desinformation föreslår vi kristdemokrater i vår budgetmotion 40 miljoner kronor mer än regeringen de kommande åren för bekämpning av desinformation. Vi föreslår att detta arbete sköts av en separat myndighet. Vi anser att arbetet tyvärr blivit alltför anonymt i MSB:s försorg. Den nya myndigheten bör få i uppdrag att kartlägga desinformation, bedriva forskning på området och se över hur källkritik kan bli ett större inslag i utbildningen.

Gång efter annan har vi sett prov på en krisberedskap i landet som lämnat mycket övrigt att önska. Låt oss exempelvis återvända till branden i Västmanland 2014. Alla inblandade gjorde ett fantastiskt jobb, men de hade inte alla nödvändiga verktyg till hands för att utföra insatsen fullt ut.

Hade det funnits bättre möjligheter till brandbekämpning från luften i Sverige kunde skadeverkningsarna av branden eventuellt ha begränsats.

Vid flygolyckan i Lapplandsfjällen i januari i år tog sig aldrig den svenska räddningshelikoptern ens från flygplatsen. Där har vi Norge att tacka för hjälpen att lokalisera olycksplatsen.

Detta gör att vi måste ifrågasätta huruvida Sverige har nödvändig krisberedskap eller inte, om vi har de bästa verktygen för uppgiften samt främst vem som är satt att utföra uppgiften och vem som kan utföra uppgiften.

Vi kristdemokrater är tillsammans med övriga allianspartier överens om att nyttjandet av Försvarens helikoptrar bör ses över. Vi anser också att Försvarens roll i samhället bör ses över i ett bredare perspektiv. Organisationen kompetens kan komma till användning även då andra än rent militära påfrestningar i samhället uppstår, till exempel vid naturkatastrofer och allvarliga olyckor. Försvaret är redan i dag i viss mån behjälplig i sådana situationer. En försvarsutredning bör se över hur Försvaret i större utsträckning skulle kunna vara samhället behjälplig i de situationer där andra instanser inte klarar uppgiften. Utredningen bör också genomlys de eventuella hinder, lagmässiga som praktiska, som finns för Försvarens möjligheter att bistå samhället i dessa situationer.

Med dessa ord vill jag påpeka att jag naturligtvis står bakom samtliga av Kristdemokraternas reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 10 som rör det bredare perspektiv som jag precis har redogjort för.

(Applåder)

Anf. 181 Försvarensminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! År 2017 är det 46,1 miljarder, år 2018 är det 47,2, år 2019 är det 49,5 och år 2020 är det 51,6 miljarder till försvaret. Försvarens uppgörelsen omfattar 10,2 miljarder.

Såsom jag ser på uppgörelsen har alla som har medverkat i uppgörelsen medverkat på ett positivt sätt och står för den tillsammans. Det blir lite lätt patetiskt när den ena efter den andra ska ta åt sig äran av det ena eller det andra i en sådan uppgörelse. Man står tillsammans för en uppgörelse, och sedan förvaltar man uppgörelsen tillsammans. Det gör vi i försvarsgruppen.

Målet är att höja den militära förmågan och fördjupa de internationella samarbetena. Det sker steg för steg. Det vi nu levererar är en övningsverksamhet på en betydligt högre nivå än tidigare. Det är pansarvärnsförmåga, granatkastare, brobandvagnar, kort- och medelräckviddigt luftvärn, sensorer, förstärkt ubåtsjaksförmåga, halvtidsmodifiering av fartygen Gävle och Sundsvall, spridning av flygbaser, livstidsförlängning av Tp84 Hercules, två nya ubåtar, nästa generations JAS Gripen, försvarets basplatta, ammunition, personlig utrustning och fordon.

Dessa delar ingår i uppgörelsen och kommer med olika intervaller under åren att levereras. Det här innebär naturligtvis en daglig kamp att åstadkomma. Det finns risk för förseningar och fördröjningar. Man måste hela tiden jobba för att leveranserna ska ske. Fram till 2020 års slut kommer detta att höja den svenska militära förmågan. Många tycker att det är mer intressant att diskutera tiden bortom detta besluts verkställande, och de

tycks ta det som självklart att det här bara rullar in utan att det behöver jobbas med frågan. Jag vill ha detta sagt, eftersom det är krävande att försöka få detta i sjön.

Under uppbyggnad är också sex stridsflygdivisioner, två brigadspaningskompanier och en motoriserad skyttebataljon. I höständringsbudgeten tillför vi 450 miljoner för att klara hem 12 artilleripjäser av typen Archer. Ytterligare 12 finns för framtida försäljning eller möjligheten att inkommande försvarsberedning beslutar att hantera dem på annat sätt.

Det har skett beredskapsanpassningar genom beslutet om att tidigare lägga stridsgruppen på Gotland. Det har också från Försvarmaktens sida fattats beslut om en markbaserad kustrobot.

Riksdagen har beslutat att all personal som behövs vid höjd beredskap ska vara krigsplacerad inom Försvarmakten. Det är ett beslut som vi håller på att effektuera. Inriktningen är att armén samtidigt ska agera med två brigader.

Man kan naturligtvis diskutera om det här räcker. Men med den nivå som detta var på när arbetet påbörjades är det detta vi har att kämpa med i vardagen. Historien har diskuterats mycket.

Jag kom in i arbetet 2011, och jag kände mig inte särskilt delaktig i den tidigare historien. Men jag tog del av att det fanns inte bara i Sverige utan också i omvärlden, i andra länder, en förvånansvärd naivitet och en svårighet att ta till sig hur omvärlden utvecklades. Man fick kämpa rejält för att få genomslag för en omläggning av svenskt försvar från en inriktning på internationella operationer till nationellt försvar.

Nu är vi där. Ett viktigt beslut som jag hoppas på under nästkommande år är ett återupptagande av värnplikten. Ett förslag har tagits fram av Anika Nordgren Christensen. Det bygger på en professionell del och en värnpliktsdel. Det är en viktig framtidsfråga, och jag har noterat förskjutningen som har skett i den allmänna debatten. Fler och fler tycker att detta är ett viktigt steg. Även de som tidigare uppträdde som om de var frälsta i det professionella försvaret accepterar numera att bredden behövs.

De internationella samarbetena utvecklas med en väldig fart. Vi har slutit en närmare uppgörelse med de baltiska länderna, Finland, Danmark, Polen, Storbritannien och USA. Nordefco är en oerhört viktig partner. Det handlar alltså om övningsverksamhet, materiel, luftlägesbild och om interoperabilitet. Genom att öva tillsammans och göra saker tillsammans förbereder vi oss för att också kunna agera tillsammans i en eventuell kris-situation.

Det som sker är viktigt. De som tonar ned betydelsen av de bilaterala samarbetena och övningsverksamheten och menar att de inte har en reell effekt menar jag befinner sig inte riktigt i den reella verkligheten. Det här är en oerhört väsentlig och viktig verksamhet som höjer tröskeln och som jag vet är uppskattad av andra länder. Vårt arbete möter respekt.

Det svensk-finska samarbetet möter respekt på ett brett plan. Det är ett positivt sätt att ta ansvar för säkerhetssituationen i vår del av Europa. Sverige och Finland gör detta tillsammans.

Jag anser att vi i många stycken har lagt om försvars- och säkerhetspolitiken i rätt riktning. Det här är den plattform vi har att gå vidare på när vi ska närma oss nästa försvarsberedning och göra det självklara arbetet att planera inför ett kommande försvarsbeslut. Där finns ingen politisk oenighet.

Det kommer en försvarsberedning nästa år. Utmaningarna är stora. Dem ska vi ta oss an tillsammans. Jag hoppas så småningom på en bred uppgörelse som kan lägga en solid plattform för ekonomi och militär för-
mågeökning även efter den 1 januari 2021.

Anf. 182 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Tack, försvarsministern, för deltagandet i vår försvars-
budgetdebatt!

Jag tycker att det är klokt och viktigt att vi som har varit med och ställt
oss bakom försvarsbeslutet är stolta över det som nu görs. Det tycker jag
att det finns all anledning att vara.

Jag tycker också att vi alla här i kammaren kan förenas i att vara stolta
över alla delar av Försvarsmakten och att alla delar av Försvarsmakten ska
vara stolta över att vara en del av Sveriges försvar. Där har vi alla någon-
ting att vårda, oavsett partitillhörighet eller blocktillhörighet.

Jag tycker att det finns flera inslag i uppgörelsen som är bra – Gotland,
ubåtsjakt och en del annat. Jag tycker också att den säkerhetspolitiska ut-
redningen, inklusive utredningen av medlemskap i Nato, som levererades
av Krister Bringéus för några månader sedan blev bra – långt bättre än
många kunde tänka sig. Den är så pass bra att det finns de som lite grann
vill markera distans till den. Den förtjänar att läsas och tas del av.

Herr talman! Det var egentligen inte det jag huvudsakligen tänkte kom-
mentera. Något som har besjälat partierna bakom försvarsuppgörelsen har
varit att öka den operativa förmågan, framför allt effekterna här och nu.

Vi hade under frågestunden tidigare i dag ett meningsutbyte, försvars-
ministern och jag, om det hot som Nord Stream 2 utgör och den eventuella
verksamhet det kan innebära om vi får den typen av rörläggning i Öster-
sjön om något eller några år.

Det finns en del andra saker som också oroar mig. Det är möjligt att
försvarsministern av rädsla för att få en KU-anmälan inte vill kommentera
dem, men det är saker som riskerar att gå ut över vår operativa förmåga.

Vad händer om vi etablerar den här typen av massvindsnurror i Hanö-
bukten? Om det blir ett faktum, vad får det för konsekvenser för vår ope-
rativa förmåga?

Vad får det för konsekvenser för den operativa förmågan om vi har
rysk rörläggning i Östersjön?

Ytterligare en sak är det som försvarsministern själv har pekat på: kon-
sekvenserna för Försvarsmakten när det gäller statsflyget.

Anf. 183 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Tack för balanseringen! Vi måste slå vakt om försvars-
uppgörelsen. Det kan inte nog understrykas att den 70-procentiga majori-
teten i riksdagen är en tillgång för Sverige, både internt mot vår egen be-
folkning och externt mot omvärlden. Jag hoppas att det förhållandet ska
bestå även i framtiden.

Frågorna om Nord Stream 2 och vindsnurrorerna i Hanöbukten är båda
av det slaget att jag med enkelhet kan tala mig in i KU.

Massvindsnurrorerna, som Hans Wallmark kallar dem, är ett ärende som
är ett arv från den förra regeringen. Det har legat i flera år utan att hanteras.
Det är ett myndighetsärende. Ett myndighetsärende kan jag inte kommentera
förrän vi har fattat ett regeringsbeslut om det.

När det gäller Nord Stream 2 har jag tidigare i dag redogjort för hur det ser ut för min del. Vi kommer alltså att ha ett möte med kommunerna nästa vecka. Jag kan säga att vi har gjort en mycket grundlig säkerhetspolitisk analys. Det finns mycket material i samband med det här som vi har tagit in från myndigheterna. Jag tror att jag är välinformerad om alla aspekter man kan ha på det ärendet. Längre än så vill jag inte gå i dag.

Vi får kanske ha tanken att vi alla på något sätt är besjälade av det bästa för Sverige och att vi alla på något vis, utifrån de lagmöjligheter och andra möjligheter som finns, försöker verka för att lösa det som är problem. Egentligen är det väl inte någon som på något sätt vill försätta Sverige i en försämrad situation.

I dag finns det också bred kunskap om det nya säkerhetspolitiska läget. Det fanns en tid när vi behövde slå varandra i huvudet ordentligt i de frågorna. Jag var en del av den processen, kan jag säga, men nu upplever jag att vi har en rätt bred samsyn i grunden.

Anf. 184 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Jag börjar där försvarsministern slutade, med Nord Stream 2.

Jag är helt övertygad om att om fakta får tala i målet och man tar till sig hela den bild som finns kring Nord Stream 2 finns det egentligen inget annat beslut man kan komma till på Gotland eller i Karlshamn än att man borde medverka till att förhindra att det blir ryska rör och rysk aktivitet på de båda ställena. I den delen kommer vi inte längre, så jag önskar försvarsministern och hans medarbetare lycka till.

Jag vet att kloka argument går hem, för jag pratade med Moderaterna på Gotland och i Karlshamn. De verkade förstå att det inte finns något lagligt förbud mot att sätta nationens intresse främst.

Jag tror också att det är viktigt, herr talman, att vi inser att vi här i kammaren är besjälade av att öka den operativa effekten här och nu. Men vi måste samtidigt ha förmågan att se bortom försvarsbeslutet, och det gäller att hitta den balansen.

Därför är det också viktigt att understryka – jag vill bara understryka det; jag tänker inte stressa försvarsministern mer – hur viktigt det är att en del andra regeringsbeslut är kopplade till vår egen operativa förmåga.

Om vi skulle medge etableringen av vindsnurrorna i Hanöbukten på det sätt och i den omfattning man önskar, då kommer det att få konsekvenser. Det kommer att kosta pengar, vilket ytterst riskerar att gå ut över den operativa förmågan. Blir det så att Nord Stream drar fram ledningen i Östersjön kan det också få konsekvenser.

Dessutom önskar jag Försvarsdepartementet lycka till nu när man ska ta fram nya riktlinjer för statsflyget. Det är inte någon stor post, men det är en av många olika poster där man urlakar försvarsbudgeten. Jag hör till dem som menar att försvarsbudgeten ska användas till att stärka den svenska försvarsförmågan i en vrång tid.

Anf. 185 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Reglerna som nu gäller för statsflyget var någonting som beslutades av den förra regeringen, så där har vi också ett arv. Vi ska naturligtvis försöka titta på vad som är den rimliga balansen när det gäller

kostnaderna för Försvarsmakten. Jag vet inte varför man fattade de beslut man gjorde, men så var det.

Jag får tacka för alla lyckönskningar. Det är nästan så att jag känner att jag skulle behöva önska Hans Wallmark god jul också.

När det gäller försvarsbeslutet kommer vi att inleda den här processen. Det blir naturligtvis många aspekter på en försvarsberednings arbete, och det kommer att bölja fram och tillbaka.

Jag hoppas bara att alla ledamöter i beredningen är besjälade av försvaret av Sverige och suveräniteten och att vi försöker hitta en väg att vara eniga så långt det går, med en bred majoritet i riksdagen för en höjd militär förmåga. Vi måste ändå betrakta det vi nu gör, och då är det viktigt att vi levererar det nuvarande försvarsbeslutet för att ha en plattform för nästa försvarsbeslut. Det är en trovärdighetsfråga.

Det är viktigt att vi ser den här processen som en steg-för-steg-process som så småningom kan avslutas med ett brett beslut som tar nya steg. Vi lever ju i en värld som är osäker på många sätt. Det har skett en förändring som är reell och som jag tror att de flesta ser i dag. Det gör att vi måste ta gemensamma tag även i framtiden.

Anf. 186 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Herr talman! Jag ställde ju under mitt anförande en fråga till försvarsministern om han kände till någon som hade kontaktat Sverigedemokraterna och kunde förklara deras plötsliga vändning i frågan om bemyndigandet. Jag förstod efter att ha lyssnat på Mikael Jansson att det är den berörda industrin som har varit i kontakt.

Jag blir alltid lite konstnerad när försvarsministern använder uttrycket försvarsuppgörelsen. I min värld antyder det snarare en sorts förlikning än en egentlig samsyn. Emellertid är det nu snart ett och halvt år sedan denna försvarsuppgörelse kom till stånd.

Min fråga till försvarsministern är: Bedömer försvarsministern att säkerhetsläget i förhållande till juni 2015 är detsamma i dag, eller är det försämrat och i så fall hur försämrat?

Försvarsministern talar gärna och länge om de olika bilaterala avtal som Sverige har när det gäller samarbete inom försvarssektorn. Min fråga är om dessa bilaterala avtal som Sverige träffar med andra länder innehåller några som helst garantier om hjälp och stöd i händelse av kris eller krig.

Sverker Göranson, vår förutvarande överbefälhavare, uttalade sig för ett antal år sedan – det är fyra fem år sedan nu – om att han kunde försvara Sverige i en riktning under en vecka. Han avslutade med att säga att sedan måste hjälpen komma. Min fråga är om försvarsministern delar den dåvarande överbefälhavarens bedömning. Om så är fallet, varifrån ska hjälpen komma?

Anf. 187 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Allan Widman är mästare på att hitta på begrepp som gör att tyngden och det positiva i en händelse på något vis degraderas. Nu var det förlikning i stället för försvarsuppgörelse. Det är ett sätt att tona ned betydelsen av en 70-procentig majoritet i Sveriges riksdag. Jag gillar inte den typen av debattmetodik, för det är bara ett sätt att försöka göra någonting bra lite dåligt eller skakigt. Jag ser detta som en bra plattform inför framtiden.

Man kan ta ett exempel på ett bilateralt samarbete för att vara väldigt tydlig när det gäller betydelsen av detta. Om Norges, Sveriges och Finlands flygvapen inom ramen för Cross Border Training övar i stort sett veckovis på Nordkalotten uppstår en gemensam styrka som kan göra övningsverksamheten betydligt mer omfattande, större och mer komplex än om varje land gör detta självt. Detta blir i praktiken en säkerhetspolitisk signal som uppfattas också av andra.

Det vi övar är interoperabilitet och samarbete i praktiken, och det är ett sätt att höja tröskeln. Detta är många gånger avgörande för om man kan göra något gemensamt i en krissituation. Sverige bygger många samarbeten nu just för att bygga upp interoperabiliteten och därmed kunna agera tillsammans med andra i en krissituation. Men vad vi gör, hur vi gör det och var vi lägger oss i ett sådant läge avgör vi då. Vi har nu på ett oerhört bra sätt fördjupat samarbetet med Finland i många stycken, och den processen fortsätter.

Jag diskuterar detta – hur man skapar förutsättningar – mycket utifrån ett rent praktiskt perspektiv. Allan Widman diskuterar oftast avtalsunderskrifter och hur det kan se ut om man går med i en organisation.

Anf. 188 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Herr talman! Jag vidhåller nog ändå att just begreppet uppgörelse mer antyder en nyligen avslutad meningsmotsättning än en genuin samsyn. Men jag ska inte hänga upp mig på detta.

Jag delar dock försvarsministerns bedömning att det just nu skakar ordentligt i den så kallade försvarsuppgörelsen. Först och främst är omvärldsläget drastiskt försämrat sedan 2015; det är detta som skakar allra mest i uppgörelsen. Erkänner man detta, vilket försvarsministern rimligen måste göra med tanke på hans egen retorik, kan vi konstatera att de pengar som i juni 2015 ansågs vara i nivå med omvärldsläget inte längre är det. Då är det varje ansvarskännande politikers uppgift att se till så att man kompletterar de politiska besluten, helst så fort som möjligt.

Försvarsministern var mångordig kring värdet av bilaterala samarbeten, men sanningen, herr talman, är att alla dessa samarbeten förutsätts upphöra i händelse av kris och krig. Därmed kan man egentligen inte ens definitionsmässigt kalla dem för försvarssamarbeten.

Jag fick ju inget svar på min fråga om den bedömning som general Sverker Göranson gjorde för några år sedan, och jag uppfattar därför att försvarsministern delar den bedömningen men inte alls är beredd att besvara den efterföljande frågan: Varifrån ska hjälpen komma?

Anf. 189 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Jag tycker att Allan Widmans debatteknik blir mer och mer intressant. Om man inte har hunnit kommentera förutsätter han att man helt plötsligt delar en uppfattning. Han talar om ansvarskännande politiker ungefär som om det bara finns en slutsats man kan dra om man är ansvarskännande.

Jag ser detta som ett rätt så brett lagarbete, och jag uppfattar att i stort sett alla som är med i försvarsuppgörelsen är ansvarskännande politiker. Jag betraktar även Allan Widman som i någon mening ansvarskännande.

Sedan har vi olika uppfattningar i olika sammanhang. Men det lite försåtliga sättet att nedvärdera andra tycker jag inte är riktigt sjyst, om jag ska vara ärlig.

Det påstås att uppgörelsen skakar – den skakar väl inte! Det vi gör nu är att kämpa för att leverera det som riksdagen har beslutat. De bilaterala samarbetena, som nu inte är värda någonting, står 70 procent av riksdagen bakom. Att Allan Widman inte har ställt upp på försvarsuppgörelsen är väl hans sak. Men 70 procent av riksdagen har gjort det.

Ingen har sagt åt mig att avtalet med USA eller 53-punktsavtalet med Storbritannien är meningslöst. Är det så att jag inte ska fortsätta diskussionen med Tyskland om ett avtal? Säg det i så fall! Är avtalet med Danmark meningslöst? Det är inte så det funkar.

Du säger att detta inte har något värde i kris – vad vet du om det? Vi var överens om analysen: De flesta av dessa länder riskerar att bli indragna i en kris. Då måste vi kanske också ha en tanke om hur vi agerar i kris, och det är detta som dessa samarbeten öppnar upp för. Jag diskuterar praktik; du pratar teori.

(Applåder)

Anf. 190 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik:

Herr talman! Tack, herr minister, för möjligheten till denna viktiga dialog!

Jag som oftast ägnar mig åt praktiska åtaganden, i kombination med viss tankeverksamhet, ser behov av bägge delarna. På detta område handlar det väldigt mycket om att få det att fungera i praktiken. Jag är både tacksam över att vi landade i överenskommelsen och oerhört angelägen om att den ska vara en grund för våra fortsatta samtal.

Den överenskommelse som ingicks bygger försvarsförmågan under de närmaste åren och ger en viktig inriktning för vad vi ska tänka på under 20-talet och framåt. Inte minst de utredningar som regeringen har dragit igång efter försvarsuppgörelsen är viktiga för att få ett bra underlag och sedan kunna landa praktiska delar.

En av de utredningar som har presenterats är personalutredningen. Att regeringen nu har möjlighet att inom kort fatta ett beslut kopplat till detta förslag innebär ju en betydande påverkan på det ekonomiska utrymmet för 20-talet. Förslaget innebär 2 miljarder på en nivå där 8 000 utbildas 2022 och åren därefter.

Ett av motiven till att jag tycker att det är viktigt att komma igång med försvarsberedningen är att denna typ av beslut kommer att påverka helheten under 20-talet och nästa försvarsperiod. Det är också ett skäl att fördjupa dialogen i närtid för att ha tid på sig att dra igång de processer som behövs utöver nuvarande försvarsbeslut. Delar ministern den uppfattningen?

Anf. 191 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Jag tror inte att vi i grunden har så olika synsätt. Nu har vi en praktisk process att genomföra när det gäller att leverera besluten. Sedan behöver vi parallellt komma igång med försvarsberedningen nästa år, och det är då vi bygger grunden för det som ska komma efter 2021. Det är bra att den debatten redan har börjat föras i viss mening, för det kan ge

input till en kommande beredning. Häromdagen kom också perspektivplanen från Försvarmakten; det är ett viktigt dokument som man kan utgå från.

Sedan är det alltid en fråga om helhet, och vi har exempelvis en oerhörd utmaning när det gäller helheten i totalförsvaret, med den militära, den civilmilitära och den rent civila krisberedskapen.

När det gäller den personalutredning som vi genomfört mot bakgrund av det vi sa i inriktningsbeslutet och den politiska uppgörelsen kommer jag så snart remissomgången är klar den 31 januari att kalla partierna till en diskussion om hur vi ska gå vidare. Jag har klargjort vår inriktning rätt så tydligt, och jag vet att det finns många andra som har likartade ståndpunkter. Så där kanske vi kan hitta ett nytt projekt tillsammans.

Sedan har vi materielsidan, som är en oerhörd utmaning. Där kommer vi också att tillsätta en utredning som ska gå igenom reparations- och underhållsfrågor men också materielberget och de stora utmaningar inom exempelvis marinen som vi har framför oss. Man ska leverera in ett material till försvarsberedningen, och jag tror att denna utredning är närmast historiskt unik eftersom den går till botten med materielproblematiken i svensk försvarsmakt. Där kommer försvarsberedningen att få en rejäl utmaning att hantera.

Anf. 192 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik:

Herr talman! Det som ministern lyfte fram om totalförvarsplaneringen är mycket viktigt i detta sammanhang och hör ihop med helheten. När vi landade i försvarsuppgörelsen låg fokus på försvarsutgifterna, och sedan skulle vi återkomma till dialogen om vad som krävs i övrigt för att kunna nå en så bra totalförvarsberedskap som möjligt.

Med tanke på det ännu mer osäkra läge vi har i vårt område och i Europas närområde är jag angelägen om att totalförvarsplaneringen verkligen blir så bra som möjligt, så snart som möjligt, i praktiken. Det kommer att krävas resurser där också, och detta måste in i samtalet. Det är ytterligare ett skäl att påbörja det långsiktiga beredningssamtalet omgående, för stora resurser kommer att krävas.

Om man redan har en nivå på 2 miljarder för att kunna ha en personalförsörjning i balans år 2022 och åren därefter är vi snart uppe i närmare 9–10 miljarder för nästa försvarsperiod, bara på personalsidan. Detta motsvarar den nivå vi landade på för den första delen mellan åren 2016 och 2020.

Därutöver nämnde ministern materielutmaningar. Vi kan lägga till ytterligare miljardbelopp som kommer att behövas för att bygga upp försvarsförmågan i detta land. Sedan har vi den civila försvarsberedskapen, som kommer att involvera många människor och myndigheter. Där saknas i praktiken många uppdrag i dag för att kunna göra detta mycket bättre.

Samtidigt är hotbilden med hybridhot, propaganda, desinformation och störningar mot vårt civila samhälle i dag en realitet som måste mötas nu, inte om fyra år. Det hoppas jag att ministern och regeringen verkligen aktivt jobbar för, med tanke på att Miljöpartiet och Socialdemokraterna har ansvaret för styrningen av landet.

Prot. 2016/17:42
8 december

*Försvaret och samhällets
krisberedskap*

Anf. 193 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Som Bäckström sa har vi utmaningar när det gäller såväl personal och materiel som civilförsvarssidan. Jag tänker inte gå in på vilka ekonomiska nivåer eller belopp som ska gälla i framtiden, utan det är förmågan som vi måste öka steg för steg.

Hur detta ska se ut exakt och vilka olika komponenter som ska ingå måste en framtida försvarsberedning ta ställning till och mejsla fram. När detta väl är klart och man kommer fram till någon sorts nivå man känner sig någorlunda överens om får vi börja titta på pengarna och hur vi ska kunna klara den delen. För min del är jag inte beredd att börja med pengarna och titta på innehållet sedan, utan min väg är att försöka göra tvärtom.

I det stora hela upplever jag att vi har en likartad syn på dessa frågor, och då ska man också kunna hitta vägar att åstadkomma saker i praktiken. Hur det än är så är ju försvaret av Sverige det viktiga i sammanhanget. Vi har inte råd att hamna för djupt i partipolitiska trätor, utan det viktiga är att leverera för allmänheten, också som en signal till omvärlden.

Jag önskar även Daniel Bäckström god jul.

Anf. 194 SOFIA DAMM (KD) replik:

Herr talman! EU:s säkerhetspolitiska utveckling står inför avgörande utmaningar. Den alltmer auktoritära utvecklingen i Ryssland skapar en ny säkerhetspolitisk situation inte bara i Sverige utan i hela Europa. EU-ledare ser verkligheten och vill agera med kraft. Vi ser förslag som en EU-armé, som man bedömer skulle kunna vara lösningen.

Jag vill fråga försvarsministern: Vilka krishanteringsförmågor anser regeringen att EU främst behöver utveckla, och vilka länder kan man tänka sig att gå framåt tillsammans med?

Anf. 195 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Inom EU är vi överens om att vi ska stärka stödet till de missioner som vi har framför allt i Afrika, i länder som Mali, Somalia och Centralafrikanska republiken och på olika sätt se till att de kan fungera bättre. Vi ska också stärka den civila krisberedskapen inom ramen för EU.

Det är tydligt att Nato har sin uppgift och att EU har sin och att dessa måste komplettera varandra. Vi ska inte bygga parallella strukturer och organisationer; det är viktigt. Något EU-försvarshögkvarter och någon sorts EU-armé är inte aktuellt, och det är vi överens om.

Samarbetsområden som kan vara viktiga inför framtiden är bland annat hybridfrågan och cyberfrågan. Där tror jag att både EU och Nato skulle kunna göra en hel del tillsammans. Det finns också många andra områden där vi skulle kunna utveckla vår relation.

Detta är naturligtvis processer och inte något som bara sker över en natt. När man väl har fattat denna typ av beslut får man jobba för att fullfölja dem. Inom ramen för European Defence Agency finns ett samarbete där man försöker hitta olika sätt att stimulera och stärka kapaciteten på materielsidan.

Från svensk sida har vi varit väldigt tydliga med att försvarsindustri-frågan är nationell och att man måste utgå från ett mellanstatligt samarbete. Över huvud taget är den svenska positionen mellanstatligt samarbete. Den regering jag företräder är inte federalistisk, utan vi står för mellanstatlighet.

Anf. 196 SOFIA DAMM (KD) replik:
Herr talman! Tack så mycket för svaret!

Hybrid- och cyberfrågan är självfallet viktig och ett bra område att samarbeta kring, men jag tror inte att vi ska tro att frågan om en EU-armé på något sätt är död. Ju tuffare vi ser att den säkerhetspolitiska situationen blir, desto starkare kommer länder att vilja gå framåt.

Jag vill passa på att fråga försvarsministern om battle groups och hur regeringen ser på framtiden där? Är det dags för en översyn för att se huruvida dessa battle groups bör användas mer frekvent? Tillfällen att använda dem har inte saknats, men de har aldrig använts.

Anf. 197 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! När det gäller frågan om en EU-armé finns det bestämda uppfattningar. Det är tydligt att Nato och EU inte ska bygga organisationer som konkurrerar eller blir spänningsfält i förhållande till varandra. Detta uppfattar jag att vi var eniga om. Jag tror inte att det med enkelhet går att bygga en EU-armé eller ett EU-försvar. Försvaret är i grunden en nationell angelägenhet.

När det gäller battle groups är förutsättningen att alla är överens om att de ska användas. Vi kan titta på olika organisationsformer, och jag och regeringen har ingenting emot det om vi på olika sätt kan hitta idéer för hur man kan utveckla dem. Men kom ihåg att alla måste stå bakom det om vi ska utnyttja dem. Det har kanske varit en begränsande faktor i sammanhanget när det gäller att få fram det som du efterfrågar, själva användandet.

God jul och gott nytt år!

Anf. 198 JAN R ANDERSSON (M):

Herr talman! Det har talats en del om samhällets krisberedskap. Men det har kanske inte funnits så mycket krismedvetenhet i dessa frågor utan snarare väldigt mycket rosenröda färger. Låt mig därför få anlägga ett annat perspektiv på frågan.

Jag kan börja med att konstatera det som regeringen skriver: att målen när det gäller samhällets krisberedskap endast delvis har uppnåtts. Vidare kan jag konstatera att efter två år med regeringen har delar till och med försämrats. Jag tänker i första hand på deltidsbrandkårerna och deras personal.

Låt mig vara tydlig: Det är inte den befintliga personalen som är problemet, utan problemet är avsaknaden av personal. Den personal som finns inom brandkåren i dag skulle jag säga ha mer kompetens, bättre utbildning och större förmåga än vad våra brandmän någonsin har haft.

Men man kan konstatera att alla kommuner i större eller mindre utsträckning i dag har problem att rekrytera deltidsbrandmän. I det sammanhanget är viktigt att veta att deltidsbrandmännen utgör två tredjedelar av vår samlade brandmannakår.

Vad händer då när man hamnar i en situation? Ja, givetvis måste man stänga stationen vid minskad service. De deltidsbrandmän som är kvar får kanske jobba dubbla skift. Detta leder till en negativ spiral som gör det ännu svårare att rekrytera deltidsbrandmän.

Detta är i grunden ett kommunalt ansvar, men det innebär inte att regeringen saknar ansvar i dessa delar. Det icke-engagemang som man har

sett i denna fråga gör givetvis att kommunernas möjlighet att lösa uppgiften försvåras.

Jag har trots allt uppfattat det som att regeringen har en större politisk ambition än att vara en nattvaktarstat. Men när man ser att inte ens den grundläggande nattvaktarstaten ges förutsättningar att fungera blir man givetvis orolig.

När det gäller denna fråga kan jag slutligen konstatera att regeringen under två år i regeringsställning inte har lyckats presentera en enda åtgärd för att förbättra för rekryteringen av deltidsbrandmän. Regeringen skriver att den reella personalen är en sak, att räddningstjänstens personalsammansättning ”i högre grad bör spegla hur samhället ser ut”. Det är till väldigt liten hjälp för de brandkårer som inte har någon personal att regeringen vill att man ska ha en annan sammansättning.

Herr talman! De klimatförändringar som nu sker och som förväntas ske kommande år innebär inte bara skillnad i temperatur utan även skillnad i nederbörd. På vissa ställen kommer nederbörden att öka, och på andra ställen kommer den att minska. Det har vi redan märkt av. Att det sker är ingen hemlighet, varken lokalt eller globalt.

När det kommer till regeringens instruktion till sina myndigheter verkar de dock ha förbisett detta. Myndigheternas resurser står nämligen till förfogande endast i det fall nederbörden ökar. I det fall regnet uteblir finns det inga möjligheter att få stöd från statliga myndigheter. Det kan man givetvis fundera en del på.

Hur ska staten stödja när olika kriser uppstår? Två principer kan vara bärande. Den ena är att det ska kunna vara förutsägbart, och den andra att kostnaderna har uppkommit på grund av kommunen eller på grund av att kommunen har varit involverad på annat sätt.

När det gäller förutsägbarhet kan man fråga sig om Ölandskommunerna exempelvis skulle ha kunnat förutse att det skulle bli extrem torka detta år. Man kan såklart säga att det är en ö som har låg nederbörd och speciell geografi som gör så att vattnet inte samlas upp som på samma sätt som på andra ställen. Men det var väl ändå ingen meteorolog eller någon annan som tyckte att det kunde förutses.

Den andra principen gäller om kostnader har uppkommit på grund av kommunen. Det är svårt att leda i bevis att vård, skola och omsorg på Öland har lett till klimatförändringarna. Det tror jag att få skulle kunna argumentera för.

Vad blev följderna? Följderna blev att kommunerna på Öland fick vidta extrema åtgärder för att lösa vattenbristen. Om det inte hade gjorts hade vi hamnat i en omfattande kris. Hushållen hade inte kunnat få vatten. Och förutom att arbetsplatser och djur hade fått vara utan vatten hade det påverkat samhällets alla grundläggande funktioner.

Det här ska givetvis inte vara ett sätt att få jordbruks- eller företagsstöd. Det ska finnas när samhällets grundläggande funktioner inte fungerar. Då bör samhället ha en roll.

När situationen uppstod kontaktade Ölandskommunerna Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och fick svaret: Nej, vi har inte mandat för att hjälpa er med någonting.

Herr talman! Kommuner ska såklart förbereda sig för det som kan hända. Men alla kommuner kan inte förbereda sig för allting. Det måste

vara ändå rimligt att saker kan hända. Annars blir det dålig ekonomisk hushållning.

Det har kostat de två Ölandskommunerna ca 150 miljoner att vidta åtgärder för att få vatten, bara detta år. Skulle vi omsätta det till skattekollektivet i Stockholms län motsvarar det 13 miljarder. Det är en stor insats, och staten har inte bidragit i någon del.

Man kan tycka – och det gör vi moderater – att naturolyckor, som regeringen säger att det är, ska omfattas om de är en konsekvens av förändrat klimat. Det är därför märkligt att den första regeringen i Sveriges historia som har en klimatminister inte mäktar med att se att klimatförändringar leder till både ökad och minskad nederbörd.

(Applåder)

Anf. 199 ROGER RICHTOFF (SD):

Herr talman! Åhörarledet har tunnats ut.

Debatten handlar om utgiftsområde 6. Jag tycker att de satsningar som vi gör bör nämnas. Vi satsar ungefär 26 miljarder mer den här perioden. Och såvitt jag kan utläsa är vi det enda parti som också gör rejäla satsningar på det civila försvaret.

I vår budget riktar vi ungefär 8 miljarder av de 26 i direkta satsningar. Därför menar att jag att vi är det enda trovärdiga partiet. Vi förstår att det är nödvändigt att bygga upp det civila försvaret för att det militära försvaret ska fungera. Alliansen och övriga säger ofta det. Men om man tittar på er budget är det borta.

Alliansen pratar om 2 procent för att vara med i Nato. Det har ni sagt länge. Men var är pengarna för att möjliggöra en ansökan till Nato? Några har sagt att det var på lång sikt. Sedan blev det val i USA. Nu är det nog inte på lång sikt längre utan på ganska kort sikt. Och var är era satsningar? För bara någon månad sedan lade ni er budget. Där finns inga satsningar utöver regeringens. Liberalerna är undantagna.

Jag skulle vilja säga att Liberalerna börjar bli lite trovärdiga när det gäller satsningarna. Men om jag tittar på Liberalernas ganska blygsamma satsningar, kanske runt 10 miljarder – det kan vara ytterligare miljarder – undrar jag var satsningarna på det civila försvaret är. Hur är det fördelat? Vi tycker att det är otillräckligt. Men Liberalerna visar en tydlig riktning och börjar bli trovärdiga.

Ni står här och tycker att ni kan idka lite självkritik. Det ni borde göra är att komma upp här och be svenska folket om ursäkt. Ni har raserat den svenska försvarsförmågan totalt under den period när ni satt i regeringsställning. Ni skyller på Socialdemokraterna, på att Göran Persson lade ned förbanden. Sedan accelererade ni och bröt sönder systemen. Ni borde skämmas. Kom upp och be svenska folket om ursäkt! Det handlar om förtroende. Ni står i talarstolen och säger att ni tycker att man ska satsa igen. Men hundratals miljarder av svenska skattebetalares pengar har lagts på att radera det svenska försvaret.

Vi är det enda parti som hela tiden har sagt att det svenska försvaret inte får anpassas med tanke på stormakten Rysslands dagsform utan att Sverige ska bibehålla ett starkt svenskt försvar. Det har raljerats över det. Moderaterna har talat om särintressen. Och ni har mage att göra sken av att ni har bytt sida. Men ni är samma personer. Och i er budget satsar ni inte mer.

Prot. 2016/17:42

8 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap*

Nu kommer ni och tycker att Socialdemokraterna satsar för lite. Det ena partiet efter det andra säger: ”Nu ska vi ut med beredningar! Nu ska vi satsa!” Men för en månad sedan gjorde ni inte det. Var är trovärdigheten?

Herr Wallmark har gått. Det spelar ingen roll. Han får skylla sig själv. Han talade om att det är mycket bättre att ha 28 vänner. Men jag betackar mig för att ha Turkiet som vän. Dem räknar han ju in. Att han söker sådana vänner må vara ett moderat problem. Men ni kommer aldrig att hitta en sverigedemokrat tillsammans med Turkiet.

Jag ska kommentera våra satsningar lite. Vi satsar alltså på det civila försvaret, på det ekonomiska försvaret och på ett inrättande av ett psykologiskt försvar. Det handlar om miljarder, över tid, inom ramen för de 8 miljarderna. Det är jätteviktigt att starta det arbetet.

Som vi alla vet kommer en totalförsvarsplikt förmodligen att komma. Då är det jätteviktigt att de får resurser.

Vi ger också frivilligorganisationerna en särskild budget. Nu ligger de under Försvarmakten. När de hade en föredragning för oss sa de att det skulle vara bra att få en egen budget. Den bryter vi ut. Frivilligorganisationerna får lära sig att hantera en egen budget och känna en trygghet i att arbeta med den.

Miljöpartiet gjorde en liten poäng på en anställning. Jag tycker att ni har problem. Ni har själva kallat er politik för skitpolitik när ni pratar om detta med att stänga gränser. Vi tror att ni har mest problem med er själva och era islamister, sparka språkrör och annat, så den diskussionen tar vi vid ett annat tillfälle.

Centern ska jag inte säga så mycket om. Men vi har rätt ut det här. Ni minskar inte budgeten, utan ni ligger kvar på samma nivå.

Sedan tycker jag att Vänsterpartiet går åt fel håll när man alltid vill skilja på militär och civil materiel utanför landet. Det visar att man aldrig har varit med. Man ska alltid sträva efter att skilja på detta. Alla skäl som han tog upp är sanna. Men alla som har varit utomlands vet att det finns många situationer där man gör så ibland. Man ska dock inte fatta beslut om att alltid skilja på militär och civil materiel.

Som vi har skrivit i en motion tidigare tycker vi att man ska flytta statsflyget till Arlanda. Där vill man satsa en halv miljard på att bygga en hangar. Den personal som arbetat där har redan flyttat. Vi skrev en motion för ett år sedan, och vi har upprepat den igen. Den ligger nu till grund för en reservation.

Slutsatserna av vår politik på det här området är att det också krävs att man satsar på det som man säger att man ska satsa på. När det gäller vår analys av det osäkra läget tycker vi, som sagt, att ett starkt försvar som vi vill satsa på – gärna i förbund med Finland – ökar den stabiliserande faktorn i vår del av Europa.

I detta anförande instämde Jeff Ahl och Mikael Jansson (båda SD).

Anf. 200 JEFF AHL (SD):

Herr talman! Sveriges försvarsmakt ska dimensioneras för att vid behov kunna lösa krigsuppgifter över hela Sveriges yta mot en angripande stormakt. Vidare ska Försvarmakten och totalförsvaret utöver detta kunna understödja det civila samhället vid uppkomna kriser av både större och mindre karaktär.

Totalförsvarsförmågan ska dimensioneras för att kunna möta väpnade angrepp. Även om stöd till det civila samhället inte ska dimensionera det militära försvaret ska ändå det militära försvaret äga förmågor som möjliggör understöd vid storskaliga katastrofer i vårt land. Det militära försvaret är en viktig komponent vid storskaliga civila katastrofer. Försvaret är samhällets schweiziska armékniv. Den går att använda till mycket när de civila förmågorna överbelastas.

För att konkretisera det hela vill Sverigedemokraterna till exempel se tillskott till det militära försvaret så att transportplanet Hercules även kan genomföra vattenbombningsinsatser vid storskaliga eldsvådor, som den i Västmanland. Det får underkänt att vi i dag inte äger en egen sådan förmåga utan måste vända oss till andra länder för att lösa sådant som borde kunna ordnas nationellt.

Som tidigare talare var inne på vill vi tillskjuta medel för att återupprusta civilförsvaret som ska kunna lösa uppgifter vid såväl krig som vid större katastrofer.

Herr talman! Jag vill kort beröra militär och civil samordning vid internationella insatser. För att civila insatser ska kunna genomföras på bredden i konflikthärddar krävs det att vissa områden säkras av militär personal.

Det finns en uppfattning om att militär kan förstöra för de civila insatserna, vilket jag tycker är lite väl trångsynt. I vissa delar av ett konfliktområde finns det kanske inte behov av militära insatser, det är helt sant. Men i många områden kan det krävas att militär personal säkrar dessa områden för att civila hjälpinsatser ska kunna genomföras. Därför är det viktigt att samordning mellan civila och militära insatser genomförs så att de kan bidra till att förbättra för de extremt utsatta grupperna i världens konflikt-
härddar.

Herr talman! Som avslutning vill jag rikta mig till den samlade sjuklövern här i kammaren och även till imperialisten i Kreml.

Jag vänder mig först till sjuklövern och undrar hur det känns att ansvara för en kosmiskt oansvarig politik. Ni har nedrustat, eller man skulle kanske kunna säga toknedrustat, för att vända på steken. Ni gör att Sverige i dag har ett kraftigt underfinansierat försvar, det försvar som ska utgöra svenska folkets försäkring för att vi fortsatt ska vara ett fritt och demokratiskt land.

Under året har jag haft förmånen att vid två tillfällen åter få tjänstgöra med mina gamla kollegor och med de soldater som ingår i de krigsförband som trots allt finns kvar. Jag kan lova alla sjuklövernens politiker att alla svenska soldater, underofficerare och officerare vid behov kommer att slåss till sista man om så krävs, och vi kommer aldrig att ge upp, trots det svek som ni har utsatt hela Försvarsmakten och svenska folket för.

Jag har en enkel fråga till er i sjuklövern: Skäms ni inte? Skäms ni inte över att svenska soldater vid en eventuell konflikt ska behöva slåss med usla förutsättningar? Skäms ni inte över att det svenska folket kommer att utsättas för ett onödigt lidande vid en eventuell storkonflikt?

Allt detta hade kunnat undvikas om vi aldrig hade nedrustat totalförsvarsförmågan, men när vi nu väl har gjort det borde man ha öppnat ögonen för det som händer i omvärlden långt tidigare. Man borde ha haft en mycket tydligare ambition för en mycket större upprustning av hela totalförsvaret.

Ett utdraget krig där vi blir indragna kommer att utsätta både vår försvarsmakt och framför allt vår civilbefolkning för extrema påfrestningar.

Prot. 2016/17:42
8 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap*

Vad är då den samlade sjuklöverns svar på detta? Jo, det så kallade trendbrottet – ett trendbrott som är så minimalt att det knappt märks i marginalen. Trots det står sjuklövern likt sektmedlemmar och hyllar detta trendbrott. Det låter som att man tror att man skulle sätta upp en miljonarmé på fötter igen.

Försvarsmakten är trots allt fortsatt underdimensionerad i förhållande till den motståndare som vi förväntas möta.

Nu vill jag vända mig till makthavarna i Kreml. Trots dessa svårigheter är de svenska krigsförbandens moral fortsatt oerhört hög. De svenska krigsförbandens stolthet och sammanhållning förbjuder att man någonsin ger upp. Svenska krigsförband kommer att kämpa som reguljära enheter intill dess att det inte går att kämpa som reguljära förband. Däremot ska en eventuell angripare ha väldigt klart för sig att det inte tar slut där. Inställningen är solklar: Ned till sista soldat!

Den svenska krigsmaskinen slutar aldrig att slåss i reguljär krigsföring. Det är något som varje krigsman i den svenska försvarsmakten är beredd att utkämpa till dess att angriparen ger upp. Den signalen hoppas jag med tydlighet framgår till Kreml. Ni kommer aldrig att lyckas om ni får för er att försöka något. Tar ni klivet över Östersjön, ja, då kommer vi att sparka er tillbaka över densamma.

Jag vill rikta ett stort tack till alla er som är fortsatt beredda att ytterst ge ert liv för att försvara Sveriges frihet och demokrati.

Herr talman! Svenska politiker är i dag mer intresserade av att vinna val än att ta ansvar för basala trygghetsfundament i samhället. Vi ser i dag en försvarsmakt som är en spillra av sitt forna jag. Vi ser en välfärdsstat som krackelerar. Det finns dock ett alternativ i svensk politik som är berett att det ansvar som krävs återupprusta det trygga folkhem som vi en gång levde i. Ett tryggt svensk folkhem kräver ett starkt försvar – detta för att vi ska kunna försvara de värden som stommen i folkhemmet står för, något som ett enda parti är beredd att ta ansvar för.

Nu väljer jag att kommentera några saker.

Allan Widman nämnde att vi måste tokrusta. Ja, du var med och tokrustade ned det svenska försvaret. Var är din trovärdighet när du säger att du vill tokrusta upp? Era så kallade satsningar är knappast något som man kan kalla för tokrusta. Det är absolut ett steg i rätt riktning, men någon tokrustning är det absolut inte.

Frågan är återigen: Varför rustade den förra borgerliga regeringen ned försvaret? Var det på grund av naivitet? Eller var det för att man så gärna ville gå med i Nato att man rustade ned för att kunna använda det som argument? Det får gärna Allan Widman svara på.

Sedan har jag en kort passning till Miljöpartiet och Anders Schröder. Vi diskuterar utgiftsområde 6 i dag och inte migrationspolitik eller konspirationsteorier. Jag har en fråga om påverkansoperationer. För inte så länge sedan företrädde ditt parti en linje med ett icke-väldsförsvaret. Frågan som du och ditt parti måste ställa er är om ni inte sprang Vladimir Putins ärenden när ni hade den åsikten och bidrog till att relativisera det hot som faktiskt uppstod i Östersjön.

Anf. 201 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Herr talman! I likhet med Jeff Ahl är också jag officer och har till uppgift att försvara det här landet till sista man och numera också till sista kvinna.

Det faktum att jag är officer får mig ändå inte att rikta mig till andra partier här i kammaren och deras företrädare och säga att de ska skämmas.

Det var en annan tid säkerhetspolitiskt under 90-talet och i början av 00-talet än den som nu är. Jag är den förste att erkänna att man inte kan bedriva försvarspolitik utifrån en mycket dagsaktuell hotbild och ett dagsaktuellt omvärldsläge. Men jag kan konstatera att det som hände i Sverige i stort sett också hände i varje annat europeiskt land under den så kallade strategiska timeouten.

Jag vill vidare upplysa Jeff Ahl om att Liberalerna står utanför den försvarsöverenskommelse som träffades i juni 2015. Hur det nu än är är mitt parti berett att under innevarande försvarsbeslutsperiod tillskjuta 14 miljarder mer än det som ligger i den så kallade försvarsuppgörelsen. Dessutom har vi uppfattningen att vi fram till 2026 måste komma tillbaka till en nivå, herr talman, som är i paritet med vad som gällde för 18 år sedan, nämligen 2,0 procent av bnp.

Jag har aldrig någonsin använt Nato som argument för att rusta ned det svenska försvaret. Självklart måste man, om man är medlem i Nato, ha en helt egen självständig försvarsförmåga, både för att bidra till det kollektiva och för att klara att initialt försvara landet.

Anf. 202 JEFF AHL (SD) replik:

Herr talman! Jag gläds över att höra att Allan Widman också är beredd att försvara Sverige. Det tvivlar jag självfallet inte på. Det förvånar mig dock att du, Allan Widman, hänvisar till det läge som rådde då.

År 2008 invaderades Georgien. Hur kunde ni missa det? Detta om något är imperialism. Det spelar väl ingen roll om grannlandet ligger längre bort från oss rent geografiskt? Om ett grannland till Ryssland angrips är det väl ett bevis på att de tillämpar en politik som är direkt farlig för oss?

Varför ska vi skylla på andra länder? Jag uppfostrar i alla fall inte mina barn att skylla ifrån sig. Jag vet inte hur du får ihop det. Man kan aldrig skylla på någon annan, utan man måste hela tiden stå upp för sina egna beslut.

Du stod i talarstolen och talade om att tokrusta. Ditt förslag innebär inte en tokrustning. Det innebär inte heller att man lägger ett slags golv för att inom en rimlig tid uppnå 2 procent. Detta vet vi, för vi har själva suttit och räknat på det här. Och det är därför som vi satsar betydligt mycket mer än vad Liberalerna gör. Vi vill uppnå just 2 procent.

Eftersom Liberalerna fortsätter att underdimensionera försvaret är det viktigt att läsa det dokument som jag håller i min hand, särskilt med tanke på att ni inte vill satsa något på civilförsvaret. Även om vi har turen att lyckas få en rysk angripare att stanna upp något, att misslyckas något, kommer vi ändå efter tolv dagar att ha slut på drivmedel, ammunition, mat och så vidare – detta enligt en rapport från Kungliga Krigsvetenskapsakademien.

Hur kommer det sig att man missar denna totalförsvarsbild? Vi har ju diskuterat frågan en tid. Hur kommer det sig att Folkpartiet inte tar ansvar för helheten?

Anf. 203 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Herr talman! Efter Georgienkriget i augusti 2008 verkade dåvarande Folkpartiet för två saker i det aktuella försvarsbeslutet. Det ena handlade om att inrätta en förbandsreserv om ytterligare fyra bataljoner för att kunna behålla den förbandsbestämmande materiel som annars skulle ha avvecklats. Det andra som vi verkade för var att ett stridsvagnskompani skulle förhandlagras på Gotland. Detta stridsvagnskompani var så sent som för ett par dagar sedan ute och övade på Tofta skjutfält och torde nu utgöra en rätt väsentlig del i försvaret av ön, herr talman.

Det vore mig främmande att skylla på någon annan. Jag kan bara konstatera, Jeff Ahl, att när vi tittar på försvarsutgifter och numerärer i försvarsmakterna i Europa har utvecklingen varit ungefär parallell med utvecklingen i Sverige. Det här innebär inte att jag skyller på någon annan. Vi ska naturligtvis, precis som det påpekades, ta vårt ansvar.

Herr talman! Sverigedemokraterna tycks ha missat att Liberalerna också i höständringsbudgeten har lagt till ytterligare 4 miljarder i försvarsanslaget redan i år. Varför gjorde vi detta? Jo, det gjorde vi för att kunna behålla de C/D-flygplan som Sverige har i dag och som fortfarande till stor del är oförbrukade. Det senast levererade planet kom till Försvarsmakten för precis ett år sedan, i november 2015, och har knappt flugit över huvud taget.

När vi nu vill spara dessa C/D-flygplan för att medge ett större flygvapen i en orolig tid, vad gör då Sverigedemokraterna? Jo, de ger en fullmakt till regeringen att sälja stridsflygplanen, trots att det är materiel som Försvarsmakten har behov av. Jag har blivit uppläxad av Jeff Ahl men tänker inte besvara uppläxandet. Men jag tycker att detta är ett synnerligen märkligt beteende, herr talman.

Anf. 204 JEFF AHL (SD) replik:

Herr talman! Allan Widman står nog här och läxar upp mig för vårt beslut angående C/D-planen. Vi fick dock ny information, gjorde en ny analys och fattade därför ett nytt beslut.

Frågan är varför Allan Widman å sin sida i stället vill försvåra för nyanskaffning av Gripen E-plan. Detta är ganska intressant. Kanske har det något med Natovurmandet att göra? Man kanske vill köpa något annat plan, vad vet jag. Det kan förhålla sig så.

Det vore dock tacknämligt om man framför allt på den borgerliga sidan började läsa lite fler rapporter och annat som pekar på att det går att rusta upp en egen förmåga som kan stå emot ett stormaktsangrepp. Rapporterna pekar också på att oavsett om vi samarbetar med andra med det försvar som vi har eller med det försvar som Allan Widman önskar ha kommer vi ändå att utsättas för extrema påfrestningar, och vårt försvar kommer inte att räcka till. Varför förneka fakta?

Du påstår vidare att du inte skyller på andra. Men varför nämner du andra? Det är helt irrelevant. Vi ska inte jämföra oss med någon annan, utan vi kan bara ta ansvar för våra egna beslut. Och dessa beslut har du varit med och fattat. Du har också varit med om att rusta ned det svenska försvaret. Att du räddar ett enstaka stridsvagnskompani gör ingen skillnad. Du får fortfarande stå för den politik som du har bedrivit.

Jag hör inte till den ryggdunkarklubb som bland övriga verkar vara kuty-
m att tillhöra. Jag berättar som det är. Du får ta ansvar för den politik
som du står för, och jag tar ansvar för min. Jag står för en politik som
faktiskt gör skillnad.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 13 december.)

Prot. 2016/17:42
8 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap*

§ 11 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 7 december

2016/17:182 Det mobila bredbandsnätet

av *Hans Rothenberg* (M)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2016/17:183 Hot mot förtroendevalda

av *Hans Rothenberg* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:184 Arbetskraftsinvandring

av *Hans Rothenberg* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:185 Organhandel

av *Hans Rothenberg* (M)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:186 Sjömäns skattevillkor

av *Hans Rothenberg* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2016/17:187 FN-upphandling

av *Hans Rothenberg* (M)

till statsrådet Ann Linde (S)

§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 7 december

2016/17:448 Regeringens ambition om ökad statlig närvaro i landet

av *Lena Asplund* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2016/17:449 Utformningen av finansskatten

av *Lotta Finstorp* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2016/17:450 Hot, hat och desinformation på internet

av *Isabella Hökmark* (M)

till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

- 2016/17:451 Kränkningar av rohingyafolkets mänskliga rättigheter**
av *Birgitta Ohlsson* (L)
till utrikesminister Margot Wallström (S)
- 2016/17:452 Ökad statlig närvaro i hela landet och skattekontoret i Sollefteå**
av *Lena Asplund* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)
- 2016/17:453 Polishögskola till Malmö**
av *Gunilla Nordgren* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)
- 2016/17:454 Krisen inom polisen i Region Syd**
av *Gunilla Nordgren* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)
- 2016/17:455 Problem till följd av Postnords organisationsförändring**
av *Johan Löfstrand* (S)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

§ 13 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 7 december

- 2016/17:379 Sveriges migrationslagstiftning**
av *Johan Forssell* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
- 2016/17:378 Antalet asylsökande till Sverige**
av *Johan Forssell* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
- 2016/17:380 Anknytningsärenden**
av *Johan Forssell* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
- 2016/17:374 Stöd och hjälp till vuxna vid ställningstaganden till vård, omsorg och forskning**
av *Barbro Westerholm* (L)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)
- 2016/17:384 Försvarsmaktens rekrytering**
av *Jan R Andersson* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)
- 2016/17:383 Nya droger**
av *Cecilia Widegren* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)
- 2016/17:385 Utlandssvenskar**
av *Patrick Reslow* (M)
till utrikesminister Margot Wallström (S)
- 2016/17:386 Vårdreformer**
av *Cecilia Widegren* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:381 Nya vägar
av *Fredrik Christensson* (C)
till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2016/17:382 Utnyttjande av arbetssökande med anställningsstöd
av *Boriana Åberg* (M)
till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2016/17:406 Anställningsstöd
av *Mats Persson* (L)
till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2016/17:390 Skarvens skador på fiskenäringen
av *Sten Bergheden* (M)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2016/17:412 E-hälsofrågan
av *Cecilia Widegren* (M)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2016/17:391 Preventivmedelsförskrivning
av *Annika Qarlsson* (C)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:389 Uttalande om Kuba
av *Maria Weimer* (L)
till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2016/17:388 Försvårande av drönarfotografering för byggbranschen
av *Ewa Thalén Finné* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:411 Kommande anslag för polisen
av *Roger Haddad* (L)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:395 Snabbare lagföring
av *Beatrice Ask* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:418 Ändrade förutsättningar för studerande
av *Cecilia Widegren* (M)
till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2016/17:397 Propositionen om registerutdrag i arbetslivet
av *Jenny Petersson* (M)
till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2016/17:394 Inbrottsstöld
av *Beatrice Ask* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:401 Malmö högskola
av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2016/17:402 Övergångsbestämmelser för EB- och IB-elever
av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2016/17:403 Enqa och kvalitetssäkringssystemet
av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2016/17:393 Stölder av båtar och båtmotorer
av *Lars-Arne Staxäng* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:407 Påverkansarbete inom EU

av *Jörgen Warborn* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2016/17:408 Ytterligare skärpning av vapenlagstiftningen

av *Lars Hjälmered* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:405 Skriftliga avtal vid telefonförsäljning

av *Peter Persson* (S)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2016/17:414 Insatser mot minskade skadeverkningar av tobaksbruk

av *Erik Bengtzboe* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:416 Insatser mot id-kapningar

av *Erik Bengtzboe* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:415 Frigivningen av Mohammed Habib al-Muqdad

av *Erik Bengtzboe* (M)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:413 Välfärdsföretags kapitalbindning i fastigheter

av *Erik Bengtzboe* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2016/17:404 Översyn av reavinstskatten

av *Tina Ghasemi* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2016/17:409 Återsändande av asylsökande till Afghanistan

av *Markus Wiechel* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:417 Tillväxten för RUT

av *Helena Bouveng* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2016/17:410 Djurskyddsarbetet i EU

av *Elin Lundgren* (S)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

§ 14 Kammaren åtskildes kl. 18.36.

Sammanträdet leddes

av talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.54,

av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.56 och

av talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANN LARSSON

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 4 Internationellt bistånd.....	2
Utrikesutskottets betänkande 2016/17:UU2	2
Anf. 1 SOFIA ARKELSTEN (M).....	2
Anf. 2 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	3
Anf. 3 SOFIA ARKELSTEN (M) replik.....	4
Anf. 4 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	4
Anf. 5 SOFIA ARKELSTEN (M) replik.....	4
Anf. 6 HANS LINDE (V) replik	5
Anf. 7 SOFIA ARKELSTEN (M) replik.....	6
Anf. 8 HANS LINDE (V) replik	6
Anf. 9 SOFIA ARKELSTEN (M) replik.....	6
Anf. 10 MARIA ANDERSSON WILLNER (S) replik.....	7
Anf. 11 SOFIA ARKELSTEN (M) replik.....	7
Anf. 12 MARIA ANDERSSON WILLNER (S) replik.....	7
Anf. 13 SOFIA ARKELSTEN (M) replik.....	8
Anf. 14 MARKUS WIECHEL (SD)	8
Anf. 15 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	10
Anf. 16 MARKUS WIECHEL (SD) replik.....	10
Anf. 17 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	10
Anf. 18 MARKUS WIECHEL (SD) replik.....	11
Anf. 19 SOFIA ARKELSTEN (M) replik.....	11
Anf. 20 MARKUS WIECHEL (SD) replik.....	12
Anf. 21 SOFIA ARKELSTEN (M) replik.....	12
Anf. 22 MARKUS WIECHEL (SD) replik.....	12
Anf. 23 MARIA ANDERSSON WILLNER (S) replik.....	12
Anf. 24 MARKUS WIECHEL (SD) replik.....	13
Anf. 25 MARIA ANDERSSON WILLNER (S) replik.....	13
Anf. 26 MARKUS WIECHEL (SD) replik.....	13
Anf. 27 KERSTIN LUNDGREN (C).....	14
Anf. 28 HANS LINDE (V).....	15
Anf. 29 BIRGITTA OHLSSON (L).....	17
Anf. 30 SOFIA DAMM (KD)	19
Anf. 31 MARIA ANDERSSON WILLNER (S)	21
Anf. 32 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP)	22
Anf. 33 MARKUS WIECHEL (SD) replik.....	23
Anf. 34 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP) replik.....	24
Anf. 35 MARKUS WIECHEL (SD) replik.....	24
Anf. 36 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP) replik.....	25
Anf. 37 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP)	25
Anf. 38 SOFIA ARKELSTEN (M) replik.....	27
Anf. 39 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	27
Anf. 40 SOFIA ARKELSTEN (M) replik.....	28
Anf. 41 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	28
Anf. 42 HANS LINDE (V) replik	28

Anf. 43 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	29
Anf. 44 HANS LINDE (V) replik	30
Anf. 45 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	30
(forts. § 6).....	30
Ajournering.....	31
Återupptaget sammanträde.....	31
§ 5 Frågestund	31
Anf. 46 TREDJE VICE TALMANNEN.....	31
<i>Uthyrningen av Slite hamn till Gazprom.....</i>	<i>31</i>
Anf. 47 JAN BJÖRKLUND (L).....	31
Anf. 48 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	31
Anf. 49 JAN BJÖRKLUND (L).....	32
Anf. 50 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	32
<i>Kvinnors företagande i välfärdssektorn</i>	<i>32</i>
Anf. 51 PENILLA GUNTHER (KD).....	32
Anf. 52 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	32
Anf. 53 PENILLA GUNTHER (KD).....	33
Anf. 54 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	33
<i>Brexit och relationen till Storbritannien</i>	<i>33</i>
Anf. 55 MARIE GRANLUND (S).....	33
Anf. 56 Statsrådet ANN LINDE (S)	33
Anf. 57 MARIE GRANLUND (S).....	34
Anf. 58 Statsrådet ANN LINDE (S)	34
<i>Möte om Nord Stream 2</i>	<i>34</i>
Anf. 59 HANS WALLMARK (M)	34
Anf. 60 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	34
Anf. 61 HANS WALLMARK (M)	35
Anf. 62 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	35
<i>Regeringens syn på resultatet av PISA-undersökningen</i>	<i>35</i>
Anf. 63 ROBERT STENKVIST (SD)	35
Anf. 64 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	36
Anf. 65 ROBERT STENKVIST (SD)	36
Anf. 66 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	36
<i>EU:s asylsystem.....</i>	<i>36</i>
Anf. 67 JAMAL MOUNEIMNE (S).....	36
Anf. 68 Statsrådet ANN LINDE (S)	37
Anf. 69 JAMAL MOUNEIMNE (S).....	37
Anf. 70 Statsrådet ANN LINDE (S)	37
<i>Framtiden för det internationella klimatarbetet.....</i>	<i>37</i>
Anf. 71 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP)	37
Anf. 72 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP).....	38
Anf. 73 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP)	38
Anf. 74 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP).....	38
<i>Näringslivets användning av drönare</i>	<i>38</i>
Anf. 75 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	38

Anf. 76 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	39
Anf. 77 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M)	39
Anf. 78 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	39
<i>Översyn av strategiska försvarsfunktioner</i>	39
Anf. 79 KERSTIN LUNDGREN (C)	39
Anf. 80 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	40
Anf. 81 KERSTIN LUNDGREN (C)	40
Anf. 82 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	40
<i>Beslut om uthyrningen av Slite hamn</i>	40
Anf. 83 MIKAEL OSCARSSON (KD)	40
Anf. 84 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	41
Anf. 85 MIKAEL OSCARSSON (KD)	41
Anf. 86 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	41
<i>Upphandlingen vid byggandet av Nya Karolinska</i>	41
Anf. 87 ALEXANDRA VÖLKER (S)	41
Anf. 88 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	42
Anf. 89 ALEXANDRA VÖLKER (S)	42
Anf. 90 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	42
<i>Totalförsvarspikten och samarbetet med Finland</i>	43
Anf. 91 ROGER RICHTOFF (SD)	43
Anf. 92 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	43
Anf. 93 ROGER RICHTOFF (SD)	43
Anf. 94 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	43
<i>Goda kommunikationer och flygskatten</i>	44
Anf. 95 MARIA MALMER STENERGARD (M)	44
Anf. 96 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	44
Anf. 97 MARIA MALMER STENERGARD (M)	44
Anf. 98 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	45
<i>Omprövning av inriktningsbeslutet för Försvarsmakten</i>	45
Anf. 99 DANIEL BÄCKSTRÖM (C)	45
Anf. 100 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	45
Anf. 101 DANIEL BÄCKSTRÖM (C)	45
Anf. 102 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	46
<i>Rättsprocesser vid brott mot svenska biståndsarbetare</i>	46
Anf. 103 ANDERS ÖSTERBERG (S)	46
Anf. 104 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP)	46
Anf. 105 ANDERS ÖSTERBERG (S)	46
Anf. 106 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP)	47
<i>Veterandagen som allmän flaggdag</i>	47
Anf. 107 ANNICKA ENGBLOM (M)	47
Anf. 108 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	47
Anf. 109 ANNICKA ENGBLOM (M)	47
Anf. 110 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	48

<i>Anslaget till Arianeprogrammet</i>	48
Anf. 111 LARS HJÄLMERED (M).....	48
Anf. 112 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	48
Anf. 113 LARS HJÄLMERED (M).....	48
Anf. 114 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	49
<i>Främjandet av svensk design</i>	49
Anf. 115 HÅKAN BERGMAN (S)	49
Anf. 116 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	49
Anf. 117 HÅKAN BERGMAN (S)	49
Anf. 118 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	50
<i>Svenskt medlemskap i Nato</i>	50
Anf. 119 LENA ASPLUND (M)	50
Anf. 120 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	50
Anf. 121 LENA ASPLUND (M)	50
Anf. 122 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	51
<i>Lokaliseringen av EMA till Stockholm-Uppsala</i>	51
Anf. 123 HANS ROTHENBERG (M).....	51
Anf. 124 Statsrådet ANN LINDE (S)	51
Anf. 125 HANS ROTHENBERG (M).....	52
Anf. 126 Statsrådet ANN LINDE (S)	52
Anf. 127 TREDJE VICE TALMANNEN.....	52
§ 6 (forts. från § 4) Internationellt bistånd (forts. UU2).....	52
Anf. 128 SOFIA DAMM (KD) replik.....	52
Anf. 129 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	52
Anf. 130 SOFIA DAMM (KD) replik.....	53
Anf. 131 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	53
Anf. 132 BIRGITTA OHLSSON (L) replik	54
Anf. 133 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	54
Anf. 134 BIRGITTA OHLSSON (L) replik	54
Anf. 135 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	55
Anf. 136 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	55
Anf. 137 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	56
Anf. 138 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	56
Anf. 139 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	57
Anf. 140 MARKUS WIECHEL (SD) replik.....	57
Anf. 141 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	58
Anf. 142 MARKUS WIECHEL (SD) replik.....	58
Anf. 143 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	58
Anf. 144 ANNIKA LILLEMETS (MP).....	59
(Beslut fattades under § 9.)	61
§ 7 Försvar och samhällets krisberedskap	61
Försvarsutskottets betänkande 2016/17:FöU1	61
Anf. 145 ALLAN WIDMAN (L).....	61
Anf. 146 ÅSA LINDESTAM (S).....	62
(forts. § 10).....	64
Ajournering	64

Återupptaget sammanträde	64	Prot. 2016/17:42
§ 8 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 7 december.....	64	8 december
SkU11 Ändrade regler för uppskov med kapitalvinst vid avyttring av privatbostad	64	-----
MJU2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	64	
§ 9 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde	65	
UU2 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd	65	
§ 10 (forts. från § 7) Försvar och samhällets krisberedskap		
(forts. FöU1)	67	
Anf. 147 HANS WALLMARK (M) replik	67	
Anf. 148 ÅSA LINDESTAM (S) replik.....	67	
Anf. 149 HANS WALLMARK (M) replik	68	
Anf. 150 ÅSA LINDESTAM (S) replik.....	68	
Anf. 151 ALLAN WIDMAN (L) replik.....	69	
Anf. 152 ÅSA LINDESTAM (S) replik.....	69	
Anf. 153 ALLAN WIDMAN (L) replik.....	70	
Anf. 154 ÅSA LINDESTAM (S) replik.....	70	
Anf. 155 MIKAEL JANSSON (SD) replik.....	70	
Anf. 156 ÅSA LINDESTAM (S) replik.....	71	
Anf. 157 MIKAEL JANSSON (SD) replik.....	71	
Anf. 158 ÅSA LINDESTAM (S) replik.....	71	
Anf. 159 HANS WALLMARK (M)	72	
Anf. 160 MIKAEL JANSSON (SD) replik.....	74	
Anf. 161 HANS WALLMARK (M) replik	74	
Anf. 162 MIKAEL JANSSON (SD) replik.....	75	
Anf. 163 HANS WALLMARK (M) replik	75	
Anf. 164 ÅSA LINDESTAM (S) replik.....	76	
Anf. 165 HANS WALLMARK (M) replik	76	
Anf. 166 ÅSA LINDESTAM (S) replik.....	77	
Anf. 167 HANS WALLMARK (M) replik	77	
Anf. 168 MIKAEL JANSSON (SD)	78	
Anf. 169 ALLAN WIDMAN (L) replik.....	79	
Anf. 170 MIKAEL JANSSON (SD) replik.....	80	
Anf. 171 ALLAN WIDMAN (L) replik.....	80	
Anf. 172 MIKAEL JANSSON (SD) replik.....	80	
Anf. 173 ANDERS SCHRÖDER (MP) replik.....	81	
Anf. 174 MIKAEL JANSSON (SD) replik.....	82	
Anf. 175 ANDERS SCHRÖDER (MP) replik.....	82	
Anf. 176 MIKAEL JANSSON (SD) replik.....	82	
Anf. 177 ANDERS SCHRÖDER (MP)	83	
Anf. 178 DANIEL BÄCKSTRÖM (C)	84	
Anf. 179 STIG HENRIKSSON (V)	86	
Anf. 180 SOFIA DAMM (KD)	87	
Anf. 181 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	88	
Anf. 182 HANS WALLMARK (M) replik	90	
Anf. 183 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik.....	90	
Anf. 184 HANS WALLMARK (M) replik	91	

Anf. 185 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	91
Anf. 186 ALLAN WIDMAN (L) replik.....	92
Anf. 187 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	92
Anf. 188 ALLAN WIDMAN (L) replik.....	93
Anf. 189 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	93
Anf. 190 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik	94
Anf. 191 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	94
Anf. 192 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik	95
Anf. 193 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	96
Anf. 194 SOFIA DAMM (KD) replik.....	96
Anf. 195 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	96
Anf. 196 SOFIA DAMM (KD) replik.....	97
Anf. 197 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	97
Anf. 198 JAN R ANDERSSON (M).....	97
Anf. 199 ROGER RICHTOFF (SD).....	99
Anf. 200 JEFF AHL (SD)	100
Anf. 201 ALLAN WIDMAN (L) replik.....	103
Anf. 202 JEFF AHL (SD) replik.....	103
Anf. 203 ALLAN WIDMAN (L) replik.....	104
Anf. 204 JEFF AHL (SD) replik	104
(Beslut skulle fattas den 13 december.).....	105
§ 11 Anmälan om interpellationer	105
§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar	105
§ 13 Anmälan om skriftliga svar på frågor	106
§ 14 Kammaren åtskildes kl. 18.36.	108